MAGGIE
O'FARRELL

Exist, exist, exist

„O lectură pur și simplu paralizantă."

TRACY CHEVALIER

Traducere de
Mihaela Buruiană

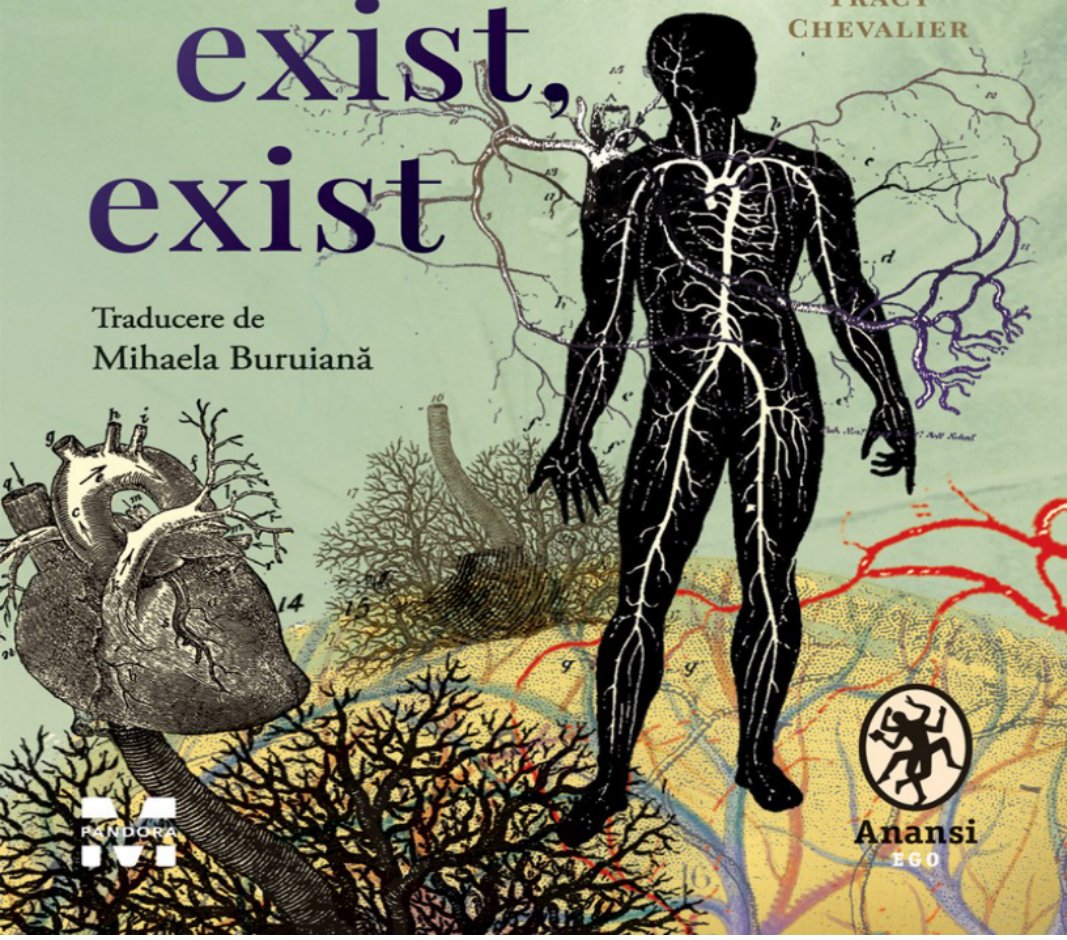

PANDORA M

Anansi
EGO

COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
EGO

MAGGIE
O'FARRELL

Exist, exist, exist

Șaptesprezece atingeri ale morții

Memorii

Traducere din limba engleză și note de
Mihaela Buruiană

PANDORA

EDITORI:
Magdalena Mărculescu
Silviu Dragomir

FONDATOR:
Ion Mărculescu, 1994

DIRECTOR EDITORIAL:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Alexandra Turcu

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mihaela Gavriloiu

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.
Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Pandora Publishing SRL.

Titlul original: *I Am, I Am, I Am*
Autor: Maggie O'Farrell

Copyright © Maggie O'Farrell, 2017
All rights reserved.

Copyright © Pandora M, 2023
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-610-9
ISBN (EPUB): 978-606-978-653-6

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

copiilor mei

În unele cazuri, numele, trăsăturile fizice și locurile au fost schimbate pentru a proteja identitatea celor care poate nu ar fi vrut să apară într-o carte.

Anumite secțiuni ale acestui volum au apărut inițial, sub alte forme, în următoarele publicații:

— părți din „Fiică“, în *Guardian Weekend*, în mai, 2016;

— părți din „Bebeluș și flux sanguin“, în *Good Housekeeping,* în februarie, 2007;

— părți din „Abdomen“, în *Guardian,* în mai, 2004.

„Am tras adânc aer în piept și mi-am ascultat inima fălindu-se ca de obicei:
— Exist, exist, exist.“

Sylvia Plath, *Clopotul de sticlă*[1]

1. Traducere de Alexandra Coliban, Polirom, Iași, 2003, p. 286.

GÂT

1990

Pe potecă, în față, de după o stâncă, apare un bărbat.

Suntem, eu și el, pe latura îndepărtată a unui iezer întunecat, ascuns în vârful curbat ca o cupă a acestui munte. Cerul e de un albastru lăptos deasupra noastră; nu crește niciun fel de vegetație atât de sus, așa că suntem doar eu și el, pietrele și apa neagră neclintită. Își depărtează picioarele încălțate cu bocanci pe cărarea îngustă și zâmbește.

Îmi dau seama de mai multe lucruri. Că am trecut mai devreme pe lângă el, mai jos, pe vâlcea. Ne-am salutat, în felul acela amiabil, dar scurt al oamenilor care se întâlnesc în drumeție. Că, pe bucata aceasta îndepărtată de potecă, nu se află nimeni suficient de aproape ca să mă audă strigând. Că m-a așteptat: a plănuit toată treaba cu grijă, cu meticulozitate, iar eu i-am căzut în capcană.

Înțeleg toate astea într-o clipă.

***

Ziua aceasta — o zi în care aproape mor — a început devreme pentru mine, imediat după ivirea zorilor, când ceasul deșteptător a sărit într-un dans zgomotos lângă pat. A trebuit să-mi iau uniforma pe mine, să ies din rulotă și să cobor tiptil câteva trepte de piatră într-o bucătărie pustie, unde am pus în funcțiune cuptoarele, cafetierele, prăjitoarele de pâine, unde am tăiat în felii cinci pâini mari, am pus apa la fiert și am împăturit patruzeci de șervețele de hârtie sub formă de orhidee deschisă.

Abia am împlinit optsprezece ani și am reușit să evadez. De toate: casă, școală, părinți, examene, așteptarea rezultatelor. Mi-am găsit un job departe de toți cei pe care îi cunosc, într-un loc prezentat drept un „refugiu holistic, alternativ", la poalele unui munte.

Servesc micul-dejun, debarasez și șterg mesele, le amintesc oaspeților să-și lase cheile la recepție. Intru în camere, fac paturile, schimb cearșafurile, fac curat. Iau haine, și prosoape, și cărți, și pantofi, și uleiuri esențiale, și saltele de meditație de pe podea. Aflu, din poveștile pe care le spun fără să vrea obiectele lăsate răsfirate prin dormitoare, că oamenii nu sunt întotdeauna ceea ce par. Bărbatul mai degrabă sentențios, pretențios, care insistă să primească o anumită masă, un anumit săpun, lapte complet degresat, are o predilecție pentru șosete de cașmir moi ca norii și lenjerie intimă de mătase, cu modele exuberante. Femeia care stă așezată la cină cu bluza încheiată precis la nasturi, cu pleoapele aplecate și cu un permanent înfoiat are un avatar nocturn care se îmbracă în ținute sado-maso cu înclinații ecvestre: hamuri pentru oameni, șei mici din piele, un bici argintiu subțire, dar malițios. Cuplul din Londra, care pare surprinzător, invidiabil de perfect — cei doi se țin de mâinile îngrijite în timpul cinei, se plimbă râzând pe înserat, îmi arată fotografii de la nunta lor —, are o cameră adâncită în tristețe, în speranță, în durere. Rafturile din baie sunt pline de teste pentru ovulație. Pe noptiere sunt îngrămădite pastile de fertilitate. De astea nu

mă ating, ca pentru a le transmite mesajul: nu am văzut, nu am aflat, nu știu nimic.

Toată dimineața cern, organizez și ușurez viețile altora. Curăț urmele oamenilor, șterg orice dovadă că au mâncat, au dormit, au făcut dragoste, s-au certat, s-au spălat, s-au îmbrăcat, au citit ziare, au lăsat în urmă păr, și piele, și țepi, și sânge, și unghii de la picioare. Șterg praful, merg pe holuri, trăgând aspiratorul după mine de o lesă lungă. Pe urmă, în jurul prânzului, dacă am noroc, îmi rămân patru ore înainte de tura de seară, pe care să mi le petrec cum vreau eu.

Așa că am plecat într-o plimbare până la lac, așa cum fac adesea în timpul meu liber, iar astăzi, din cine știe ce motiv, am hotărât să o iau pe cărarea din dreapta ca să ajung pe partea cealaltă. De ce? Nu mai știu. Poate că mi-am terminat treaba mai repede, poate că oaspeții au fost mai puțin dezordonați decât de obicei și am ieșit din pensiune mai devreme. Poate că vremea senină, însorită m-a ademenit departe de drumul meu obișnuit.

În plus, până în momentul acesta din viața mea, nu am avut motive să nu mă încred în zonele rurale. Am luat lecții de autoapărare, organizate la centrul comunitar din orășelul scoțian de pe litoral, în care mi-am petrecut adolescența. Instructorul, un bărbat în formă de butoi îmbrăcat în costum de judo, ne prezenta scenarii cu o plăcere gotică surprinzătoare. E noaptea târziu, ieșiți dintr-un pub, ne zicea, privindu-ne una câte una pe sub sprâncenele excesiv de stufoase, și o matahală sare de pe o alee și vă înșfacă. Sau: sunteți pe un coridor îngust într-un club și un bețiv vă împinge la perete. Sau: e întuneric, așteptați la semafor și cineva trage de cureaua poșetei și vă împinge la pământ. Aceste povești despre pericole se încheiau întotdeauna cu aceeași întrebare, pe care ne-o adresa cu o retorică ușor malițioasă: deci, ce faceți?

Ne-am antrenat să ne întoarcem coatele în gâturile atacatorilor noștri imaginari, în timp ce ne dădeam ochii peste cap, pentru că, până la urmă, eram adolescente. Pe rând, am exersat să strigăm cât de tare putem. Am repetat, cu conștiinciozitate și plictiseală, punctele slabe din corpul bărbătesc: ochi, nas, gât, bazin, genunchi. Eram convinse că ne descurcăm, că putem să ne apărăm de străinul care stătea la pândă, de bețivul care ne ataca, de tâlharul care ne smucea poșeta. Eram sigure că am putea să le desfacem strânsoarea, să ne ridicăm genunchiul, să le zgâriem ochii cu unghiile; credeam că am putea găsi o ieșire din aceste situații alarmante și totuși ciudat de palpitante. Am fost învățate să facem gălăgie, să atragem atenția, să strigăm POLIȚIA. În plus, am asimilat — cred — un mesaj clar. Aleile, clubul, cârciuma, stația de autobuz, semaforul: pericolul era urban. La țară sau în orășelele de provincie ca al nostru — unde nu erau cluburi, nu erau alei și nici măcar semafoare — astfel de lucruri nu se întâmplau. Eram libere să facem ce avem chef.

Cu toate astea, iată acum un bărbat, sus pe munte, blocându-mi calea, așteptându-mă.

***

Pare important să nu-mi arăt frica, să intru în joc. Așa că îmi continui drumul, continui să pun un picior în fața celuilalt. Dacă mă întorc și fug, ar putea să mă ajungă din urmă în câteva secunde, iar fuga ar da totul în vileag, ar fi atât de definitivă. Ne-ar dezvălui amândurora în ce situație ne aflăm; ar duce lucrurile la limită. Singura opțiune pare să fie să-mi văd mai departe de drum, să mă prefac că e ceva absolut normal.

— Bună din nou! îmi zice el, iar privirea îi alunecă pe fața mea, pe corpul meu, pe picioarele mele dezgolite, murdare de noroi.

E o privire mai degrabă evaluatoare decât lascivă, mai degrabă calculată decât senzuală; e privirea unui bărbat care pune ceva la cale, planifică logistica unei fapte.

Nu pot să-l privesc în ochi, nu pot să mă uit direct la el, nu prea, dar îi simt ochii apropiați, înălțimea considerabilă, incisivii de culoarea fildeșului, pumnii strânși în jurul bretelelor rucsacului.

Trebuie să-mi dreg glasul ca să-i răspund la salut. Cred că dau din cap. Mă răsucesc într-o parte ca să trec pe lângă el: un amestec stringent de transpirație proaspătă, de piele de la rucsacul lui și un fel de loțiune după ras plină de chimicale, care mi se pare vag familiară.

Am trecut de el, mă îndepărtez, cărarea mi se deschide liberă în față. Observ că a ales pentru ambuscadă vârful traseului: am urcat și urcat, iar din punctul acesta încep să cobor muntele spre pensiune, spre tura mea de seară, spre muncă, spre viață. De aici, n-o pot lua decât la vale.

Am grijă să fac pași încrezători, hotărâți, dar nu speriați. Nu sunt speriată: îmi zic asta acoperind urletul oceanic al pulsului. Poate, mă gândesc eu, sunt liberă, poate am interpretat greșit situația. Poate este absolut normal să aștepți fetele pe cărări îndepărtate și pe urmă să le lași să plece.

Am optsprezece ani. Abia împliniți. Nu știu aproape nimic.

Știu totuși că el este chiar în spatele meu. Aud zgomotul bocancilor lui, foșnetul materialului din care îi sunt făcuți pantalonii — ceva pentru toate anotimpurile, care lasă pielea să respire.

Și iată-l din nou, potrivindu-și pasul cu al meu. Merge aproape, intim, cu brațul lângă umărul meu, așa cum ar face poate un prieten, așa cum mergeam acasă de la școală cu colegii.

— Ce zi frumoasă! zice el privindu-mi fața.

Eu îmi țin capul plecat.

— Da, zic, așa e.

— Foarte cald. Poate mă duc să înot.

Dicția lui are ceva aparte, îmi dau seama în timp ce pășim împreună pe cărare, cu pași repezi, sincronizați. Cuvintele lui se opresc la mijloc de silabă; r-urile lui sunt moi, t-urile, prea pronunțate, tonul plat, aproape fără expresivitate.

Poate e ușor „dus“, cum se zice, ca bărbatul care locuia pe aceeași stradă cu noi. Nu aruncase nimic de pe vremea războiului și grădina lui din față era năpădită, precum castelul Frumoasei din pădurea adormită, de iederă. Obișnuiam să încercăm să ghicim ce pot fi unele dintre obiectele îmbrăcate în frunze: o mașină, un gard, o motocicletă? Purta căciuli împletite, maiouri cu model și costume prea mici, pe vremuri elegante, acoperite cu păr de pisică. Dacă ploua, își arunca un sac de gunoi peste umeri. Uneori venea la ușa noastră cu o geantă de voiaj plină de pisoi, să ne jucăm cu ei; alteori era beat, livid, cu priviri sălbatice, strigând ceva despre cărți poștale pierdute, iar mama trebuia să-l ia de braț și să-l ducă acasă. „Stați aici, mă întorc într-o clipă“, ne spunea ea, apoi se îndepărta pe trotuar cu el.

Poate, mă gândesc copleșită de ușurare, la fel e și acum. Bărbatul ăsta ar putea să fie excentric, diferit, ca fostul nostru vecin, acum mort de mult, cu casa curățată și dezinfectată, cu iedera tăiată și arsă. Poate ar trebui să fiu bună, așa cum era mama. Ar trebui să am compasiune.

Așa că mă întorc spre el, în timp ce mergem împreună, cu pași repezi, pe marginea lacului. Chiar zâmbesc.

— La înot, zic eu. Sună bine.

El răspunde punându-și cureaua binoclului în jurul gâtului meu.

***

A doua zi, cred, intru în secția de poliție din orașul apropiat. Aștept la coadă cu oameni care reclamă portofele pierdute, câini vagabonzi, mașini zgâriate.

Polițistul de la birou ascultă cu capul înclinat într-o parte.

— Ți-a făcut ceva? e prima lui întrebare. Bărbatul ăsta te-a atins, te-a lovit, ți-a făcut vreo propunere? A zis sau a făcut ceva necuvenit?

— Nu, zic eu, nu chiar, dar...

— Dar ce?

— Asta urma să se întâmple, zic eu. Asta avea de gând.

Bărbatul mă măsoară din cap până în picioare. Port pantaloni scurți tăiați, cu petice, numeroase inele de argint prinse în cartilagiul urechilor, tenișii zdrențăroși, un tricou cu poza unui dodo și cuvintele „Ai văzut pasărea asta?“ pe el. Am o coamă — nu prea o pot descrie cu alt cuvânt — de păr neîmblânzit în care o turistă, o olandeză cu chip senin, care călătorise la pensiune cu harpa și un set de împâslire, împletise mărgele și pene. Arăt a ceea ce și sunt: o adolescentă care locuiește singură pentru prima dată, într-o rulotă, în pădure, la dracu-n praznic.

— Deci, zice polițistul, aplecându-se greu peste hârțogărie, te-ai dus să te plimbi, ai dat peste un bărbat, ai mers cu el, a fost cam ciudat, pe urmă ai ajuns acasă în regulă. Asta îmi spui?

— Mi-a pus cureaua binoclului pe după gât, zic eu.

— Și pe urmă?

— A...

Mă opresc. Îl urăsc pe bărbatul ăsta cu sprâncenele groase, cu burduhanul umflat de bere, cu degetele butucănoase, nerăbdătoare. Îl urăsc poate mai mult decât pe bărbatul de lângă lac.

— Mi-a arătat niște rațe pe lac.

Polițistul nici măcar nu încearcă să-și ascundă zâmbetul.

— Aha, zice el și închide registrul cu zgomot. Sună groaznic.

***

Cum ar fi trebuit să-i explic polițistului că simțisem violența emanând dinspre bărbatul acela precum căldura radiind dintr-un bolovan? Am tot revenit asupra momentului de la biroul din secția de poliție, întrebându-mă dacă aș fi putut face ceva diferit, dacă aș fi putut spune ceva care să fi schimbat ce s-a întâmplat pe urmă.

Aș fi putut să spun: vreau să discut cu superiorul dumneavoastră, vreau să discut cu șeful secției. Aș face asta acum, la patruzeci și trei de ani, dar atunci? Nici nu mi-a trecut prin cap că ar fi posibil.

Aș fi putut să spun: ascultați-mă, omul ăla nu mi-a făcut rău, dar o să facă rău altcuiva. Vă rog, găsiți-l înainte să se întâmple asta.

Aș fi putut să spun că pot să intuiesc când stă să izbucnească violența. Că, multă vreme, a părut că o stârnesc la alții din motive pe care nu le-am înțeles prea bine niciodată. Dacă ești lovit în copilărie, nu vei uita niciodată senzația propriei neputințe și vulnerabilități, cum o situație poate să se transforme din benignă în brutală într-o clipită, în răstimpul unei răsuflări. Sensibilitatea aceea îți va curge prin vene ca un anticorp. Înveți foarte repede să recunoști apropierea acestor acte neașteptate îndreptate împotriva ta: energia sau vibrația aceea specială din atmosferă. Dezvolți antene pentru violență și, în schimb, inventezi un repertoriu de mijloace pentru a o deturna.

Școala la care am învățat eu părea scufundată în ea. Amenințarea, ca un fum, umplea coridoarele, amfiteatrele, sălile de clasă, culoarele dintre bănci. Capetele erau smucite, urechile erau trase, bureții erau aruncați cu o precizie usturătoare; un profesor avea obiceiul să ridice copiii care nu-i plăceau de betelia pantalonilor și să-i arunce în pereți. Încă îmi amintesc sunetul craniului de copil lovind faianța victoriană.

Pentru cele mai grave abateri, băieții erau trimiși la directoare, unde erau loviți cu bățul. Fetele aveau parte de papuc. Obișnuiam să-mi privesc papucii — pantofii aceia de pânză neagră, cu o bucată de elastic peste partea din față, pe care eram obligate să-i purtăm când ne cățăram pe capra de sărituri — și, în special, la tălpile lor cenușii, încrețite, și îmi închipuiam impactul: cauciuc peste pielea expusă.

Directoarea era o sursă de frică impunătoare. Gâtul ei viguros și mâinile ca niște gheare de pasăre. Eșarfele prinse de pulovere cu o broșă de argint. Biroul ei cu pereții întunecați și covorul de culoarea vinului. Dacă eram chemată acolo să-mi demonstrez competențele cu privire la cărțile de citire codate, țintuiam covorul acela și îmi imaginam că trebuie să stau în picioare acolo, cu fusta ridicată, așteptându-mi soarta, pregătindu-mă pentru lovitură.

Se transmitea și în rândul elevilor, bineînțeles. Deosebit de populare erau „furnicile chinezești", sau „acele", obținute prin răsucirea pielii de pe braț ca pe o cârpă udă. Trasul de păr, călcarea degetului mare de la picior, datul cap în cap, răsucirea degetelor: agresorii aveau la îndemână o gamă largă, în continuă expansiune. Eu aveam nenorocul de a nu vorbi cu accent local, de a ști să citesc dinainte să ajung acolo, de a arăta — așa cum am fost informată — anormal, jignitor, într-un fel inacceptabil, de a purta fuste care fuseseră scurtate și lungite de prea multe ori, de a fi bolnăvicioasă și de a lipsi perioade lungi de la școală, de a mă bâlbâi ori de câte ori eram pusă să vorbesc, de a avea pantofi care nu erau din piele de lac și așa mai departe. Îmi aduc aminte că un băiat din clasa mea m-a prins în spatele adăpostului din cărămidă și, pe mutește, m-a tras în sus de bretelele rochiei de vară până când mi-au lăsat semne la subraț. Nu am mai vorbit niciodată despre acest incident. Îmi aduc aminte de o fată mai mare, cu un breton lucios, închis la culoare, care s-a materializat din mulțimea de elevi ieșiți în pauză la joacă să-mi frece fața de scoarța unui copac. În primul meu trimestru la școala gimnazială, în toiul unei ore de chimie, am încasat un pumn în față de la un băiat de doisprezece ani, ras în cap. Dacă îmi ating buza de sus cu vârful limbii, încă simt cicatricea.

Așa că, atunci când bărbatul și-a trecut cureaua binoclului pe după gâtul meu, chiar dacă a zis că vrea să-mi arate un stol de rațe sălbatice, eu am știut ce urmează. I-am simțit mirosul, aproape am văzut-o, îngroșându-se și strălucind în aerul dintre noi. Bărbatul ăsta era doar unul din lungul șir de agresori pe care îi deranjaseră accentul meu sau pantofii mei sau mai știu eu ce — de mult nu îmi mai păsa de asta — și avea de gând să-mi facă rău. Voia să mă rănească, să se năpustească asupra mea, iar eu nu aveam ce face în privința asta.

Am hotărât că trebuie să intru în jocul cu observarea păsărilor. Știam că asta e singura mea șansă. Nu poți să înfrunți un agresor; nu poți să-l dai în vileag; nu poți să-i arăți că știi, că îl vezi așa cum este.

M-am uitat prin binoclu cât a durat o bătaie a inimii. Oh, am spus, rațe sălbatice, Doamne!, și m-am lăsat în jos, îndepărtându-mă, scăpând din cercul curelei. El a venit după mine, bineînțeles, cu cureaua aceea de piele neagră, cu intenția de a mă prinde din nou ca într-un lasou, dar de data asta stăteam cu fața spre el, îi zâmbeam, îi dădeam întruna din gură despre rațele sălbatice și cât de interesante sunt, oare plăpumile de puf din puful lor se făceau înainte, oare de acolo le vine numele, erau umplute cu pene de rațe sălbatice? Da? Ce fascinant. Mai spune-mi, spune-mi tot ce știi despre rațe, despre păsări, despre privitul

păsărilor, Doamne, ce multe lucruri știi, probabil te duci des să observi păsările. Da? Mai zi-mi, povestește-mi despre cea mai neobișnuită pasăre pe care ai văzut-o, povestește-mi în timp ce mergem, pentru că, oh, uite cât s-a făcut ceasul, trebuie să plec acum, s-o iau la vale, pentru că îmi începe tura, da, lucrez chiar acolo, vezi coșurile alea? Acolo e. E foarte aproape, nu-i așa? Sunt oameni acolo care mă așteaptă. Uneori, dacă întârzii, vin să mă caute, da, șeful meu mă așteaptă. Și el se plimbă pe aici tot timpul, toți angajații fac asta, știe că sunt aici, sigur că da, știe exact unde sunt, i-am zis eu, trebuie să apară din clipă în clipă să mă caute, probabil e chiar după colț. Sigur, putem s-o luăm pe aici și, în timpul ăsta, ce-ar fi să-mi spui mai multe despre observatul păsărilor, da, te rog, mi-ar plăcea, dar acum chiar trebuie să mă grăbesc, fiindcă sunt așteptată.

***

Peste două săptămâni, o mașină de poliție intră pe aleea șerpuită spre pensiune și din ea coboară două persoane. Le văd de la o fereastră de sus, unde mă chinui să îmbrac pernele în fețe de pernă. Îmi dau seama imediat ce caută aici, de ce au venit, așa că, înainte chiar să aud pe cineva strigându-mi numele, cobor treptele spre ei.

Cei doi nu seamănă deloc cu polițistul de la secție. Sunt îmbrăcați la costum și au o atitudine serioasă, concentrată. Îi arată insigne și documente șefului meu, Vincent, cu chipuri neclintite, ce arată o neutralitate exersată, stăpânită.

Vor să stea de vorbă cu mine în privat, așa că Vincent îi conduce într-o cameră liberă. Vine și el cu noi pentru că e un om de treabă, iar eu sunt cu doar câțiva ani mai în vârstă decât copiii lui, ale căror țipete și strigăte se aud dinspre peluza din spate.

Mă așez pe patul pe care eu l-am făcut de dimineață, iar bărbatul polițist se așază la o masă de răchită ornamentală, unde unora dintre oaspeți le place să-și bea ceaiul la micul-dejun; femeia se așază lângă mine, pe pat.

Vincent zăbovește în fundal, bombănind suspicios, prefăcându-se că potrivește un cristal agățat la fereastră, că șterge praful inexistent de pe poliță, că scutură vătraiul în vatră. E un fost hipiot, un supraviețuitor al mișcării Haight-Ashbury, și are o părere proastă despre ceea ce el numește „copoi".

Polițiștii îl ignoră, într-un mod politicos, dar preocupat. Îi interesează, îmi zice femeia, un bărbat pe care l-am întâlnit recent într-o drumeție. Aș putea să le povestesc exact ce s-a întâmplat?

Așa că asta fac. Încep cu începutul, descriindu-le cum am trecut pe lângă el la puțin timp după ce mi-am început plimbarea, cum el s-a dus în direcția opusă, pe urmă a apărut cumva în fața mea. „Nu știu cum a făcut asta", zic eu, „pentru că nu există scurtătură sau nu știu eu să fie vreuna". Ei încuviințează din cap, ascultând cu atenție măsurată, încurajându-mă să zic mai departe. Privirea lor rămâne ațintită pe fața mea: îmi acordă toată atenția. Când ajung la partea cu

cureaua binoclului, nu mai dau din cap. Se holbează la mine amândoi, fără să clipească. E un moment ciudat, tensionat. Nu cred că vreunul dintre noi respiră.

— O curea de binoclu? întreabă bărbatul.

— Da, zic eu.

— Și ți-a pus-o pe după gât?

Încuviințez. Ei își mută privirea, se uită în jos; femeia își notează ceva în carnețel.

Aș fi dispusă, mă întreabă ea în timp ce îmi întinde un dosar, să mă uit la niște fotografii și să le spun dacă îl văd acolo?

În momentul acela, șeful meu îl întrerupe. Nu poate să se abțină.

— Nu ești obligată să spui nimic, să știi. Nu e obligată să spună nimic.

Femeia ridică o mână ca să-l oprească, exact în timp ce eu îmi pun arătătorul pe o fotografie.

— Ăsta e, zic eu.

Detectivii se uită. Femeia își notează iar ceva în carnețel. Bărbatul îmi mulțumește; ia dosarul.

— A omorât pe cineva, nu-i așa? îi întreb eu.

Cei doi schimbă o privire greu de descifrat, dar nu răspund.

— A strangulat pe cineva. Cu cureaua de la binoclu.

Mă uit de la unul la celălalt și știm, cu toții știm.

— Nu-i așa?

Din partea opusă a camerei, Vincent înjură încet. Pe urmă vine la mine și îmi dă batista lui.

***

Fata care a murit avea douăzeci și doi de ani. Era din Noua Zeelandă și călătorea cu rucsacul în spate prin Europa împreună cu iubitul ei. El nu se simțea bine în ziua aceea, așa că a rămas la hostel, în timp ce ea s-a dus singură într-o drumeție. A fost violată, strangulată, apoi ascunsă într-o groapă săpată la repezeală. Cadavrul i-a fost descoperit peste trei zile, nu departe de cărarea pe care mă plimbasem eu.

Știu toate astea doar pentru că le-am citit în ziarul local de săptămâna următoare: poliția nu a vrut să-mi spună. Am văzut un titlu în vitrina unui chioșc de ziare, am intrat să cumpăr un ziar și am văzut chipul fetei privindu-mă de pe prima pagină. Avea părul deschis la culoare, ținut pe spate cu o bentiță, fața pistruiată, un zâmbet larg, sincer.

Nu ar fi o exagerare să spun că mă gândesc la ea, dacă nu în fiecare zi, atunci în majoritatea zilelor. Îmi dau seama că viața ei a fost retezată, scurtată, curmată, în timp ce a mea, din cine știe ce motiv, a fost lăsată să continue.

N-am aflat niciodată dacă l-au prins, dacă a fost găsit vinovat, condamnat, închis. Am avut senzația clară, în timpul audierii, că detectivii aceia îi dăduseră de

urmă, că îl prinseseră, că doar aveau nevoie de coroborarea mea. Poate că mostrele de ADN au fost convingătoare. Poate că a mărturisit el. Poate au mai fost alți martori, alte victime, alte persoane care scăpaseră, care au depus mărturie în instanță: pe mine nu m-au chemat niciodată și eram prea tânără sau, bănuiesc, prea șocată să urmăresc chestiunea, să sun la poliție și să întreb ce s-a întâmplat, l-ați prins, a fost băgat la închisoare? Am plecat din zonă la scurt timp după aceea, așa că nu pot să fiu sigură. Toate astea s-au întâmplat cu mult timp înainte de vremea știrilor atotprezente și disponibile instantaneu. Nu pot să găsesc niciun semn, nicio urmă a acestei crime pe internet, în ciuda numeroaselor căutări.

Nu știu de ce m-a cruțat pe mine, dar nu pe ea. Oare a intrat în panică? A încercat să fugă? A țipat? A făcut greșeala de a-i atrage atenția ce monstru e?

L-am visat mult timp pe bărbatul de pe potecă. Apărea într-o varietate de deghizări, dar întotdeauna cu rucsacul și binoclul. Uneori, în obscuritatea și confuzia unui vis, îl recunoșteam numai după aceste obiecte și mă gândeam: oh, iar tu? Te-ai întors?

Este o poveste greu de pus în cuvinte. De fapt, nu o spun niciodată sau n-am spus-o până acum. Nu am povestit nimănui atunci, nici prietenilor, nici familiei: nu părea să existe niciun mod de a traduce ceea ce se întâmplase în gramatică și sintaxă. Acum, că mă gândesc la asta, i-am mai vorbit despre ea unei singure persoane, bărbatului cu care aveam să mă căsătoresc până la urmă, și a ieșit la suprafață abia la câțiva ani după ce ne-am cunoscut. I-am povestit într-o seară, în Chile, când stăteam împreună în sala de mese a unui hostel. Expresia de pe fața lui a fost de un șoc atât de profund, de visceral, încât mi-am dat seama că probabil nu o s-o mai spun cât oi trăi.

Ce s-a întâmplat cu fata aceea și ce aproape s-a întâmplat cu mine nu este ceva ce poate fi articulat ușor, modelat într-o anecdotă, transformat într-o banalitate familiară care să fie repetată la cină sau la telefon, trecută de la un povestitor la altul. În schimb, e o poveste de groază, despre ceva malefic, despre cele mai rele închipuiri ale noastre. E o poveste care trebuie alungată cât mai adânc, într-un loc întunecos, nevizitat, nerostit. Moartea a trecut la mustață pe lângă mine pe poteca aceea, atât de aproape încât i-am simțit atingerea, dar a prins-o pe cealaltă fată și pe ea a lovit-o în plin.

Nici acum nu suport să mă atingă cineva pe gât: nici soțul meu, nici copiii, nici un doctor blând care a vrut odată să mă controleze la amigdale. Mă feresc tresărind înainte chiar să înțeleg de ce. Nu pot să port nimic în jurul gâtului. Eșarfe, pulovere cu guler înalt, coliere strâmte, vreun tricou sau vreo bluză care să mă apese acolo: nimic din toate astea nu va fi vreodată pentru mine.

***

Fiica mea a arătat recent spre vârful unui deal, pe care l-a văzut pe drumul nostru spre școală.

— Putem să urcăm acolo?

— Sigur, am zis eu uitându-mă la vârful înverzit.

— Doar noi două?

Am rămas tăcută o clipă.

— Putem să mergem cu toții, am zis. Toată familia.

Atentă ca de obicei la dispoziția altora, a înțeles imediat că ascund ceva.

— De ce nu doar noi două?

— Pentru că... și ceilalți ar vrea să vină.

— Dar de ce nu tu și cu mine?

Pentru că, mă gândeam eu, pentru că nici măcar nu pot să mă gândesc la asta. Nu pot să articulez ce pericole te așteaptă după colț, după poteci șerpuite, după bolovani, în adâncurile pădurii. Pentru că ai șase ani. Pentru că există oameni pe lume care vor să-ți facă rău și nu o să știi niciodată de ce. Pentru că încă nu am găsit o cale de a-ți explica toate lucrurile astea. Dar o să găsesc.

PLĂMÂNI

1988

E târziu, aproape de miezul nopții, și afară, la capătul cheiului, e un grup de adolescenți. Orașul se întinde de partea cealaltă a golfului, un colier de lumini înșirat de-a lungul nisipului. Portul e locul lor de întâlnire: întotdeauna sunt șanse să găsească alții ca ei aici, fără să se fi înțeles dinainte. Ceva din caracterul său liminal, spațiul său dintre pământ și mare, pare să-i atragă, mai ales seara.

Stau acolo până târziu. Sunt plictisiți, în felul acela care le amorțește mintea, tipic pentru etapa aceasta a vieții. Au șaisprezece ani sau cam pe acolo. Abia și-au dat primele examene și așteaptă rezultatele, așteaptă sfârșitul verii, începutul noului an școlar, așteaptă să li se contureze viitorul, așteaptă să li se încheie tura, așteaptă să plece turiștii, așteaptă, așteaptă. Unii așteaptă să le crească părul ca să scape de tunsorile nereușite, să le dea voie părinții să conducă ori să le dea mai mulți bani ori să le observe nefericirea, să fie băgați în seamă de fata sau de băiatul care le place, să ajungă caseta pe care au comandat-o la magazinul de muzică, să li se uzeze pantofii ca să-și poată cumpăra alții noi, așteaptă pentru că asta fac adolescenții care cresc în orășelele aflate pe malul mării. Așteaptă. Să se termine ceva, să înceapă ceva.

Doi dintre ei au fost împreună, s-au despărțit, s-au împăcat. Unii știu să conducă, alții nici nu au început încă să învețe. Unul fumează, dar cei mai mulți, nu. Nu sunt dintre cei care se droghează sau beau în exces sau își fac de cap cu oricine.

Toți au joburi de vară de diferite feluri, lucrând pentru turiștii care stingheresc orașul în lunile acestea, precum nisipul dintr-un pantof. Doi dintre băieți adună gunoaiele de pe terenul de golf; o fată vinde înghețată din rulotă pe plajă.

Unul dintre adolescenții aceștia sunt eu. Serile sunt chelneriță într-un hotel pentru jucătorii de golf. Cum stau acolo, pe piatra vulcanică rece a zidului din port, cu picioarele atârnate deasupra țărmului stâncos, simt mirosul hotelului în păr: țigări, mâncare reîncălzită, ulei de cartofi prăjiți, bere vărsată pe mânecă. Mirosul de catering, de baruri și de vacanțele altor oameni.

Când una dintre fete sugerează să sărim de pe zidul portului în apa de dedesubt, asta nu-mi creează cine știe ce disconfort. Au mai fost momente, cu alții, când dinamica grupului s-a schimbat și s-a înclinat într-un unghi periculos. Dacă cineva vine cu o provocare sau se ia de altă persoană sau sugerează ceva riscant, ilegal sau și una, și alta, seara poate să sară de pe traiectorie. Fata care ne-a provocat să sărim într-un tren de marfă în mișcare. Băiatul care s-a cățărat în vârful unui carusel scos din uz, a alunecat și și-a petrecut restul trimestrului în ghips. Fata care a aruncat chibrituri aprinse în toate coșurile de gunoi municipale de-a lungul falezei. Cei doi care au dezumflat cauciucurile și au scos ștergătoarele de la mașina directorului școlii.

Le povestesc acum copiilor lucrurile astea și ei se uită la mine cu ochii mari. Ai făcut tu asta? întreabă. Nu eu, le răspund, cineva cu care eram. La un moment dat, le zic, veți fi și voi adolescenți și veți ieși în oraș și cineva va sugera ceva ce

știți că e o idee proastă și veți avea ocazia să alegeți dacă să participați sau să plecați. Să vă duceți cu grupul sau să vă împotriviți. Să vă spuneți părerea, fără teamă, să spuneți nu, nu cred că ar trebui să facem asta. Nu, nu vreau asta. Nu, eu mă duc acasă.

Mie nu mi s-a părut niciodată dificil să plec dintr-un grup, să mă opun femelei sau masculului alfa. Nu prea m-au interesat găștile, triburile sociale, senzația de apartenență. Știu de foarte tânără că gașca populară nu e și gașca mea; oamenii aceia nu sunt oamenii mei. Deci nu asta mă impulsionează să mă întind acolo, pe zidul portului, să mă răsucesc cât sunt de lungă în briza ce bate ușor dinspre mare și să zic: „Eu mă bag".

E mai degrabă o dorință de a face ceva — orice — care să mă scoată din banalitatea repetitivă a vieții unei fete de șaisprezece ani. De a diferența ziua aceasta de toate celelalte din lanțul nesfârșit de zile prin care trec. O dorință de a mă cufunda în apă, celălalt element, forma aceea întunecată și unduitoare de la baza zidului din port: îi simt adâncimea, masa, puterea rece care așteaptă, chiar dacă nu o văd. E speranța că astfel aș putea să scap de contaminarea hotelului, a restaurantului, a soților care mă măsoară din ochi când îi întreb ce doresc să comande la desert și spun, în fața soțiilor cu zâmbete afectate, „Cred că pe tine". E un job din care ieși murdărită, îngrețoșată, duhnind a ulei încins. E un job unde riști să fii pipăită de câțiva membri ai grupului de jucători de golf în timp ce îi servești cu legume pe platouri de argint și ai nevoie de toată stăpânirea de sine ca să nu răsucești furculița pe care o ții în mână și să nu le-o înfigi în încheieturile grase. E un job unde riști ca un bucătar să-și dea jos uniforma și să-și unduiască șoldurile în fața ta, cu scula derutant de roz și de cheală în cuibul ei de păr negru, iar tu trebuie să țipi și să râzi. Celelalte chelnerițe — cele care lucrează cu normă întreagă, nu doar pe durata verii — au dreptul să ridice un șervet și să-l lovească peste sculă cu el, zicând bagă chestia aia la loc și lasă fata în pace. E un job în care ajutorului de la bucătărie i-ar putea veni ideea să ia o coadă de bou jupuită și, pentru că a aflat că ești vegetariană, să vină în spatele tău când ești aplecată în congelatorul de înghețată din anexa neluminată și să-ți lege încheieturile cu fâșia aceea rece, gelatinoasă.

Toate lucrurile acestea și nu numai mă motivează să mă ridic în picioare. La șaisprezece ani, poți să fii atât de neliniștită, de frustrată, de dezgustată de orice te înconjoară, încât ești dispusă să sari de pe un mal stâncos de probabil cincisprezece metri, pe întuneric, la schimbarea mareei.

Apa mării este calmă în seara asta. Se tulbură cu mișcări line, uleioase, sub noi. Mă descalț. Nu privesc în jos.

Căderea este mai rapidă decât ai crede. Simt un torent de aer, ca o rafală de vânt ce năvălește printr-o ușă deschisă brusc, pe urmă sunt învăluită într-o altă lume, înghițită de mare.

Urechile îmi urlă, sinusurile mi se umplu, gura și ochii mă înțeapă din cauza sării, cămașa plutește în jurul meu ca niște aripi. Probabil am lovit apa căzând în

lateral, pentru că îmi zvâcnește o parte a corpului. Apa este neagră: e o beznă absolută, un întuneric primordial, afotic, fără vreo licărire de lumină. Deschid și închid ochii, dar nu e nicio diferență, nicio modificare.

Încă mă scufund, tot mai adânc, tot mai lent, și cred că în curând o să ating fundul, că picioarele mele vor intra în contact cu nisipul nămolos și atunci o să pot să mă împing în sus, înapoi, să revin la suprafață, la prietenii mei, la viață.

Nu simt niciun nisip. Dau din picioare, îmi întind degetele mari ca o balerină, dar degeaba. Încă mă scufund sau, cel puțin, așa cred. Cu siguranță nu are cum să fie atât de adâncă marea.

Învăluită în apă, înțeleg ceva. Coordonarea și simțul meu de orientare în spațiu nu sunt așa cum ar trebui. O boală din copilărie mi-a provocat leziuni semnificative, așa cum au spus neurologii, în zonele creierului responsabile de mișcare și echilibru. Cei de sus, din port, nu știu asta: cum ne-am mutat aici în urmă cu câțiva ani, au fost scutiți de imaginea mea într-un scaun cu rotile, un caz de persoană cu dizabilități, cu nevoi speciale. Câteva funcții neurologice îmi sunt afectate, printre care și capacitatea de a simți unde sunt lucrurile sau unde sunt eu printre ele. Mi-am pierdut funcția aceasta inconștientă și, în schimb, trebuie să mă bazez pe semnele vizuale: propriocepție se numește capacitatea care îmi lipsește. Așa că nu pot să întind mâna după un stilou în timp ce vorbesc cu altcineva. Trebuie să mă opresc, să mă uit, să îmi îndrept mâna spre el și apoi să conectez palma cu stiloul. Dacă semnele vizuale lipsesc, din cine știe ce motiv, sunt perplexă, neajutorată, pe scurt, nu mai știu pe ce lume trăiesc.

Tot acesta este și motivul pentru care, dacă se întâmplă să cad în apă neagră, fără vreo licărire de lumină, noaptea târziu, nu am habar care direcție e în sus, nu am cum să mă orientez înspre aer.

De atunci m-am tot întrebat ce se întâmpla sus, pe zidul portului. Cât timp le-a luat să-și dea seama că nu ies la suprafață. Dacă, după strigătele și râsetele inițiale, și-au reluat conversația, dacă au tăcut după cine știe câte secunde, dacă au stat cu ochii pe suprafața apei, așteptând să reapar. Nu am vorbit despre asta pe urmă: era prea mult pentru noi atunci, pericolul prea mare, prea apropiat.

Dau din brațe și din picioare acolo jos, sub ei. Mă chinui să mă duc într-o parte, gândindu-mă că acolo ar trebui să fie suprafața, apoi în cealaltă. Deja plămânii încep să-mi ardă, pulsul s-o ia la goană, inima să capete un ritm de alegretto, ca să-mi atragă atenția asupra situației, de parcă eu n-am observat că sunt pe cale să mor. Simt nevoia urgentă să tușesc, dar știu că nu trebuie, nu se poate. Gândurile sunt monosilabice: e OK, e OK, e OK. Și pe urmă: nu e OK, nu e OK, nu e OK.

***

Să fii la un pas de moarte nu are nimic unic sau special. Nu e ceva rar; aș îndrăzni să spun că toată lumea trece prin astfel de experiențe, mai devreme sau

mai târziu, poate chiar fără să-şi dea seama. Trecerea unei camionete prea aproape de bicicleta ta, medicul obosit care își dă seama că ar trebui să verifice o ultimă dată dozajul, șoferul care a băut prea mult și este cu greu convins să lase cheile mașinii, trenul pierdut după ce ai dormit prea mult, pentru că nu ai auzit alarma, avionul pe care nu l-ai mai prins, virusul pe care nu l-ai inhalat, atacatorul pe care nu l-ai întâlnit, calea pe care nu ai apucat-o. Cu toții rătăcim în ignoranță, împrumutându-ne timpul, trăindu-ne clipa, fugind de destinele noastre, strecurându-ne prin fisuri, fără să știm când va cădea toporul. Așa cum scrie Thomas Hardy despre Tess Durbeyfield: „îi venise brusc în minte o altă dată (...), aceea a morții sale (...); o zi care se furișase neștiută de nimeni printre restul zilelor din an, care nu îi dădea încă niciun semn când roata anului trecea peste ea, ceea ce nu însemna că nu se afla acolo. Care să fi fost aceea?“[2].

Dacă ești conștient de momentele acestea, te vor schimba. Poți încerca să le uiți, să le întorci spatele, să le ignori, dar ele s-au infiltrat deja în tine, fie că-ți place, fie că nu. Se vor instala în tine și vor deveni parte din cine ești, ca un stent la inimă sau ca o tijă metalică ce imobilizează un os fracturat.

***

Mă uitam recent prin niște cutii și acte vechi, căutând niște faxuri pe care le primisem în anii ’90. Am dat peste o multitudine de alte lucruri: fotografii ale unor oameni pe care îi uitasem cu totul, felicitări de ziua mea, felicitări de Sfântul Valentin, cotoare de bilete de cinema, bilete de tren, ghiduri muzeale, hărți ale unor orașe pe care le-am vizitat cândva. Am găsit și o scrisoare pe care mi-o scrisese unul dintre băieții care se aflau în port în seara aceea.

Mi-a fost trimisă la adresa de la universitate. În momentul acela, eram deja studenți în colțuri opuse ale țării, iar perioada liceului părea foarte îndepărtată. Mi-a scris, trasând bucle negre cu pixul, că îl făcusem nefericit în liceu: nu voiam niciodată să îmi iau un angajament față de el, nu eram niciodată de acord să fiu a lui, mereu scăpându-i printre degete. Ne înțelegeam bine întotdeauna, mi-a scris, și atunci de ce? De ce nu ai vrut să fii iubita mea?

Îmi aduc aminte când am primit scrisoarea; îmi aduc aminte că am citit-o pe drum spre un seminar, cu cărțile și notițele în coșul de la bicicletă. I-am răspuns peste câteva săptămâni că îmi pare rău, extrem de rău, că l-am făcut nefericit. Habar n-am avut, i-am scris, că așa simțeai.

Bineînțeles, nu era adevărat. Probabil am știut și înainte să primesc scrisoarea, și în timp ce îi răspundeam la ea, așezată la biroul meu de la universitate, cu carnetul peste notițele de la cursuri, cărțile de la bibliotecă, eseurile neterminate.

***

Băiatul acesta e cel care vine după mine. Sunt încă sub apă și mușchii îmi obosesc, mintea începe să-mi rătăcească. Băiatul e pasionat de schi nautic, caiac și șalupe: își petrece cea mai mare parte a timpului liber în mare sau la suprafața ei. Baia din casa lui este mereu plină de costume de scafandru pline de nisip, din care picură apă, agățate deasupra dușului ca niște spânzurați. A fost campion la înot, unul dintre adolescenții aceia care se trezesc înainte de răsăritul soarelui ca să facă nenumărate ture în albastrul cu clor al unei piscine. Se duce la chestii numite gale în weekenduri și câștigă trofee.

El se uită la maree, ghicește unde am fost târâtă, plonjează, iese la suprafață, se scufundă din nou și din nou iese, se scufundă a treia oară, mă găsește, mă prinde de subraț, de bărbie. El dă din picioare iar și iar până când scoatem capetele de sub apă. El mă face tâmpita dracului când, în sfârșit, ieșim la suprafață și mă ține atât de strâns, încât mi-e greu să trag aerul brusc în piept și, în timp ce mă ceartă, fața lui este furioasă, speriată și încă cumva.

În timp ce scriu asta, mă gândesc la apa neagră, la textura ei de smoală înecăcioasă, la forța ei secretă, invizibilă. Mă gândesc la strânsoarea frenetică a mâinilor lui. Nu există nicio îndoială despre ce l-a împins în apa aceea rece ca gheața, în adâncimile mării, ca să mă scoată. Există un motiv pentru care a sărit el și nu vreunul dintre ceilalți copii. Am știut asta atunci, la șaisprezece ani. Sigur că am știut. Am știut din felul în care m-a condus acasă pe urmă, mergând cu câțiva pași în urma mea, amândoi uzi și desculți, tremurând și certându-ne. Am simțit din furia lui, din felul în care mi-a spus ce mi s-ar fi putut întâmpla, cum funcționează mareea, care trage apa de dedesubt, cum aș fi putut fi împinsă în largul mării, cum nu trebuie să mai fac niciodată ceva atât de prostesc. Am simțit din felul în care m-a privit mergând pe aleea din grădina casei, când m-am îndepărtat de el fără vreun cuvânt și am dispărut dincolo de ușa de la intrare.

Ar fi trebuit să spun: ai dreptate, a fost o prostie din partea mea. Ar fi trebuit să spun: chestia e că am dorința asta nestăpânită de libertate, de starea de eliberare. Este o chemare atât de puternică, atât de atotcuprinzătoare, încât copleșește orice altceva. Nu suport viața asta. Nu suport să fiu aici, în orașul ăsta, la școala asta. Trebuie să plec. Trebuie să lucrez iar și iar ca să pot să plec și abia atunci o să fiu capabilă să-mi creez o viață pe care s-o pot trăi. Poate îți par frivolă și capricioasă, fiindcă azi vorbesc cu tine, mâine mă retrag, dar, vezi tu, trebuie să-mi dedic toată energia eliberării și nimic nu-mi poate sta în cale. Nu accept ca ceva sau cineva să mă încetinească, să-mi distragă atenția, să-mi pună piedici. Ar mai fi trebuit să spun și mulțumesc.

Mulțumesc, mulțumesc.

---

2. *Tess d'Urberville*, traducere de Cristina Jinga, Corint, București, 2014, p. 127.

COLOANĂ, PICIOARE, PELVIS, ABDOMEN, CAP

1977

În copilărie, eram o artistă a evadărilor, o fugară. Dispăream, o luam la picior, la sănătoasa, spălam putina ori de câte ori aveam ocazia. Nu suportam să fiu ținută de mână, să fiu reținută, legată, să mi se ceară să merg frumos. Mă zbăteam și mă răsuceam până mă eliberam. Nu voiam nimic mai mult decât să fiu în mișcare, cu aerul trecând în grabă pe lângă mine, să fiu pe fugă, cu strada, grădina, parcul sau câmpul rămânând în urmă. Voiam să știu, să văd ce se află după următorul colț, după cotitură. Și acum sunt la fel.

Cred că aveam vreo patru sau cinci ani când m-am rătăcit prima dată, așa cum avertizase mereu mama că se va întâmpla, concluzia logică a eforturilor mele de a mă elibera, a evadărilor mele. Ne duseserăm la slujbă într-o capelă de pe o insulă nelocuită, la distanță de o călătorie cu vaporul de pe coasta Comitatului Mayo, iar eu rămăsesem în urmă, alergând în zigzag, până când mi-am dat seama că sunt singură. Înfricoșător, inexplicabil, entuziasmant de singură: un copil pe o cărare în mijlocul unei insule îndepărtate.

Am rătăcit, uimită de această răsturnare bruscă de situație, convinsă că familia mea luase feribotul înapoi spre casă fără mine, iar eu fusesem lăsată să mă descurc singură pe bucata aceea de pământ bătută de vânturi. Lumea a încremenit brusc; nu mi se cerea nimic; puteam să rămân în liniștea propriei pieli.

Scârțâitul sandalelor mele pe pietriș, țipetele ascuțite ale pescărușilor, huruitul vântului în porumbarii de pe marginea cărării. Unde aveam să dorm? Ce aveam să mănânc? Cine avea să mă trimită la culcare? Pe urmă, m-au găsit niște doamne cu baticuri pe cap, care mi-au dat biscuiți și m-au dus înapoi pe chei, unde vaporul — și familia mea — mă așteptau.

Nu la mult timp după aceea, am fugit de acasă. A fost o plecare la care mă gândisem îndelung: unde să mă duc (un crâng de pe un deal îndepărtat, pe care îl vedeam prin lucarnă), ce să iau cu mine (cărți, un sendviș, pisica), de unde să fac rost de bani (aveam să fur, din păcate, dar era necesar). O ceartă din cauza unui joc, o mâncare pe care nu o voiam, o neînțelegere legată de haine: am uitat catalizatorul real, însă îmi aduc aminte că m-am repezit la dulapul de sub scară, mi-am luat haina de molton din cuiul de alamă, mi-am îndesat mâinile în mânecile de lână încăpățânate și mi-am încheiat cu hotărâre, unul câte unul, nasturii maro. Gata, mă gândeam. Plec.

Am smucit ușa, cu geamul ei granular, acvatic, prin care îmi văzusem pentru prima dată sora mai mică apropiindu-se în brațele mamei pe cărarea din fața casei — un oval alb, plutitor, cu extremitatea de sus roșie ca focul, care, pe măsură ce se apropia de casă, s-a conturat într-un bebeluș cu păr roșcat. Am ieșit pe ușa aceea, lăsând-o să se trântească în urma mea cu un bufnet satisfăcător, și am plecat pe cărare, pe lângă ilecșii îngemănați, cu mănunchiurile lor stacojii de fructe și cu frunzele lor cu vălurele crem, pe poarta albă șubredă și de-a lungul trotuarului, cu picioarele mișcându-se sub mine, pantofii mei cu catarame — roși în vârf, întotdeauna roși, indiferent de cât de des îi lustruia mama, ștergând pielea

cu model în găurele cu o cârpă făcută dintr-o bucată de catifea decupată dintr-o jachetă de-a tatei — bocănind pe lângă grădinile alpine, rulotele vecinilor și pe lângă câinii ce dormeau liniștit pe bordură.

Am ajuns până la intersecție, care era perimetrul lumii mele solitare, limita până la care aveam voie să merg singură. Uneori, zăboveam pe acolo, așteptându-l pe tata să vină acasă de la serviciu, dacă aveam să-i dăm vești importante: moartea unui peștișor din acvariu, sosirea vreunui vizitator sau, de exemplu, când sora mea a sărit de pe canapea, s-a lovit la nas în muchia bibliotecii și a trebuit să fie dusă la spital să i se pună copci (și astăzi i se mai văd cicatricile).

Ezitam acolo, uitându-mă la mașinile de pe stradă, ducând o dezbatere în sinea mea, și anume dacă plecarea mea de acasă însemna că nu se mai aplicau regulile de a nu traversa niciodată intersecția, când mama m-a prins din urmă. Fugise din casă cu șorțul pe ea și avea o expresie răvășită. Preț de o clipă, când am văzut-o aplecându-se spre mine, am crezut că e furioasă, că am încurcat-o rău de tot. Dar ea m-a cuprins într-o îmbrățișare caldă, învăluitoare, și mi-a murmurat în păr: „Nu pleca, nu pleca".

O să-mi amintesc momentul acesta peste aproape două decenii, când o să-mi iau rămas-bun de la ea înainte să plec la Hong Kong. Suntem pe peronul gării locale, am rucsacul la picioare, iar trenul de pe linia ferată secundară se apropie prin tunel. Mă pregătesc să urc în el și să nu mă mai întorc multă, multă vreme. Ea nu-mi spune să nu plec, dar strânsoarea degetelor ei pe umerii mei este aceeași: sinceră, insistentă, pătrunsă de faptul că a știut dintotdeauna că o să plec, că amândouă am știut, într-un fel, că avusesem dintotdeauna pornirea asta.

Înțeleg acum că probabil o înnebunisem în copilărie cu caracterul meu dificil, cu sălbăticia mea, cu refuzurile mele iraționale, cu dorința mea de independență, cu afirmările constante ale autonomiei mele. „A fost un coșmar să te cresc", zice ea acum, oftând. Și o cred. Fotografiile cu mine arată o copilă mijlocie stângace și stingheră, cu nasul prea mare, cu dinții crescuți strâmb, cu o expresie furtunoasă, dar obosită, pe față, o versiune palidă a surorii mele mai mari, care era mai drăguță și mai liniștită. Eu eram încăpățânată. Făceam crize. Aveam adesea răbufniri emoționale, cu țipete, urcușuri și coborâșuri pătimașe. „Tot dificilă e?", întrebau rudele cu un aer grijuliu. Nu era nevoie decât să petreacă o jumătate de oră în compania mea ca să primească răspunsul.

„Nu o provocați", le avertizau părinții pe surorile mele, în timp ce mie îmi spuneau: „Trebuie să înveți să te controlezi".

Și chiar am încercat. Îmi aduc aminte că încercam. Îmi aduc aminte cum mă gândeam că nu trebuie să mă supăr, nu trebuie să-mi pierd cumpătul, că mai presus de orice trebuie să-mi păstrez controlul. Mă priveam în oglindă, îmi compuneam trăsăturile într-un zâmbet calm și îmi spuneam cuvântul „blândă". Probabil îl citisem în vreo carte. Așa voiam să fiu, așa știam că trebuie să fiu. Așa erau copiii cuminți: blânzi. Dar pe urmă mi se spunea să port un anumit pulover, care avea o culoare mușchi jignitoare, iar decolteul îmi zgâria pielea și îmi dădea

mâncărimi insuportabile, și la ora ceaiului primeam din nou cartofi fierți, și eu uram învelișul ăla făinos și interiorul solid, țeapăn. Pe masă, lângă tacâmul meu, aștepta un pahar cu lapte și mi-era groază la gândul că trebuie să-l beau, la senzația învăluirii sale mătăsoase, sinistre, care îmi aluneca pe gât, la rotocoalele de smântână gălbejită de la suprafață, la bulele sidefate de pe margine. Gândeam toate lucrurile acestea, iar pe urmă se întâmpla ceva minor, ceva inofensiv — un comentariu sau o privire a surorii mele, un picior care îl lovea pe al meu în timp ce încercam să citesc, o pagină de temă la matematică ce mi se părea nesfârșită, și impenetrabilă, și plictisitoare — și atât îmi trebuia. Senzația că s-a rupt ceva undeva, în piept, o căldură care îmi inunda capul, un scârțâit brusc, poate o bătaie din picior. Control pierdut. Nici urmă de blândețe.

Pe vremea aceea, mama avea un fel anume de a-și exprima frustrarea față de mine. Obișnuia să mormăie, ca pentru sine, la masă, când stăteam împreună lângă dulapul meu sau în baie sau lângă portiera mașinii, în orice situație în care noi două aveam păreri diferite: „Dacă ție o să-ți fie ușor cu copiii tăi înseamnă că nu există dreptate pe lume".

Se pare că lumea funcționează totuși după o judecată dreaptă, pentru că cel de-al treilea copil al meu, o fată cu cârlionți neîmblânziți, este, la rândul ei, o maestră a evadărilor, o fugară. În secunda în care e eliberată dintr-o mașină sau un cărucior sau pe o ușă, țâșnește, cu picioarele abia atingând pământul, cu cârlionții în vânt, fără să arunce măcar o privire în urmă. Am nenumărate fotografii cu ea în mișcare, mult înaintea mea, o pată pe un drum îngust, o ceață pe un trotuar, un omuleț gata să fie înghițit de un punct de fugă. „Vreau să mă duc să alerg" a fost una dintre primele ei fraze, spusă pe un ton rugător de dincolo de bretelele cărucioruluI.

Când avea paisprezece luni, dându-mi seama că gena aceasta este răsucită irevocabil în moleculele ei de ADN, am dus-o pe trotuarul din fața casei.

— Aici, i-am zis arătând spre bordură. Nu treci niciodată de asta. Ai înțeles? Niciodată. Aici ți se opresc picioarele.

Ea mi-a scanat chipul cu ochii verzi-căprui plini de fascinație.

— Picioare, a repetat ea, agățându-se de singurul cuvânt pe care îl știa.

Am arătat din nou spre bordură.

— Picioare, am zis, stop.

— Picioare stop.

I-am zâmbit și am încuviințat din cap.

— Bine, am zis, hai să încercăm.

I-am dat drumul la mână.

***

Am evitat la limită moartea pe strada principală dintr-un oraș din Brecon Beacons, în sudul Țării Galilor. Să fi fost Abergavenny, Crickhowell, Llandeilo?

Am uitat unde exact.

E posibil să fi fost în aceeași perioadă în care m-am rătăcit în Irlanda. Am senzația că purtam același tricou dungat din nailon, cu un fermoar pe care puteam să mi-l trag cu dinții. De-a lungul străzii, se înșirau magazine: o măcelărie, o cârciumă, un magazin de ceaiuri, o benzinărie cu o singură pompă. Eu așteptam lângă mașina noastră, un Renault roșu, sub bancheta căreia erau depozitate scutecele de pânză ale surorii mele, iar tata mă ținea de mână.

Probabil vântul bătea cu putere — eram oare sus, în munții aceia nisipoși? —, pentru că îmi aduc aminte senzația părului meu încă blond foșnindu-mi lângă obraz, peste deschizătura urechii.

Cu coada ochiului, am spionat-o pe mama, aflată peste drum, cu surorile mele. Fusese într-unul dintre magazine, să ne cumpere ceai sau ceva bun de mâncare, un tub de bomboane sau un pachet de biscuiți. Și am făcut ce făceam mereu, ce nu puteam să nu fac. M-am tras din strânsoarea tatei și am alergat spre mama și surorile mele, numai că de data asta acolo era o stradă, chiar sub tălpile sandalelor mele.

Am văzut expresia de pe fața mamei schimbându-se înainte să observ mașina. Am auzit-o țipând; l-am auzit pe tata strigând. O panică adâncă străbătându-mă, ca declanșarea unei alarme. Senzația că dădusem cumva de bucluc îmi ocupa mintea, iar pe urmă am auzit scârțâit de frâne, scrâșnet de cauciucuri pe asfalt, un strigăt puternic, posibil o înjurătură.

Mașina era albastră, cu bare de protecție argintii și pete de rugină. Culorile acestea mi s-au imprimat pe retină: albastrul, argintiul, ruginiul. Se învârteau și ele, mă învârteam și eu și am simțit cromul zgrunțuros al barei măturându-mi partea din spate a coapsei.

Țin minte că am continuat să merg. Am continuat să-mi mișc picioarele, să înaintez repede prin aerul de munte, de parcă nimic nu mă putea atinge, nimic nu mi se putea întâmpla, dacă doar continuam să merg, să alerg, să mă mișc.

ÎNTREGUL CORP

1993

În avion este semiîntuneric, iar motoarele emit un bâzâit constant. Toată lumea din jur doarme: o femeie de cealaltă parte a culoarului are doi copii întinși în poală, un cuplu din spatele meu se sprijină unul pe celălalt, cu gurile întredeschise. Zburăm undeva deasupra Oceanului Pacific și am atins punctul acela nedefinit de la jumătatea unui zbor lung, când percepția asupra timpului, asupra spațiului personal, asupra foamei s-a dizolvat, iar orele se amestecă și se contopesc.

Avionul e plin de călugărițe și preoți înveșmântați în cenușiu, cu beatitudinea pe chipuri, cu încălțăminte confortabilă. După o escală în Hong Kong, zborul va continua spre Manila și am impresia că toată comunitatea religioasă din Filipine se întoarce de la Londra.

Pe locul de lângă mine stă un preot în vârstă, cu veșminte complet albe și aurii. Ochelarii îi alunecă de pe nas în somn. Din când în când, la un interval epuizant, mă trezește atingându-mi brațul ca să-mi atragă atenția să mă ridic fiindcă are nevoie la toaletă. Rozariul i se clatină, agățat de cârligul pentru haine de deasupra noastră.

Traversez noaptea aceasta, prea caldă, apoi prea rece, întrebându-mă ce am făcut, ce caut aici, citind un exemplar uzat dintr-un roman ceh pe care mi l-a împins în mâini un prieten în timp ce ne luam la revedere, alături de un pachețel în care se găsea o busolă, pentru că, așa cum mi-a scris pe bilețelul însoțitor, era important „să-mi găsesc drumul înapoi".

Duc viața greșită, sau așa cred. Am deviat de la cursul meu, mă învârt în spațiu, în mai multe feluri. Am lăsat în urmă viața pe care trebuia s-o duc și, în schimb, iată-mă aici, într-un avion cu destinația Hong Kong, un oraș în care nu am nici job, nici perspective și în care cunosc un singur om.

Traversarea fusurilor orare în felul ăsta îți poate da o claritate tulburătoare, distorsionată. Să fie din cauza altitudinii, a lipsei de activitate neobișnuite, a delimitării fizice, a privării de somn sau a unei combinații a celor patru? Călătoria cu viteză, la mii de metri deasupra solului, în cabina unei aeronave, îți induce o stare psihică nenaturală. Poate că lucrurile care altădată te nedumireau se clarifică acum, ca atunci când răsucești obiectivul unei camere foto. Poate găsești, strecurate în minte, răspunsuri la întrebări care multă vreme ți-au scăpat. În timp ce privești peisajul iluzoriu al munților din altostratus, poate te surprinzi gândind: ah, sigur, nu mi-am dat seama de asta înainte.

Țin busola într-o mână și o hartă a Hong Kongului în cealaltă; o îmbârligătură uluitoare, incomprehensibilă de străzi, elevații, tunele, insule și porturi, toate fiind marcate cu caractere chinezești. Am impresia că plecarea de lângă prietenul meu — ieri, azi, acum două zile? — a eliberat ceva în mine, aproape ca și cum el a păstrat capătul unui fir vital, iar plecarea mea înseamnă că firul se tot desfășoară de atunci, întinzându-se între mine și tot ce am lăsat în urmă. Cât de departe poate ajunge și oare se va rupe și o să mai pot vreodată să-l înfășor la loc?

Întrebarea mi se conturează încet, luându-mă prin surprindere, cuprinzându-mă și învăluindu-mă, ca o ceață, în timp ce avionul își continuă inexorabil zborul: de ce plec? Cum de sunt pe drum? La universitate, în cele mai multe zile, am stat față în față cu bărbatul acesta la bibliotecă și am învățat împreună pentru examenele finale. Ne loveam unul pe altul pe sub masă, ușor, insistent, dacă celălalt își pierdea concentrarea. Îmi imita în tăcere felul în care scuturam mâna, ca să alung crampele mușchilor. Se asigura că nu uitam să mănânc de prânz. Când i-am spus că vreau să scriu, nu a râs, ci și-a înclinat capul într-un fel serios, gânditor, de parcă lăsa ideea să-și găsească un loc în mintea lui.

Cumva totuși am ajuns în avionul ăsta și mă îndrept spre un alt bărbat. Pe scurt, habar nu am ce fac. Ar trebui — sau așa mi se pare — să mă mut într-un apartament din Cambridge. Ar trebui să-mi ung lanțul de la bicicletă. Ar trebui să urc și să cobor treptele bibliotecii de la universitate, să car cărți și periodice. Ar trebui să-mi încep lucrarea de doctorat. Ar trebui să stau la locul meu obișnuit, în fața prietenului meu, care chiar în clipa aceasta își începe propria lucrare de doctorat singur, fără mine.

În schimb, sunt aici, în drum spre Hong Kong, pentru că acum patru luni m-am dus să-mi văd rezultatele lucrării de licență, care erau afișate pe un panou, și în loc de rezultatele pe care le speram, de rezultatele de care aveam nevoie ca să-mi asigur finanțarea studiilor postuniversitare, de rezultatele pe care le voiam și pentru care muncisem, găsisem ceva complet diferit. Ceva care nici măcar nu se compara. În timp ce întorceam spatele panoului, coboram treptele și urcam la loc pe bicicletă, ignorând strigătele altor oameni, mi-am dat seama că ceva mersese îngrozitor, dar îngrozitor de prost.

Așa că iată-mă. Nu o să devin profesor universitar; nu o să stau la Cambridge; nu o să-mi văd prietenul multă vreme de acum înainte. Nu o să scriu o teză de doctorat despre rolurile înșelător de marginale ale femeilor în poezia medievală.

Teza mea, care ar fi susținut că autorul anonim al poemului *Sir Gawain și Cavalerul Verde* era femeie, va rămâne nescrisă. De câteva luni, de când mi s-au năruit planurile, am tot zărit poemul cu coada ochiului și a trebuit să mă întorc cu spatele, pentru că dispariția lui din viața mea este prea mare. Ospățul întrerupt de uriașul înspăimântător de curtenitor. Descrierea îndelungată, admirativă, de către poetă a fizicului acestuia („cu toate că spre spate și spre piept trupul îi apărea cumplit de mare, peste pântec și mijloc îi era atât cât se cuvine de subțire“[3]). Frâul liber voluptos pe care îl dă culorilor și decorațiunilor, modelelor și textilelor, felul în care ea — întotdeauna am fost atât de sigură că a fost o ea — îți distrage atenția cu îndemânare, ca o scamatoare, de la misterul central cu o galerie de bărbați arătoși și straiele lor, armura lor, bărbile lor și luptele lor cumva ridicole. Felul interesant și modern în care schimbă timpurile verbale în mijlocul strofei. Și Gawain cel nătâng, care habar nu are în ce s-a băgat, care o privește pe bătrâna de la castel și nu înțelege deloc scopul pânzei derutante, țesute în jurul lui.

S-au dus toate. Trebuie să închid ușa poemului — și ei. Mi-a plăcut conexiunea cu ea, prin intermediul cuvintelor poveștii. M-am bazat pe asta. M-am simțit ca și cum, prin paginile cărții, aș fi întins o mână în timp, spre trecut, și aș fi strâns-o pe a ei. Dar trebuie să renunț la ea. Nu voi mai reciti cartea aceea mulți ani.

În momentul de care vorbesc, în timp ce zbor pe deasupra Oceanului Pacific, la douăzeci și unu de ani, am impresia că ceva crucial pentru existența mea — inima, un plămân, o arteră — mi-a fost smuls din trup.

***

Peste vreun an, o să înțeleg că ratarea examenelor nu a fost deloc o ratare; peste câțiva ani, o să mi se pară o binecuvântare sub alt chip. Că îngerul meu păzitor, aruncându-și o privire în jos de pe norul lui și văzându-mă pe bicicletă, în drum spre examene, și-a dat seama ce s-ar putea întâmpla și mi-a încurcat celest socotelile.

Adevărul este că aș fi fost un profesor universitar groaznic: sunt prea nestatornică, prea capricioasă, prea nerăbdătoare. Odată ce mi-aș fi scris elogiul poetei lui *Gawain,* aș fi fost nefericită la gândul de a sta aplecată asupra unor manuscrise antice într-o bibliotecă tot restul vieții. Opacitatea englezei medievale m-ar fi înnebunit. Nu aș fi fost bună nici ca profesoară. În primul rând, mă bântuie o bâlbâială. Cum aș fi putut să stau în fața unei clase? Cum m-aș fi gândit vreodată că aș putea să țin un curs? Aș fi luat-o razna din cauza plictiselii, furiei și frustrării într-o lună sau două, probabil aș fi plecat de la Cambridge și aș fi făcut altceva. Poate că aș fi ajuns oricum în Hong Kong.

Sigur că nu știu toate astea când sunt în avion. Încă mă simt copleșită de panică și durere, încă jelesc pierderea unei părți a identității mele pe care o consideram esențială. Notele mele și capacitatea de a le obține ca prin magie erau singurul lucru pe care îl aveam, singurul lucru la care eram bună. Nu eram prietenoasă sau amabilă și nici nu urma să devin vreodată, aveam un păr ciudat și neîmblânzit, mă luptam cu dificultăți de vorbire, mă confruntam cu niște probleme neurologice misterioase, dar, încă de la începutul adolescenței, ăsta era genul de alchimie care îmi reușea: mi se dădea de învățat, studiam ce mi se dădea (greu, foarte greu, cu orare, și teste, și ceasuri, și trezit devreme, și culcat târziu, cu notițe, și markere, și cartonașe), pe urmă reproduceam totul în sala de examen. Iar apoi — abracadabra! — primeam o foaie de hârtie lucioasă, pe care scria că am trecut de start, am câștigat două sute de lire, că am tras o carte care m-a scăpat de închisoare.

Formula asta funcționase ani de zile. Fusese nevoie să trec prin două școli gimnaziale (una înspăimântătoare și năucitoare, alta, mai puțin), apoi prin Cambridge, prin primul și al doilea an, pe urmă, puf, în al treilea, ultimul și cel mai important, vraja nu a mai funcționat. Și-a pierdut puterea.

Ceea ce aș vrea să fi știut la douăzeci și unu de ani, în timp ce mă îndepărtam pe bicicletă de panoul cu rezultatele examenelor înspre poienița de pe malul râului în Cambridge, unde aveam să arunc cu pietre în apă și să plâng, este că nimeni nu te întreabă vreodată ce diplomă ai. Asta încetează să mai conteze de îndată ce termini studiile universitare. Că, de obicei, lucrurile care nu merg conform planului sunt mai importante și mai formatoare, pe termen lung, decât cele care îl respectă.

Trebuie să prevezi imprevizibilul, să-l accepți. Calea cea mai bună, după cum urmează să descopăr, nu este întotdeauna și cea mai ușoară.

Așadar, mă îndrept spre Hong Kong. Pentru că trebuie să plec de acolo. Pentru că nu vorbesc nicio limbă străină, în afară de o germană chinuită (*Ich habe alle meine Hausaufgaben gemacht*[4]). Pentru că Regatul Unit este în ghearele unei recesiuni și nu se găsesc locuri de muncă, în special pentru cineva cu o banală diplomă în literatură engleză. Pentru că Anton, care s-a dus la Hong Kong acum ceva vreme, mi-a scris și mi-a zis: vino, o să-ți găsești cu ușurință un job aici, poți să stai cu mine. Pentru că ăsta pare cel mai bun lucru pe care pot să-l fac. Pentru că, la douăzeci și unu de ani, pare un plan extrem de fezabil să pleci și să traversezi lumea cu doar un rucsac în spate, fără bani și cu promisiunea unui loc în care să stai. Pentru că…, de ce nu? Ce altceva mai am de pierdut?

***

Nu suntem avertizați în niciun fel — doar un zgomot surd brusc și senzația că un vânt rece pătrunde în cabină.

Deodată, avionul începe să cadă, să pice, să se prăbușească, la fel ca o piatră aruncată de pe o stâncă. Iuțeala căderii este uimitoare, atracția pământului, viteza. Pare cel mai neplăcut carusel din lume, ca o plonjare în vid, ca și cum ai fi tras de glezne în burdihanul nesfârșit al lumii subterane. Pe urechi și pe față îmi înfloresc petale de durere, centura îmi taie carnea coapselor în timp ce sunt aruncată în sus.

În jurul meu, cabina este scuturată ca un glob cu zăpadă artificială: poșete, doze de suc, mere, pantofi, pulovere, toate se ridică de pe podea. Măștile de oxigen se leagănă ca niște liane din tavan, iar ființele umane sunt aruncate în aer. Văd copilul de dincolo de culoar lovind plafonul, mai întâi cu picioarele, mama lui, încordată ca un arc, fiind împinsă în direcția opusă, cu părul negru răsfirat în jur, cu fața mai degrabă nemulțumită decât speriată. Preotul de lângă mine este azvârlit în sus de pe locul lui, spre rozariu. Două călugărițe cu baticurile umflate sunt azvârlite, ca niște păpuși de cârpă, spre luminile din plafon.

Aerul se umple de țipete, înjurături, rugăciuni. Un bărbat căruia îi curge sânge din ambele nări începe să strige într-o limbă pe care nu o înțeleg și să gesticuleze frenetic. Picăturile de sânge i se împrăștie de pe față și pătează scaunele, tavanul.

Avionul continuă să cadă. O stewardesă se târăște pe culoar. Țipă, cu pălăriuța strâmbă, cu părul revărsându-i-se pe un umăr. Un alt membru al echipajului, un bărbat, care vine din direcția opusă, se împiedică de ea fără s-o vadă. Strigă despre măști, cum trebuie să ni le punem, dar este aruncat în sus înainte să-l audă careva.

Ce simt eu nu e atât calm, cât resemnare amorțită. Mă gândesc: iar acum, asta. Mă gândesc: ăsta e unul dintre cele mai rele lucruri pe care le-am văzut vreodată. Mă gândesc: o să murim toți acum. O să ne lovim cu viteză de ocean sau de pământ și o să explodăm ca niște doze de suc. Nu o să mai rămână nimic. Distrugere totală.

Resimt o ușurare ciudată că sunt singură. Arunc o privire în jur la oamenii care se agață de însoțitorii lor, de rude, plângând, țipând, strângându-i tare. Eu îmi încleștez degetele pe brațele scaunului și îmi spun: acum vine. Nu-mi trece viața prin fața ochilor. Nu are loc nicio socoteală finală, niciun asalt al înțelepciunii, nicio dorință sau cerere sau rugăciune de ultim moment. Nu mă gândesc la toate celelalte ocazii în care am reușit să păcălesc această clipă, să-i scap din prinsoare. Sunt inundată, preocupată, distrasă de zgomotul fizic, asurzitor al aeronavei, al panicii oamenilor, de forța căderii, care mă apasă, de încleștarea corpului meu pentru impactul inevitabil.

La un moment dat, probabil că preotul m-a apucat de braț, pentru că atunci când ne oprim din cădere, când avionul pare să se lovească de ceva, suntem cu toții aruncați violent în față din nou, înainte de a ne redresa, în sfârșit, și îi simt strânsoarea degetelor aproape de cot, cu mărgelele rozariului apăsându-mi carnea. Peste o zi sau două, Anton mă va întreba ce este șirul ciudat de semne de pe brațul meu, iar eu îmi voi coborî privirea și le voi vedea, o novenă de vânătăi.

***

Când aterizăm în Hong Kong, majoritatea pasagerilor sunt luați pentru a primi îngrijiri medicale, inclusiv preotul meu. Îi duc geanta la ușa ambulanței. Când ne luăm rămas-bun, își pune o mână pe capul meu și murmură o binecuvântare în latină. Deși nu mai sunt credincioasă, deși am respins toată partea aceea din educația mea, stau acolo pe pistă, sub mâna lui, până când se termină.

Îi simt încă urmele degetelor pe creștet, ca cercul unei coroane invizibile, când ajung la poartă și îl găsesc pe Anton așteptându-mă. Arată diferit, îmbrăcat cu o cămașă largă de bumbac, cu părul brunet tuns foarte scurt.

Peste două zile, îmi găsesc un job: pregătesc elevi la literatura engleză, îi ajut să ia note bune. Stau într-o baracă cu pereți despărțitori, aflată deasupra portului, și le vorbesc despre *Romeo și Julieta,* despre naturalismul lui Seamus Heaney și motivațiile comis-voiajorului Arthur Miller. Pe o fată care urmează să fie trimisă la o școală cu internat din Hertfordshire, o învăț să folosească furculița și cuțitul.

Mă roagă să o ajut să-și aleagă un nume englezesc și încerc să o abat de la *Winsome* sau *Delicate*[5], pe care le-a găsit în dicționar. Iau lecții de cantoneză: *yat, yee, sam, sei, ng.* Mănânc terci de orez în fiecare dimineață de la o tarabă de pe stradă. Înot în Marea Chinei de Sud și adun scoici cu degetele de la picioare. Urc până în vârful insulei cu un funicular cu podeaua înclinată. Studiez ziarele, articolele de pe prima pagină, interviurile, recenziile de film și carte și mă întreb: asta? Aș putea să fac asta? Scriu scrisori pe aerograme albastre, din imprimate fragile. Anton mă învață să folosesc un aparat foto SLR și ies cu el și fotografiez tot: oameni care își scot păsările în colivie la plimbare, bătrâne care fac *t'ai chi* dimineața, jucători de mahjong în parc, copii costumați în dragon, rațele aplatizate în vitrinele restaurantelor, tramvaiele, neoanele imprimate pe cerul întunecat, piramidele de fructe de durian și cuvele cu tofu în piețele nocturne. Mă înscriu la biblioteca de la Consiliul Britanic, adun formularele, fotocopiile și dovezile de adresă necesare. Pășesc pe covor de-a lungul rândurilor de ficțiune de la A la Z și mă gândesc: pot să citesc orice vreau. Revelația asta vine ca o vijelie, trecând în forță pe lângă mine, aproape dărâmându-mă.

Gata cursurile, gata programa, gata examenele.

Împrumut trei cărți și, peste câteva zile, mă întorc și mai iau trei. Cărțile se îngrămădesc în micul nostru apartament, pe lângă pat, în baie, în bucătărioară. Împrumut cărți scrise de niște oameni de care am auzit, dar pe care nu am avut niciodată timp să-i citesc, cărți scrise de autori de care am auzit vorbindu-se la radio, cărți traduse din limbi îndepărtate, cărți scrise de oameni care sunt încă în viață, cărți pe care le-am văzut în paginile ziarelor, pe scurt, toate cărțile care nu apăreau în cursurile mele universitare. Citesc în timp ce merg pe jos spre muncă, citesc în metrou, citesc între două ore cu elevii, citesc în baie, privită din tavan de un gecko decolorat pe care l-am îmblânzit, îndopându-l cu afide pe care le smulg din jardiniere.

Și, într-o noapte, în sezonul musonului, când ploaia face un zgomot constant, adormitor, la ferestre, când hainele, geamurile, tablourile fac mucegai de la umiditate și este prea cald ca să dorm, după ce am citit versiuni subversive ale basmelor tradiționale europene, simt o pornire să notez câteva cuvinte. Mă ridic, găsesc un creion, deschid un caiet pe masă și, în timp ce Anton doarme, încep să scriu.

---

3. Traducere de Dan P. Iliescu, Univers, București, 1982, p. 24.
4. Mi-am făcut temele (germ.).
5. Adorabilă și Delicată.

GÂT

2002

Când sunt prinsă brusc și grosolan pe la spate, primul meu gând este că e cineva cunoscut. O persoană pe care o știu se află aici, în Chile, printr-o coincidență uimitoare și inexplicabilă, ne-a văzut plimbându-ne pe malul lacului și a venit să ne salute, sărind pe mine în glumă.

Pe urmă văd fața lui Will și înțeleg că nu e nici vorbă de așa ceva. La gât mi se ține o macetă. Lama ei lungă strălucește în soarele serii. Simt pe piele mângâierea ei rece, metalică și insistența strânsorii străinului, care îmi imobilizează brațele în lateral. În intimitatea tulburătoare a îmbrățișării, răsuflarea lui, greoaie și hârâită, îmi atinge urechea. Chiar dacă nu pot să-l văd, simt că are aproximativ aceeași înălțime ca mine și părul brunet. Nu s-a spălat de ceva vreme. Sunt conștientă de mirosul înțepător, ca de ceapă, al subsuorilor lui, de oțetul cataramei din partea de jos a spatelui meu, de tremuratul mâinilor lui. El este speriat, Will este speriat, dar eu mă simt bizar de detașată, de parcă asta nu s-ar întâmpla cu adevărat, de parcă nu tocmai am fost amenințați de un om care agită o macetă, ci ne continuăm plimbarea pe malul lacului.

Will este și furios, văd asta, din cauza întreruperii, a escapadei acesteia. Fața lui este albă, încruntată. Îl cunosc de zece ani, am o relație cu el de trei și îi văd rotițele creierului învârtindu-se, pot să-i citesc gândurile ca pe o bandă ce iese din telegraf: o macetă, prietena mea, un bărbat, mai scund decât mine. Pare furios. Pare în stare să omoare pe cineva.

E prima noastră săptămână dintr-o lungă călătorie în America de Sud. Orășelul acesta aflat pe marginea unui lac, la poalele unui vulcan, e a doua noastră oprire. După aceea, avem de gând să mergem spre dealuri, să pătrundem în adâncimile Anzilor, unde ni s-a spus că e un loc cu un izvor termal și un fermier care o să ne lase să dormim în hambarul lui.

Eu și Will tocmai am cumpărat un apartament în Londra, la capătul unui șir de case similare, din cărămidă, cu un romb minuscul de grădină în spate. Prin față trece o linie de tramvai, pe care se perindă tramvaie în direcții opuse, făcând pereții să tremure și să se scuture, iar ferestrele să zdrăngăne.

Când l-am găsit, era aproape o ruină, nelocuit de câțiva ani, cu podelele curbate, cu tapetul floral din perioada edwardiană alunecat pe jos, cu lămpile pe gaz scurgând triunghiuri de efluvii roșii pe tencuiala fărâmițată. Cât timp suntem în America de Sud, în apartament se înlocuiesc podelele, se trage instalație electrică și se readuce totul la viață (sau, cel puțin, așa sperăm noi: mesajele de la constructori sunt rare și fără prea multe detalii). Anticipăm că ne vom întoarce la iluminat electric, la podele care nu cedează sub picioare, la pereți albi, calorifere, apă caldă, șemineuri deschise și un cuptor funcțional. Nu avem unde să locuim cât timp se produce transformarea aceasta, așa că, decât să găsim un loc temporar, am hotărât să călătorim până la finalizarea apartamentului. Ieșim mai ieftin, ne-am gândit noi, să locuim în America de Sud decât să închiriem în Londra. Lucrăm de pe drum: putem să scriem în timp ce călătorim și să trimitem articolele prin e-mail înapoi în Regatul Unit. Planul perfect.

Numai că acum un bărbat îmi ține o macetă la gât și îmi susură „*Dinero*" la ureche. „*Dinero*." Pe urmă, în caz că nu înțeleg: „Bani".

Will nu se mișcă. Stă în fața noastră acum, cu corpul tensionat, ca un arc încordat.

Dă-i bani, îi zic gâtuită, cu lama apăsându-mi pe trahee.

El tot nu se mișcă.

— Will, șoptesc, în timp ce bărbatul mă înșfacă de păr cu cealaltă mână și mă obligă să îngenunchez, cu maceta apropiindu-se și mai mult de gâtul meu. Te rog! Dă-i banii.

Îl văd pe Will aruncând o privire spre macetă, spre bărbat, spre mine, îngenuncheată în tăcere în fața lui, cu o lamă ținută la gâtul expus, ca într-un tablou ciudat cu o cerere în căsătorie forțată, și știu că evaluează dacă poate să rezolve situația tot cu forță.

— Te rog, repet eu.

Îl văd cum cedează. Își bagă încet o mână în buzunarul hainei. Îmi amintesc, fără vreo importanță, că în camera de hostel, înainte să plecăm, ne întrebaserăm dacă vom avea sau nu nevoie de jachete. Era frig? Părea că o să plouă? Erau nori? Să ne plimbăm pe lângă lac înainte de cină? De ce nu?

Will întinde niște bancnote.

— Dă-i drumul! zice el.

Bărbatul se repede în față să smulgă banii, iar mișcarea îmi smucește scalpul, dureros. În ciuda durerii, zăresc o claie de păr negru, niște dinți pătați, blugi, un hanorac uzat. E tânăr, mai tânăr decât mine, și evident nu doarme în condiții prea bune. Ce ne-o fi apucat, mă întreb eu, să ne plimbăm într-un loc atât de izolat, de bătut de vânturi?

Banii nu îl mulțumesc. Și-i îndeasă în buzunarul de la spate cu o grimasă.

— „*Mas!*" strigă el, lovind pământul cu lama macetei. „*Mas!*"

Ne ia tot ce avem la noi. Chiar în ziua aceea fuseserăm la bancă și schimbaserăm un întreg teanc de cecuri de călătorie: urma să ne ducem în Anzi, unde aveam nevoie de numerar. Aveam mai mulți bani în buzunare și în genți decât avuseserăm vreodată la noi până atunci în călătoriile noastre. Bărbatul ni-i ia pe toți, trăgându-i din diversele locuri în care îi ascunseserăm. Noi i-i dăm în schimbul gâtului meu, al arterelor, tendoanelor, mușchilor, traheii, esofagului, pentru ca toate să rămână în starea actuală, neatinse.

Nu-mi dă drumul la păr. Îl ține înfășurat în jurul pumnului pe tot parcursul jafului: fiecare tresărire a lui, fiecare mișcare îmi fac scalpul să tresalte de durere. Când rămânem fără bani, când buzunarele și portofelele ne sunt goale, timpul rămâne suspendat deasupra noastră, cum stăm toți trei și ne uităm unul la altul. Eu la Will, Will la bărbat, bărbatul la mine. Și acum? ne întrebăm cu toții. El ține maceta într-o mână, părul meu, în cealaltă; buzunarele îi sunt burdușite cu banii noștri. Vântul bate în rafale în jur, îndoind suprafața lacului, lovind copacii înainte și înapoi sub cerul tot mai întunecat.

Bărbatul mă trage de păr, forțându-mi capul mult pe spate. Văd numai cerul, nori grăbiți, săgețile negre ale păsărilor. Întorși la hostel, eu și Will vom vorbi despre momentul acesta și amândoi vom spune că am crezut că bărbatul ar putea să vrea mai mult. Mai multă violență, mai mult abuz, mai multă groază.

În momentul acela, eu privesc cerul, păsările, norii repezi și mă gândesc la pădurea deasă din spatele nostru, la faptul că nu vreau să fiu târâtă acolo, absolut deloc. Nu vreau să văd copacii închizându-se deasupra capului meu, să simt zgârieturile și ciupiturile tufișurilor pe piele, pe haine, umezeala rece a pământului de acolo. Gândurile mele sunt foarte simple. Îmi pulsează în minte: dă-mi drumul, dă-mi drumul, nu în pădure, nu pe pământ, te rog. Simt ritmul gândurilor. Mi le închipui trecându-mi prin oasele craniului, urcând prin fibrele părului și transmițându-se singure către mâna bărbatului. Dă-mi drumul. Te rog. Și să mai știi un lucru: o să mă opun. N-o să cedez în liniște. Dacă încerci să mă târăști acolo, o să mă lupt cu tine. N-o să mă las ușor. O să mă zbat la fiecare pas, cu fiecare picătură de forță rămasă.

În câmpul meu vizual intră fața lui, cu susul în jos. Se uită la mine; eu mă uit la el. Pare să se gândească la ceva, evaluează opțiunile. Îi susțin privirea. Nu face asta, încerc să-i transmit. Nu. Ia banii și pleacă. Bâjbâi în jur să găsesc ceva de care să mă prind, o creangă, un bolovan, în caz că încearcă să mă tragă undeva. Dar nu e nimic, numai pietricele care alunecă și mi se strecoară printre degete.

Se apleacă în față, deasupra mea. A luat o decizie.

— Fugi! șuieră el.

Mă trage în picioare și mă împinge departe de el, spre Will.

— Fugiți! ne îndeamnă iar, arătând cu lama în partea opusă față de oraș, de hostel, de orice. Fugiți!

O luăm la fugă, fără să scoatem un cuvânt, pe malul lacului, cu răsuflările străpungându-ne pieptul ca niște țepi ascuțiți; scalpul îmi pulsează și mă înțeapă, strălucind de agonie. Mă uit peste umăr să mă asigur că nu vine după noi, cu grimasa lui furioasă, cu dinții stricați, părul nespălat, maceta curbată ca un iatagan. Îl văd îndepărtându-se în grabă peste pietre, sărind un gard și dispărând în tufăriș.

Will mă trage de mânecă. Ne oprim și mă aplec, cu mâinile pe genunchi, încercând să trag cât de mult aer pot. Nu sunt nici pe departe într-o formă la fel de bună ca Will, care face jogging și joacă minifotbal în fiecare săptămână.

— Hai să plecăm de aici, zice el arătând spre cărarea care duce înapoi în oraș. Poți să alergi?

Mai târziu, stăm la o masă în hostel. Proprietara, când a auzit ce s-a întâmplat, a scris cu litere mari, de tipar, pe tabla de la recepție: NU VĂ PLIMBAȚI PE MALUL LACULUI. SUNT HOȚI ÎNARMAȚI. De asemenea, ne-a adus cești cu ceai prea dulce.

— Pentru șoc, zice ea bătându-mă ușor pe umăr, ceea ce mă face să tresar.

Abia acum mă prinde ceva din urmă: frica aceea pe care lângă lac am ținut-o

sub control mi-a invadat corpul. Brațele îmi tremură. Mă tot uit peste umăr. Când ridic ceașca la gură, marginea ei sună la contactul cu dinții.

Peste câteva luni, ne vom întoarce la Londra. Vom locui în camerele apartamentului pe care l-am cumpărat. Lucrările nu vor fi nici măcar aproape de a fi terminate, dar ne vom muta oricum. Acoperișul nu va mai curge, lămpile de gaz striate vor fi dispărut, în schimb apa de la vasul de toaletă va fi caldă, pereții vor foșni și pocni noaptea, iar grădina va fi plină de deșeuri. Ne vom da târcoale unul altuia în apartamentul acesta, retrăgându-ne în camere diferite ca să lucrăm, să scriem. Nu vom ști încă, dar acestea vor fi ultimele noastre luni în doi.

Ceva din experiența de pe malul lacului ne-a împins înainte, ne-a făcut să ieșim dintr-o fază a vieții și să intrăm în următoarea? Scăparea mea de tăișul macetei ne-a făcut să ne gândim la fragilitatea, la starea trecătoare a vieții omenești? În orice caz, nu va mai dura mult până când voi face un test de sarcină și voi sta acolo, în apartamentul proaspăt văruit, holbându-mă la bețișor, așteptând să văd dacă se vor ridica spre mine niște linii albastre.

În hostelul din Chile, Will simte nevoia să vorbească despre jaf, să înțeleagă ce s-a întâmplat, să pună evenimentele în ordinea corectă, să își alinieze versiunea cu a mea. Trece totul în revistă, înainte și înapoi, dintr-un unghi, apoi din altul. Felul în care a venit bărbatul în spatele nostru, felul în care vântul a dus probabil departe zgomotul pașilor lui, momentul în care Will s-a întors și a văzut o lamă la gâtul meu, cum bărbatul trebuie să mai fi făcut asta și înainte, cum era evident că își perfecționase metoda, că nu era atât de masiv, Will ar fi putut să-l provoace, ar fi putut să-i ia maceta, este sigur că ar fi putut, cum am trecut pe lângă bărbat înainte, la începutul plimbării, și lui Will i s-a părut ciudat că nu ne-a privit în ochi, nu a răspuns la salutul nostru din cap.

Ultima lui observație mă face să-mi ridic capul. „Știi ceva?“ zic. Și încep să-i povestesc ceva, ceva ce n-am mai spus niciodată nimănui, ceva ce aproape s-a întâmplat când aveam optsprezece ani și mă plimbam singură.

ABDOMEN

2003

Eram vag conștientă de ceva timp că în stânga mea se află cineva. Era un bărbat aproape de vârstă mijlocie, cu uniformă de spital și mască, rezemat cu spatele de un perete al sălii de operație, chiar la marginea câmpului meu vizual. Nu participa, ci privea, doar privea, cu mâinile la spate, ca un spectator la un meci de tenis.

Mă întrebasem în trecere ce o face acolo, de ce-și pierde vremea la o cezariană de urgență, aparent fără să aibă vreo treabă. Dar pe urmă evenimentele m-au luat pe sus și nu m-am mai întrebat nimic.

Tot nu știu cine era bărbatul acela și nici nu o să aflu vreodată. Uniforma lui era bej; toți ceilalți aveau uniforme albastre. Era poate infirmier, student la medicină, brancardier, asistent? Habar nu am.

În momentul întâlnirii noastre din sala de operație, știam totuși trei lucruri: că bebelușul fusese scos și era undeva, într-un colț, țipând și primind îngrijiri, că eram disperată să-l văd și că aveam necazuri. Inima începuse brusc să-mi galopeze, de parcă încercam să depășesc ceva ce ne prindea din urmă. Will era ținut strâns de braț și îndepărtat de acolo de o asistentă. Podeaua era acoperită cu sânge și oamenii alergau. Mi-am dat seama că nu e niciodată semn bun când doctorii aleargă. În general, sunt o specie rațională, imperturbabilă, cu o expresie intenționat neutră. Abia când masca aceasta le alunecă — dacă se grăbesc sau ridică tonul — trebuie să-ți faci griji.

Doctorii de dincolo de o cortină ridicată la repezeală lăsau urme roșii de pantofi în timp ce lucrau. Una dintre ei, o tânără din Irlanda de Nord, intrase în panică și zicea: „nu pot, nu pot, nu știu cum". Am zărit un antebraț roșu până la cot, care ștergea o frunte transpirată. Celălalt doctor, un bărbat taciturn de treizeci și ceva de ani, i-a zis ceva aspru, pe urmă a tăcut. Anesteziștii care până cu o clipă înainte stătuseră lângă mine, sporovăind și glumind, erau acum în picioare și priveau pe deasupra cortinei la ce se întâmpla acolo. Chipurile lor erau neclintite, ca de piatră, atente. Unul și-a aranjat ochelarii în formă de semilună și a făcut ceva cu punga transparentă, suspendată de suportul de perfuzii.

Indiferent de ce a fost în ea, a ajuns aproape instantaneu în venele mele și am simțit cum mă duc într-o parte, ca un tren deviat pe altă linie, am simțit ceva ca o ceață coborându-mi pe creier. Ochii mi s-au dat pe spate — am văzut plăcile din tavan mișcându-se ca o bandă rulantă, am văzut partea de piele de sub bărbia anestezistului, prin care ieșeau țepi roșiatici, am văzut un bec defect care se tot aprindea și stingea. Mi-am forțat pleoapele să rămână deschise; mi-am apăsat unghiile în palme. Trebuia să rămân în momentul acela, în locul acela. Trebuia să nu cedez forței care mă trăgea în jos. Aveam un copil. Trebuia să rămân.

***

Când aveam sarcina foarte avansată, am cunoscut la o petrecere un specialist obstetrician.

— Faza cu nașterea, mi-a bălmăjit el pe un ton confidențial, arătând cu mâna în care ținea paharul de vin înspre pântecul meu, e că ori merge bine totul, ori se duce dracului totul. Nu există cale de mijloc.

Nu-i cea mai încurajatoare afirmație, dar poate că-i cea mai cinstită. Când am rămas însărcinată, habar nu aveam cât de politizat era subiectul cezarienelor la cerere în Regatul Unit. Nu auzisem niciodată de Institutul Național pentru Excelență Clinică (INEC, cum îi ziceau susținătorii acestuia) sau de principiile chirurgicale stricte cu privire la numărul de cezariene care puteau fi făcute lunar în fiecare spital.

M-am dus veselă la programarea pe care o făcusem la un spital mare din Londra, la o doctoriță rezidentă (cea care, peste câteva luni, avea să zică „nu pot, nu pot, nu știu cum", în timp ce eu sângeram pe masa de operație). I-am explicat că, în copilărie, avusesem un virus din cauza căruia stătusem în scaunul cu rotile un an și care îmi deteriorase ușor mușchii, nervii și creierul. Neurologii și pediatrii care mă îngrijiseră îmi spuseseră că, dacă o să fac vreodată copii, o să am nevoie de cezariană. Aveam leziuni semnificative la nivelul joncțiunilor neuromusculare din coloană și pelvis, ceea ce însemna că travaliul avea să înceapă, dar nu să și avanseze; contracțiile nu aveau să fie suficient de puternice.

Am vrut să-i cer părerea doctoriței rezidente — aș fi preferat o naștere naturală și, la urma urmei, acest diagnostic era vechi de douăzeci de ani. Îmi exersasem discursul, îl redusesem la minimul necesar: știam că doctorița va fi ocupată, că vor fi cozi lungi la secția de consultații prenatale, că trebuia doar să-i transmit informațiile importante despre encefalită și atât. Nu voiam de la ea decât să-mi spună părerea ei: care credea că sunt șansele să nasc natural? Dar abia am ajuns la jumătatea discursului, când doctorița m-a întrerupt nervoasă.

— Va trebui să mă consult cu medicul specialist, mi-a zis ea și a plecat în grabă.

Am așteptat. M-am uitat prin sală. Am studiat listele cu alimente interzise în timpul sarcinii. Am încercat să citesc notițele despre mine cu susul în jos.

Ușa s-a deschis larg. Un bărbat înalt, cu urme adânci de pieptene în părul negru, a intrat urmat îndeaproape de doctorița rezidentă. Ea m-a prezentat și el mi-a apucat mâna întinsă, dar în loc să mi-o strângă, a folosit-o ca să mă ridice din scaun.

— Ridică-te, au fost primele cuvinte pe care mi le-a adresat. Vreau să văd cum mergi.

Acum mi-aș dori să fi plecat pe loc, dar atunci am fost atât de uimită, încât am făcut ce mi-a cerut.

— N-ai nimic, a decretat el după ce m-a văzut făcând doi pași. O să nești normal.

Am început să cer lămuriri, dar specialistul — să-l numim domnul C. — a vorbit peste mine. Cezarienele erau un cult, a zis el, o modă. Citisem prea multe reviste de scandal. L-am asigurat că nu e cazul, dar el a ridicat iar tonul la mine:

îmi dădeam seama că cezarienele reprezintă o operație invazivă? De ce mă lăsasem dusă de valul vedetelor? Mă îndoiam de cunoștințele lui medicale? Care era problema mea de mă temeam de puțină durere?

Furioasă deja, am încercat să-i spun că, de fapt, eram obișnuită cu durerea, dar el m-a privit cu o expresie de dispreț absolut.

— Boala asta pe care zici că ai avut-o — moment în care s-a întors să se uite la doctoriță, care stătea lângă ușă —, encefalită, asta era?

Doctorița a încuviințat din cap, iar domnul C. și-a întors privirea spre mine.

— Ai vreo dovadă? a întrebat el, cu un zâmbet atotcunoscător discret, dar triumfător, curbându-i buzele.

— Dovadă? am repetat eu, nevenindu-mi să cred. Credeți că mint?

Domnul C. a ridicat din umeri, dar a continuat să mă fixeze cu privirea într-un mod care părea exersat, obișnuit. Era asta metoda verificată de a umili femeile însărcinate ca să le determine să se supună voinței lui? Așa părea.

— Păi, bănuiesc că aș putea să fac rost de fișele medicale vechi, am zis eu după un moment, susținându-i privirea. Asta ar fi o dovadă suficientă pentru dumneavoastră?

Subtextul era: nu poți să mă intimidezi. Domnul C. a văzut asta și s-a înfuriat și mai tare.

— Ar fi de la începutul anilor ’80, am continuat eu, din sudul Țării Galilor, dar sunt sigură că se poate aranja.

A mijit ochii și a bătut cu stiloul în birou. Pe urmă, domnul C. s-a săturat de mine. S-a ridicat și m-a expediat cu un gest al mâinii, rostind replica finală:

— Dacă veneai la mine într-un scaun cu rotile, poate că atunci ți-aș fi făcut cezariană.

E incredibil să spui așa ceva oricui, cu atât mai mult unei persoane care chiar fusese nevoită să umble într-un scaun cu rotile. Nu refuzul domnului C. de a discuta cazul meu sau de a fi de acord cu o cezariană la cerere mă îngrozea, ci sugestia lui că eram un fel de lașă care se dă lovită și încearcă să se folosească de minciuni pentru a-și asigura o naștere ușoară. Asta și intimidarea lui îngrozitoare, arogantă. Îmi dădeam seama că cezariana reprezintă o operație invazivă? Nu, credeam că e floare la ureche.

Abia când am ieșit am început să tremur, cam la fel ca atunci când mă aflam în ghearele imobilității virale. Ataxie se numește, o șovăială a membrelor, un tremur, o incapacitate de a merge sau de a te coordona. M-am sprijinit de zidul spitalului, alături de fumători, de ambulanțele în repaos, de oamenii care își așteptau taxiurile, încercând să înțeleg, să găsesc un sens în ceea ce tocmai se întâmplase.

Să fiu atât de neauzită, de neluată în seamă, de necrezută: nu eram pregătită pentru așa ceva. Mă simțeam și neputincioasă, blocată. Îmi venea să fug din spitalul acela și să nu mă mai întorc niciodată, dar cum altfel să nasc? Aveam nevoie de locul acela. Eram prinsă în capcană, însărcinată; copilul trebuia să iasă

în mai puțin de cinci luni și ce se întâmpla dacă previziunile neurologilor se adevereau? Ce făceam atunci? Dacă într-adevăr corpul meu nu era în stare să nască? Fusesem nesăbuită, egoistă când rămăsesem însărcinată; nu ar fi trebuit să permit așa ceva, dacă nu eram capabilă să nasc. Unde-mi fusese capul?

Oamenii mă lăsau în pace, mă ocoleau. Un om sprijinit de un zid al spitalului, șocat și tăcut, nu este o priveliște neobișnuită sau improbabilă. În cele din urmă, un bărbat cu o cârjă și un stativ de perfuzii, cu brațele acoperite de tatuaje nautice, s-a apropiat șchiopătând și mi-a oferit o țigară. I-am mulțumit și am clătinat din cap, arătând spre pântecul umflat.

— Copiii, mi-a zis el voios, cu un accent pronunțat de Cork. Te bagă repede-n în mormânt.

***

Când am ajuns acasă, Will, după un oarecare șoc la cât de răvășită arătam, m-a ascultat în timp ce-i povesteam incoerent, fără șir, cum decursese programarea. O vreme, s-a tot plimbat de colo-colo prin cameră. Pe urmă a sunat la spital. A vorbit cu doctorița rezidentă din Irlanda de Nord, care a spus că da, pot să schimb spitalul, dacă vreau, dar celelalte opțiuni sunt la distanță destul de mare de casă. Ar fi mai bine, a zis ea, să rămân la spitalul acela, dar să schimb doctorul specialist. Nu aș fi obligată să-l mai văd sau să mai vorbesc vreodată cu domnul C., dacă asta vreau.

Asta era exact ce voiam: să nu-l mai văd niciodată. Așa că am rămas la spitalul local. Am schimbat doctorul specialist. Am tăiat numele domnului C. din toate notițele mele cu cerneală ce nu poate fi ștearsă și am scris numele noii specialiste. I-am distrus orice urmă din toate documentele mele, din toate planurile mele, din toate dosarele mele. Nu avea să mai aibă nicio legătură cu mine sau cu copilul meu.

După cum s-a dovedit, previziunile neurologilor din anii ’80 erau corecte. Travaliul meu se tot prelungea, dar fără vreun progres: contracțiile se intensificau, pe urmă slăbeau. Pentru mine, era un apogeu al durerii, al agoniei — ca și cum corpul meu încerca să se întoarcă pe dos —, dar asistentele se încruntau la monitorul atașat de abdomenul meu. Nu sunt destul de puternice, ziceau. Se diminuează, ziceau.

Eu tot încercam să le explic; Will tot încerca să le explice. Chestia e, am spus eu adresându-mă unei moașe pe care o prinsese Will de braț, că am avut encefalită acută în copilărie. Ataxie cerebeloasă severă. Leziuni neurologice. Probleme cu sistemul vestibular. Vă rog, uitați-vă pe planul de naștere, pe fișele mele. Scrie acolo tot. Joncțiunile mele neuromusculare sunt — în momentul acela mi-am smuls masca de oxigen de pe față — sunt... sunt... afectate și au zis că am nevoie de o... o... Stați, stați, unde plecați? Veniți înapoi.

În dimineața celei de-a treia zile de travaliu, cine apare lângă patul meu, dacă

nu chiar domnul C.? Mi-am ridicat privirea către el; el m-a privit la rândul lui, cu un colț al gurii ridicat a dezaprobare. Mă ținea minte de la întâlnirea aceea din urmă cu câteva luni? Văzuse urmele numelui său șterse din fișele mele? Îmi venea să strig „nu tu, oricine, numai nu tu", însă știam cumva că viața bebelușului meu e în mâinile lui, că viața mea e în mâinile lui. Era singurul specialist de gardă în dimineața aceea; nu mai era nimeni altcineva. Așa că am fost politicoasă, m-am controlat; nu am strigat, nu i-am zis să plece. Poate chiar am zâmbit când l-am implorat să-mi facă cezariană, din poziția mea înclinată pe un pat, scoțând cuvintele între contracții.

A aruncat o privire peste graficele cu ritmul cardiac în scădere al copilului, mi-a citit fișele, a examinat planul de naștere, pe urmă mi-a acordat operația, la fel ca un stăpân care îi face o favoare unui sclav. Dar domnul C. tot mă considera o isterică, o fantezistă, o prefăcută, o cititoare de bârfe despre vedete. A zis că va rămâne înregistrat în dosarul meu „la cererea mamei" — adică nefiind necesar din punct de vedere medical. Asta în ciuda zilelor de travaliu, a medicamentelor de inducere a contracțiilor, a lipsei de progres, a diagnosticului pus de neurologi.

A doua zi, după cezariana făcută cu chiu, cu vai, chirurgul a venit în vizită să vadă cum mă simt, să explice ce mersese prost. Problema, mi-a zis el în timp ce stăteam în capul oaselor în pat și încercam să alăptez, fusese că bebelușul se blocase în ceea ce se numește poziția „privitorului la stele", care face nașterea naturală imposibilă. Travaliul meu fusese lăsat să se desfășoare atât de mult timp, fără progres, încât copilul se întorsese greșit, coloana lui aliniindu-se cu a mea, și, din cauză că cervixul nu se dilatase, bărbia lui fusese împinsă în jos, iar partea cea mai lată a capului era orientată către ieșire. Cu capul în jos, privind în sus. Unii ne uităm la stele. Urechea lui stângă era atât de zdrobită și de deformată de presiunea contracțiilor fără rezultat, încât avea nevoie de operație estetică.

Din cauza poziției blocate, de neclintit, a bebelușului, chirurgilor le-a fost imposibil să-l scoată și, cumva, în zbaterea și apucarea, prinderea și ridicarea care au urmat, ceva s-a rupt. Tot ce ar fi trebuit să stea înăuntru a ieșit.

— Ce s-ar fi întâmplat, l-am întrebat pe chirurg, bărbatul care îmi pusese intestinele la loc și îmi oprise sângerarea, mă cususe și îmi salvase viața, acum o sută de ani, dacă aveai un copil privitor la stele?

Chirurgul și-a ridicat privirea din fișe. A părut să se gândească la întrebare, neștiind dacă să-mi spună adevărul sau nu.

— Nu ai fi supraviețuit, a zis în cele din urmă, întorcându-se la ce scria el acolo.

— Dar copilul?

— Copilul ar fi murit primul, a zis fără să-și ridice privirea. Pe urmă mama. De septicemie. Probabil peste câteva zile.

Moartea la naștere pare un pericol așa de demodat, o amenințare așa de distantă, în special în mediul spitalelor din lumea dezvoltată. Dar un studiu recent[6] a poziționat Regatul Unit pe locul 30 din 179 de țări în ceea ce privește

sănătatea maternă. În Regatul Unit, riscul ca o femeie să moară născând este de 1 la 6 900, ceea ce depășește cu mult riscul din Polonia (19 800), Austria (19 200) sau Belarus (45 200). SUA s-a situat și mai jos decât Regatul Unit, pe locul 33, riscul de deces matern fiind de 1 la 1 800. Pe locul 179 se află Somalia. Cu excepția a două țări, restul din cele unsprezece cu punctajele cele mai mici din lume se află în Africa Centrală și de Vest.

Cauza cea mai comună de mortalitate maternă în lume este hemoragia post-partum.

***

Când eram copil, în fiecare an de Crăciun eram duși să vedem o pantomimă. Mie mi se păreau niște evenimente tulburătoare, haotice: bărbați în rochii, cu sâni din baloane, țipând ca nebunii, copii din public duși pe scenă să stea acolo, muți, doar clipind, adulți costumați în iepuri și arici aruncând cu dropsuri în sală, cortine grele de catifea cu șireturi aurii și apoi — cel mai neliniștitor dintre toate — un ecran gros, de culoarea pielii, care cobora, împodobit cu cuvintele înfiorătoare CORTINĂ ANTIFOC.

Țin minte că am văzut un bărbat care a încuiat o femeie în costum mulat, cu paiete, într-o cutie, capul împodobit cu pene ieșindu-i printr-un capăt, iar picioarele mici, în papuci, prin celălalt. Pe urmă, bărbatul a început să taie cutia în două, lama zimțată a fierăstrăului crestând și scrâșnind în timp ce se adâncea tot mai mult în fata frumoasă și îmbrăcată strident.

Ce mă îngrozea cel mai tare, copil fiind, era că fata zâmbea în tot timpul ăsta, arătându-și dinții către public, cu buzele rânjite, chiar și când bărbatul răsucea cutia despicată ca să ne arate locul pe care el — nebun, ucigaș, psihopat — îl retezase în timp ce noi pur și simplu stătuserăm la locurile noastre și ne holbaserăm, inerți ca argonul.

Femeia în costum mulat îmi trece prin minte când stau acolo, pe masa de operație, tăiată în două, ruptă, sângerând, cu tractul intestinal revărsat dincolo de bariera pielii. Acțiunile chirurgilor de partea cealaltă a cortinei, oricare ar fi ele, sunt dure, violente, violatoare. Nu zâmbesc. Nu mișc din degetele de la picioare împodobite cu paiete. Sunt manevrată pe masă, puțin câte puțin, până când capul îmi ajunge pe marginea metalică. Simt mâinile care îmi scotocesc prin măruntaie, până sus la coaste. Iar sângele continuă să curgă. Zăresc pentru prima dată bebelușul, pe fiul meu, în partea îndepărtată a sălii, iar fața lui este nesigură, neliniștită, încruntată, de parcă nu este sigur că îi place ce vede (o expresie pe care o s-o surprind pe fața lui uneori, chiar și în adolescență). Zic ceva de genul „aduceți-l aici“, iar el își întoarce ochii spre mine, de parcă vocea mea este singurul lucru familiar în toată încăperea.

Am căzut de acord cu Will să rămână cu copilul orice-ar fi. Nu-l scăpa din ochi, l-am rugat, noaptea târziu, când îmi făceam griji pentru naștere, pentru

spitale, în general. Am citit prea multe romane și m-am uitat la prea multe filme despre bebeluși inversați la naștere, bebeluși care nu au primit o brățară de identitate.

Bunica mea ne povestea că în spital i-au adus un bebeluș ca să-l alăpteze, iar ea a știut că nu e al ei. Sigur că e al tău, a răspuns asistenta. Dar bunica nu era ușor de prostit: s-a ridicat din pat și s-a uitat în fiecare separeu din salon până când și-a găsit bebelușul, viitoarea mea mătușă, ce îi fusese dat altei femei. Orice s-ar întâmpla, i-am spus eu lui Will iar și iar, rămâi cu copilul în permanență.

Will își respectă promisiunea. Problema e că nu îi mai văd. Pare că au fost duși în altă parte, în spatele unui ecran sau în altă sală. Mi se mărește doza de orice o fi în perfuzie, iar capul îmi atârnă de capătul mesei. Ridic o mână. Nu sunt sigură acum de ce. Să cer o pauză? Să zic „destul"? Să zic „ajutați-mă, vă rog"?

În orice caz, în clipa următoare, bărbatul în bej e lângă mine. S-a desprins de perete și îmi ia mâna ridicată. O cuprinde cu amândouă mâinile lui. Îmi ridic o privire mută spre el. Nu știusem până în acel moment ce experiență singuratică e să fii în pericol, în mijlocul unei săli pline de oameni care muncesc frenetic să îți salveze viața. Nu sunt un om care să sufere de singurătate — dimpotrivă, am căutat adesea solitudinea —, însă, până în acel moment, senzația copleșitoare fusese una de singurătate, izolare, nedumerire. Mă stingeam singură, înconjurată de oameni.

Bărbatul poartă ochelari din aceia care reacționează la lumină, așa că ochii îi sunt ascunși în spatele unor lentile maronii. Are păr gros, aspru, tăiat foarte scurt. În partea de sus a uniformei, ies alte fire de păr. Îmi mută mâna astfel încât să-i cuprindă încheietura și își așază cealaltă mână peste ea. Atingerea lui este extraordinar de ușoară, dar fermă și sigură. Nici vorbă să-mi dea drumul, îmi spune complet fără cuvinte. O să rămână aici, și eu la fel. Îl strâng cu forța unei femei care se îneacă. El încuviințează din cap o dată, privind în jos spre mine, și deasupra măștii chirurgicale se văd urmele unui zâmbet grav, lent.

Uneori mă întreb dacă mi l-am imaginat, dacă a fost o închipuire a minții mele amenințate, cuprinse de panică. Dar nu. A fost acolo, a fost adevărat.

Interacțiunea noastră a fost complet tăcută. Nici măcar nu știu dacă vorbea engleză. A rămas cu mine cât timp m-au cusut și mi-au pus copci ca să mă facă la loc; mi-a susținut capul și umerii când m-au ridicat de pe masa de operație și m-au mutat pe o targă. A fost acolo când m-au dus într-un salon.

După aceea, nu l-am mai văzut. Am fost brusc înconjurată de asistente care mă curățau, îmi rearanjau suporturile de perfuzii, întrebau de medicamente, analgezice, transfuzii. Cineva a adus copilul.

Oare bărbatul acela m-a văzut alături de fiul meu? Așa sper. Când m-a luat de mână, m-a învățat ceva despre valoarea atingerii, despre puterea comunicativă a mâinii umane. Nu știam, în timp ce zăceam acolo, că o să mă gândesc de multe ori la el în anii următori. Când fiul meu era întins pe un pat de spital, la patru

ani, cu febră mare din cauza meningitei, m-am strecurat printre trupurile doctorilor care-l îngrijeau și i-am ținut mâna moale, fierbinte, în amândouă mâinile mele. Când mezina mea a dispărut sub valurile Mării Mediterane și a trebuit să sar după ea, s-o scot afară și s-o întorc cu fața în jos, pentru ca apa să i se scurgă din plămâni. Atunci, tot ce am putut să facem, și eu, și ea, a fost să stăm așezate pe nisip, înfășurate în prosoape, gândindu-ne la ceea ce aproape că tocmai se întâmplase, cu degețelele ei ascunse într-ale mele. Când fiica mea mijlocie a avut o eczemă atât de chinuitoare, încât țipa și se zvârcolea toată noaptea, îmi apăsam mâinile peste ale ei ca s-o fac să nu se mai scarpine, s-o ajut să adoarmă la loc.

Oamenii care ne învață ceva își păstrează un loc deosebit de viu în amintirile noastre. Eu eram părinte de vreo zece minute când l-am întâlnit pe bărbatul acela, dar el, cu un gest mărunt, m-a învățat unele dintre cele mai importante lucruri despre această meserie: bunătate, intuiție, atingere și că, uneori, nici măcar nu ai nevoie de cuvinte.

---

6. Raportul anual al organizației Salvați Copiii privind situația mamelor la nivel mondial în 2015 (n.a.).

BEBELUȘ ȘI FLUX SANGUIN

2005

— Nu ai făcut tu nimic, zice asistenta. Nu e vina ta.

Nu răspund. Nu mă gândisem că ar putea fi. Mă uit din nou la imaginea bebelușului de pe ecran. Iată-l. Stând în fund în peștera lui întunecată, de parcă ar aștepta ceva, de parcă ne-ar arăta cât e de cuminte.

Dacă stau drept, pare să zică, nu o să observe nimeni.

Știu cum ar trebui să fie, cum ar trebui să arate: la urma urmei, asta este a doua mea sarcină. Știu că ritmul cardiac ar trebui să fie acolo, pulsând mereu, ca un girofar. Așa că, atunci când radiologul zice că îi pare rău, bebelușul este mort, eu știu deja. Dar continui să mă holbez la monitor pentru că o parte fragilă, chircită, din mine speră că s-a făcut o greșeală, că ritmul cardiac ar putea să apară brusc, că ecograful ar putea să se ducă mai departe și acolo l-ar găsi.

Nu pot să-mi iau ochii de la ecran, nici măcar când radiologul începe iar să vorbească, nici măcar când mi se spune că pot să cobor de pe pat și să mă îmbrac. Vreau să-mi fixez pe retină imaginea formei aceleia mici, palide ca o fantomă. Vreau să mi-o amintesc, să-i onorez existența, oricât de scurtă a fost ea.

***

Suntem conduși într-un salon. Mergem pe un coridor și cotim, departe de secția de analize prenatale, departe de toate celelalte femei care își așteaptă ecografiile.

Salonul acesta are perdele. Pe scaune sunt pernițe. Pe o masă e o carte mare, cu coperte de piele, deasupra căreia scrie pe o plăcuță „Cartea amintirilor".

— Sala veștilor proaste, murmură Will uitându-se fix pe fereastră, examinând graficele de pe perete.

Eu nu mă pot opri din plâns, ceea ce este ciudat, pentru că de obicei pot, dacă trebuie. Mă așez pe marginea scaunului și îmi spun că trebuie să încetez, trebuie să mă controlez, dar nu-mi iese. Will îmi întinde o pernă, cine știe de ce, și o iau. O țin cu grijă, conștiincios, pe genunchi. Nu ai făcut tu nimic.

Intră asistenta. Închide ușa foarte încet, ostentativ, ca și cum zgomotul ar putea fi prea mult pentru noi.

— S-a întâmplat ceea ce noi numim un avort ratat, zice ea, în care fătul a murit, dar nu a fost expulzat.

Încuviințez din nou, de mai multe ori, pentru că încă nu sunt în stare să vorbesc. Mă gândesc că expresia „avort ratat" trebuie să fie greu de pronunțat. Mă întreb dacă asistenta a fost nevoită să exerseze ca s-o rostească fără să se încurce. E genul de tipar sonor care ar pune în dificultate un bâlbâit: consoanele consecutive, repetarea sunetului *a.* Simt o ușurare fugară, irațională, că nu am devenit asistentă la secția de prenatale, că nu am urmat drumul ăsta în carieră. Ce gând îngrozitor să trebuiască să dai cuiva vestea asta și să nu fii în stare să rostești cuvintele. Aproape că-i menționez asta asistentei, aproape o complimentez pentru cât de bine a pronunțat expresia, cât de clar a rostit-o. Iau la timp decizia că

probabil nu se cuvine.

Îmi spune că am trei opțiuni. Să se facă extragere chirurgicală, cu anestezie generală, să mă duc acasă și să aștept ca lucrurile să înceapă în mod natural...

— Asta, zic eu, ridicând capul. Asta o să fac.

***

Aproximativ una din cinci sarcini se termină cu avort; până la 75% din cazuri au loc în primul trimestru.[7] Așadar, riscul de avort în primele douăsprezece săptămâni este de 15%. Una din o sută de femei trece prin avorturi recurente; o treime dintre femeile din Regatul Unit care merg la clinici specializate în urma unui avort suferă de depresie clinică.

Bănuiesc că știm cu toții aceste statistici sau măcar avem o idee vagă despre ele. Știm că avortul e acolo, în spatele nostru, și ne urmărește asemeni carului înaripat al lui Andrew Marvell.

Din cauza asta, se recomandă să nu anunți că ești însărcinată decât după ce ai trecut de pragul magic de douăsprezece săptămâni, după ce ieși din spital strângând în mână o ecografie monocromă. Abia atunci poți să-ți informezi prietenii, familia, angajatorul; abia atunci poți să te duci să cumperi sutiene fără sârmă și bluze elastice; abia atunci poți să-ți lași flacoanele cu vitamine prenatale prin toată casa, fără grijă; abia atunci vei începe să primești telefoane de la rude, care să-ți sugereze nume vechi din familie, să insiste că e crucial să bei bere neagră în fiecare zi ca să ai cu ce alăpta, să-ți ofere haine tricotate pentru bebeluș, țepene de la trecerea timpului.

Eu nu am înțeles niciodată secretul acesta pe care se presupune că trebuie să-l păstrezi, al începutului de sarcină. Sigur, nu am simțit nici nevoia de a anunța cu surle și trâmbițe, dar cred că, indiferent de cât e de avansată, sarcina este suficient de importantă și de transformatoare ca să merite să fie împărtășită apropiaților. Chiar dacă se întâmplă ceva așa de devastator ca pierderea sarcinii, nu ai vrea ca prietenii intimi și familia să știe? Către cine altcineva te-ai putea întoarce în astfel de momente? Cum altfel explici doliul, durerea împietrită de pe față, lacrimile, șocul?

Pentru că pierderea unui bebeluș, a unui fetus, a unui embrion, a unei vieți, chiar și într-o fază foarte timpurie, este un șoc la fel ca oricare altul. Rațional, știi că există posibilitatea aceasta: de îndată ce vezi liniuța pe testul de sarcină, cauți în fiecare zi pata de sânge care să o dea de gol, îți spui că s-ar putea întâmpla, îți spui să nu te ambalezi prea tare, să nu-ți creezi așteptări prea mari, să fii rațională, cumpătată, echilibrată. Dar nu ai avut niciodată talent la lucrurile de genul ăsta și, în plus, biologia ta, corpul tău cântă alt cântec, o melodie care îți distrage atenția, te absoarbe cu totul, te bucură: capacitatea sanguină crește, iar sângele îți pulsează în vene, sânii ți se umflă ca aluatul, îți ies din sutien, mușchii și capacitatea inimii se dezvoltă, la rândul lor, apetitul aude chemarea, răspunde la

cerere, iar tu te trezești în bucătărie la miezul nopții, având în față biscuiți și pastă de pește, grapefruit și halloumi.

Imaginația ține pasul cu corpul fecund: îți închipui o fată, un băiat, poate gemeni, pentru că sunt numeroși gemeni în familia ta, și identici, și fraternali, chiar tatăl tău are un frate geamăn. Va fi blond sau brunet sau roșcat și cârlionțat. Va fi înalt, va fi mignon. Va semăna cu tatăl lui, cu tine, cu fratele lui, un amestec al celor trei. Va adora pictatul, săriturile cu prăjina, trenurile, pisicile, bălțile, gropile cu nisip, bicicletele, bețele, cuburile colorate. Îl vei duce la înot, vei grebla frunze și vei aprinde focuri de tabără, îl vei împinge în cărucior pe malul mării, îl vei pune la somn, învelit atent, în coșul pe care l-a folosit și fratele lui. Îți spui să nu fii atât de proastă încât să cumperi lucruri pentru el, dar pe urmă, într-un magazin, treci pe lângă un iepure tricotat din lână moale, albastră, cu o fundă galbenă și o expresie surprinsă, nedumerită. Faci doi pași înapoi, eziți, îl iei în mâini. Repede, cât nu te vede nimeni. Te imaginezi așezând iepurele ăsta într-un pătuț de spital, ca să se uite copilul la el. Sigur că îl iei cu tine la casa de marcat și întinzi banii în grabă, pe furiș. Îl duci acasă, îl înfășori în hârtie de mătase și îl ascunzi în fundul unui sertar. Când ești singură, îl scoți de acolo și îl privești.

Răsfoiești cărți cu nume și te gândești: Sylvie, Astrid, Lachlan, Isaac, Rafael? Cine va fi? Cine va veni?

Când se întâmplă — și ți se va întâmpla, de-a lungul anilor, de câteva ori —, impactul este ca al unei bile de demolare. De fiecare dată când stai întinsă pe masa de ecograf, vei fixa cu privirea fețele radiologilor în timp ce examinează imaginea de pe ecran, vei învăța să recunoști expresia — o ușoară cădere, o încruntare, o anumită ezitare încărcată — și vei ști înainte ca ei să zică ceva că nici copilul acesta nu a supraviețuit.

Va fi greu, de fiecare dată, să nu asculți acuzațiile interioare de incompetență. Corpul tău a dat greș la cea mai elementară dintre funcții; nu ești în stare nici măcar să ții un făt în viață; nu ești bună de nimic; ești o mamă defectă încă dinainte să devii mamă.

Nu asculta toate spiritele acelea rele, încerci să-ți spui. Nu ai făcut tu nimic.

Dintr-un motiv oarecare, corpul tău nu urmează procedura normală (ratează până și asta, se aud șoaptele malițioase — nu ești în stare nici măcar să avortezi ca lumea). Sistemul tău nu primește informația că totul s-a terminat. Hormonii continuă să alerge înnebuniți. Așadar, pentru tine, nu există nicio pată de sânge, niciun semn de expulzare a fătului. Afli numai la ecografie. Îți vezi de viață, simțindu-te însărcinată, arătând însărcinată, practic, fiind încă însărcinată, numai că bebelușul este mort. Uneori, neputința ta fiziologică de a procesa moartea fătului te înfurie, te devastează; alteori, ți se pare pur și simplu potrivită, sănătoasă. De ce să renunți, îți zice corpul tău, de ce să treci peste asta, de ce să accepți acest final?

Așa că, după momentul cumplit din întunericul sălii de ecografii, ești dusă de fiecare dată în altă parte, unde trebuie să aștepți să vină cineva și să-ți

vorbească despre „ce se întâmplă în continuare“. Uneori e un loc rezonabil, ca sala veștilor proaste; alteori, nu. Odată ești pusă să aștepți tot în sala în care toate femeile stau la rând pentru ecografie și te privesc, îngrozite și pietrificate, cum stai acolo cu dinții încleștați, cu mâinile acoperindu-ți fața. Sunt prea speriate să stea lângă tine, de parcă ai fi contagioasă, așa că ești izolată, singură pe un întreg rând de scaune din plastic. Altădată, ești condusă într-o sală care, îți dai seama imediat, e una de nașteri: patul e încă șifonat, sunt stropi de sânge pe pereți; aerul e încărcat de țipete, îndemnuri și apoi de plânsetul brusc al nou-născutului. Stai acolo, nevenindu-ți să crezi, și asculți pe cineva din sala alăturată cum se apropie de punctul culminant al travaliului. Îi trimiți un SMS nervos prietenei tale: *Nu-i bate inima,* scrii tu, *și m-au pus să aștept — ce crezi — într-o sală de nașteri.* Ea răspunde: *Ieși din sala aia, pleacă de acolo, vin să te iau.*

Și chiar pleci. Asistenta încearcă să te oprească, dar nu asculți. Ai trecut prin asta de destule ori cât să fii foarte conștientă de „ce se întâmplă în continuare“. În timp ce cobori treptele dinspre secția de ecografii, simți cum noțiunea, ideea de copil te părăsește cu fiecare pas pe care îl faci. Îi simți degetele slăbindu-și strânsoarea, desfăcându-se dintre ale tale. Îi simți corporalitatea dezintegrându-se, devenind o ceață. Dus e copilul cu părul blond sau brunet sau roșcat; dus e omul care ar fi putut să fie, duși sunt copiii pe care ar fi putut să-i aibă, la rândul lui. Dus e amestecul acela codat unic dintre genele tale și ale soțului tău. Dus e frățiorul sau dusă e surioara la care ai visat pentru fiul tău. Dus e iepurașul tricotat, înfășurat și pregătit în hârtie de mătase, împins în fundul unui dulap, pentru că nu te înduri să-l arunci sau să-l dai. Duse sunt planurile tale și așteptările pentru următorul an din viața ta. În loc de un bebeluș, nu va fi niciun bebeluș.

Trebuie să te adaptezi la noua situație. Trebuie să renunți. Trebuie să treci cumva peste termenul sarcinii: apropierea sa te va îngrozi. În ziua aceea, îți vei simți corpul, brațele și casa goale. Trebuie să interceptezi scrisorile de la maternitate care continuă să sosească, în ciuda tuturor celor întâmplate. Trebuie să le ridici de pe preș, aproape convingându-te singură că nu le-ai văzut, că nu știi ce sunt. Le rupi în bucățele și le arunci la gunoi.

Îți vei privi corpul dând înapoi, mergând în marșarier, desfăcând tot ce a lucrat: grețurile dispar, sânii se micșorează la loc, abdomenul se aplatizează, apetitul îți dispare.

Prima dată, accepți anestezia generală și fătul este scos în timp ce ești inconștientă. După aceea, ori de câte ori se întâmplă iar, te internezi în spital, iei medicamentele care induc expulzarea, refuzi analgezicele, pentru că vrei cumva suferința, disconfortul, durerea, crampele arzătoare: pare important să treci prin asta, să experimentezi finalurile acestea, separările acestea. De fiecare dată, vei insista să primești fătul fără viață, să-l poți lua acasă. Asta pare să provoace mereu consternare, oriunde te afli, în orice oraș. Un doctor îți spune că nu se poate, pentru că „are nevoie de el“.

Te holbezi la el o vreme, întrebându-te dacă într-adevăr a spus asta sau ți-ai închipuit.

— Eu am nevoie de el, zici tu.

— Ba nu, clatină doctorul din cap.

— Dar e al meu, mormăi tot mai amenințător, strângându-ți mâinile în pumni.

Sora ta, care a stat cu tine toată ziua aceasta lungă, care știe ce se poate întâmpla în continuare („nu o provocați"), se ridică de pe scaun și iese cu doctorul pe coridor. Nu știi ce îi spune, dar se întoarce cu un pachet mic, trist, învelit în hârtie și ți-l întinde.

Există o școală de gândire care se așteaptă ca femeile să treacă peste o sarcină pierdută ca și cum nu s-a întâmplat nimic, să metabolizeze totul repede și să-și vadă mai departe de viață. E ca o menstruație dureroasă, i-a spus unei prietene, pe un ton aspru, soacra ei.

La care eu întreb: de ce? De ce să ne comportăm ca și cum nu ar fi nimic ieșit din comun? Nu este ceva obișnuit să concepi o viață și apoi s-o pierzi; e departe de a fi obișnuit. Trecerile acestea ar trebui să fie marcate, ar trebui să fie respectate, ar trebui să li se dea ce li se cuvine. Este vorba despre o viață, oricât de mică, oricât de incipientă. E un ghemotoc de celule provenite de la tine și, în cele mai multe cazuri, de la cineva pe care îl iubești. Da, sigur că în fiecare zi se întâmplă și lucruri mai rele; nimeni întreg la minte nu ar nega asta. Dar să spunem că un avort nu e mare lucru, că trebuie să încasăm lovitura și să ne vedem mai departe de viață înseamnă să ne facem un deserviciu și nouă, și copiilor noștri care trăiesc, și ființelor acelora în formare care au trăit numai în noi, persoanei pe care ne-am închipuit-o pe durata scurtei sarcini, acelor copii-fantomă pe care încă îi purtăm în minte, celor care nu au supraviețuit.

Chiar în săptămâna în care ar fi trebuit să se nască un copil al meu care nu a mai ajuns la termen, am găsit următorul pasaj din memoriile lui Hilary Mantel, *Giving Up the Ghost:*

> „Viețile [copiilor] încep cu mult înainte de naștere, cu mult înainte de concepere, iar dacă sarcina este întreruptă sau pierdută sau pur și simplu nu se materializează, aceștia devin fantome în viețile noastre... Nenăscuții, indiferent dacă sunt numiți sau nu, dacă sunt recunoscuți sau nu, au felul lor de a insista: felul lor de a-și face simțită prezența."

Dacă m-ar întreba cineva, aș putea să înșir cu exactitate, imediat și fără ezitare, ce vârstă ar fi avut toți copiii mei nenăscuți, dacă ar fi trăit. E ciudat? E macabru? Habar nu am. Acestea sunt informații pe care le țin numai pentru mine. Nu m-a întrebat nimeni asta și probabil nici n-o va face nimeni vreodată — avortul este încă un subiect tabu, unul pe care femeile rareori îl deschid, împărtășesc altora sau discută. Pot să număr pe degetele de la o mână

conversațiile pe care le-am avut cu prietenele mele pe subiectul ăsta, ceea ce este bizar, având în vedere că e un fenomen atât de răspândit.

De ce nu vorbim mai mult despre asta? Pentru că este ceva prea visceral, prea privat, prea intim. Sunt oameni, spirite, spectre care nu au respirat niciodată aer, nu au văzut niciodată lumina. Atât de invizibili, atât de efemeri sunt, încât limba noastră nici măcar nu conține un cuvânt care să-i numească.

***

Prima dată — când nici măcar nu știu, nici măcar nu pot să concep că vor urma și altele — plec din sala veștilor proaste. Mă duc acasă. Pe drum, mă opresc să cumpăr analgezice: asistenta a spus că s-ar putea să am nevoie. Trebuie să cumpăr și absorbante postnatale și, în timp ce rătăcesc cu Will pe culoarele unei farmacii imense dintr-un complex din afara orașului, îmi dau seama că trebuie să fie la raionul Mama și copilul.

Mă opresc în fața unui suport de gene false.

— Ce? mă întreabă Will, lându-mă de mână. Ești OK?

Îi spun despre raionul Mama și copilul. I-l arăt. Este semnalizat cu o poză în care un copilaș în scutec, care se târăște în patru labe, zâmbește cu capul spre obiectiv.

Lăsăm genele false și traversăm culoarul cu gresie pe jos. Nu văd, nu mă uit la pijamalele tip salopetă pentru nou-născuți, la scutece, la borcane peste borcane de mâncare pentru bebeluși, la cremele de protecție, la rolele de vată groase ca niște perne, la protecțiile pentru sâni, la cutiile cu lapte praf, la biberoane, la sterilizatoarele pentru cuptoarele cu microunde și pentru aragaz, la oferte speciale, la femeia cu o ființă mică, de mărimea unei păstăi, într-o eșarfă port-bebe. Nu-i văd, nu. Îmi spun asta.

Când ajung înapoi acasă, fiul meu aliniază mașinuțe pe pervazul îngust.

— Bună! zic eu.

Nu își ridică privirea de la joaca lui, dar zâmbește pentru sine și șoptește „mama“. Nu prea-i plac saluturile. În schimb, zice „o parc mare“, în loc de „parcare“. Strecoară o mașinuță între altele două.

— Ce frumos! zic eu.

Mă uit la el. Îl privesc îndelung. Nu pot să-mi mut privirea. Scobitura de la baza gâtului, crestăturile de pe monturile pumnilor, felul în care părul îi crește într-un vârtej pe creștet. Pare miraculos.

— Unde duce? întreabă el, fixându-mă cu o privire fermă, de țânc care abia a învățat să meargă.

— La spital, zic. Dar acum m-am întors.

El continuă să mă privească fără să clipească ținând în mână o mașinuță galbenă. Dar nu mă întreabă altceva.

Mă duc în dormitor și trag toate hainele de gravidă jos din dulap, pe podea.

Mă dezbrac de hainele de pe mine și le adaug la teanc. Încerc să le sortez, să le împăturesc, să pun bluzele la un loc, pantalonii, separat, dar cumva plâng iar și tremur pentru că în dormitor e frig. Toate s-au încurcat: mânecile puloverelor se înlănțuie cu tivurile fustelor, pantalonii sunt pe dos, sutienele se agață cu încheietorile de tricouri. Le arunc pe toate în capătul opus al camerei, spre perete.

Will apare în ușă. Tocmai zice ceva, dar se oprește.

— Poți să iei o cutie și să pui toate astea în ea?

E prima dată azi când ridic vocea și mă simt surprinzător de bine. El ocolește patul și se uită la hainele împrăștiate pe jos.

— Ce-s astea? întreabă.

— Hainele mele de gravidă. Le pun deoparte.

Umblu prin casă și adun tot ce are legătură cu bebelușii: un ulei pentru vergeturi în baie, un rând de cărți în bibliotecă, un flacon cu tablete de acid folic; scrisorile trimise de spital, cu detalii despre programări și termen; vederi de la prieteni pe care sunt desenate cărucioare, berze și botoșei. Le pun pe toate în cutia pe care a lăsat-o Will lângă pat. O închid cu forță. O lipesc cu scotch.

***

Mai ești gravidă dacă bebelușul e mort? Asta mă întreb în timp ce îmi dau fiul în leagăn. E o zi rece. I-am pus mănuși, căciulă, fular asortat, șosete groase, cizme de gumă. Se repede spre mine, apoi se îndepărtează, spre mine, apoi iar în sens opus. Răsuflarea îi iese în rotocoale albe pe gură.

Se mai pune? E un bebeluș în tine, îmi spun, dar e mort. E tot acolo. Mi-l închipui agățându-se cu vârfurile degetelor de margini, pereții aceia elastici, ca de catifea, refuzând să plece. Vreau să iasă, mai mult decât orice. Mai mult decât orice, vreau să rămână.

O femeie își așază copilul, mai mare decât al meu, în leagănul de alături. Îmi zâmbește, îi zâmbesc și eu. Își îndreaptă spatele și îi văd pântecul curbat, felul în care hainele se întind și se trag deasupra lui. Are mai bine de opt luni, poate chiar mai aproape de nouă. Peste o lună, o să aibă un copilaș care o să iasă din ea și o să respire.

Stă pe partea opusă a leagănului și abia când începe să împingă observ că mai are și alți copii, niște gemeni, într-un cărucior dublu din spatele ei. Când văd asta, când văd că sunt înconjurată de copii, toți ai ei, simt așa o ură față de ea, încât trebuie să mă întorc cu spatele, rușinată.

***

— Ce crezi că ar trebui să facem cu el? îl întreb pe Will în seara aceea.

El stă întins pe canapea și citește un ziar. Scoate un „Hm?“, dar nu se oprește din citit, așa că mă duc și stau în fața lui.

— Nu știu ce să facem cu el, zic, atunci când o să iasă. Oricând o să fie asta.

Își ridică privirea.

— Nu vreau să-l înmormântăm, pentru că nu o să mai locuim mult timp aici. Adică închipuie-ți cum ar fi să-l lăsăm în urmă, în orașul ăsta, în grădina apartamentului ăstuia, în timp ce noi ne ducem în altă parte. Nu vreau să fac asta, nici nu mă gândesc. Mi se pare o idee îngrozitoare. N-aș putea să fac așa ceva.

Vorbesc foarte repede, dar se pare că nu pot să mă opresc.

— Așa că nu știu ce să facem. Tu ce crezi?

Will încă se uită la mine. Ziarul se șifonează în mâinile lui.

— Ăăă, zice el.

— Am căutat pe internet, zic. Sunt tot felul de grupuri de sprijin, săli de chat, știi, pentru oameni care au... oameni care... oameni în situația noastră.

— Serios?

— Îhî.

Nu i-am spus lui Will că, după ce el se duce la culcare, îmi petrec o grămadă de timp în locurile astea obscure, ireale, întunecoase, unde străinii își tastează angoasele cele mai adânci cu abrevieri ciudate: codul Morse al nefericiților. „PIR" înseamnă „plecat în rai", o presupunere care îmi provoacă grimase. „FD" e „fiică dragă"; „PD" e „partener drag". Poți să trimiți îmbrățișări virtuale scriind numele persoanei înconjurat de paranteze repetate — cu cât sunt mai multe, cu atât mai intens e gestul. Poți să-ți treci în semnătură o listă cu câte sarcini ai pierdut și la câte săptămâni. Sunt animații siropoase cu bebeluși care capătă aripi strălucitoare și se înalță pe ecran. Eu nu postez niciodată și toată chestia asta mă face să mă simt incomod; cu toate astea, sunt fascinată, nu-mi pot lua privirea și îmi petrec ore întregi din nopțile întunecate, fără somn, derulând prin durerea intimă a unor oameni pe care nu-i cunosc și pe care nu îi voi întâlni niciodată.

— În fine, zic, cineva a amestecat cenușa cu pământ într-un ghiveci, pe urmă a plantat o floare în el.

Will lasă ziarul deoparte, încruntându-se, frecându-și fruntea.

— Nu-mi place, zic în cele din urmă. Ție?

Pare incapabil să formuleze un răspuns, incapabil să contribuie la conversația aceasta, așa că îi întorc spatele și iau telefonul, mă duc în debaraua în care se află mașina de spălat și, stând pe întuneric, apelez numărul prietenei mele.

— Nu știu ce să fac cu el, zic. După ce iese.

O aud gândind. E medic. A studiat de două ori mai mult decât mine. Are litere în fața numelui ei. Salvează vieți în fiecare zi. Știe lucruri.

— Trebuie să te operezi, zice ea cu o voce egală, calmă.

Mă întreb dacă pe asta o folosește în discuțiile cu pacienții ei, ca să le spună că rezultatele analizelor nu arată bine sau să le dea vești înspăimântătoare.

— Este o procedură simplă. O să fii sub anestezie generală, iar când te trezești, totul o să fie gata. Sună-i mâine și zi-le. Fă-ți programare.

— Nu pot să fac asta, zic eu.

Mașina de spălat înmoaie și rotește hainele. Văd o mânecă din cămașa preferată a fiului meu întinzându-se spre tivul unei cămăși de noapte.

— Cât timp ai de gând să-l lași? mă întreabă ea în schimb. Nu-ți face niciun bine să aștepți atât. Ca să nu mai zic și că e periculos. Nu ar trebui să te lase să umbli așa, mormăie aproape ca pentru sine.

— Periculos? repet și ridic vocea. Cum poate să fie periculos? Copilul e mort, ce altceva ar putea să...

— Am vrut să zic că e periculos pentru tine.

— Pentru mine?

— Da. Nu ți-au spus asta?

Deschid ușa doar puțin și mă uit spre dormitorul fiului meu. Cadrul ușii este cufundat în întuneric și liniște.

— Nu, nu mi-au spus, răspund eu ținând ușa întredeschisă cu piciorul și privirea ațintită pe locul în penumbră în care stă întins fiul meu. De ce?

— Dacă îl ții mai multe zile, există un risc de infecție. Un risc care crește în timp. Ia-o logic. E neobișnuit cât timp s-a agățat corpul tău de el...

— Da?

Oftează.

— Nu știu de ce s-a întâmplat așa. De ce nu a supraviețuit copilul, de ce corpul tău nu îl dă afară, de ce nu renunță, dar lucrurile astea se întâmplă uneori. În cazurile neobișnuite. Probabil nu o să afli niciodată motivul. Dar ce trebuie să faci acum e să pui siguranța ta pe primul loc.

Împing ușa cu vârful papucului și o las să se hâțâne înapoi, înainte, înapoi. Nu răspund, ci îmi fac de lucru cu cutiile de detergent de pe raft, uitându-mă din nou la cămașa fiului meu în vârtejul de rufe.

Prietena mea vorbește din nou cu vocea ei calmă:

— Dacă nu iese în două zile, îți fac chiar eu programare.

***

Ne ducem la plajă. Marea este plată, argintie, sub un cer de lapislazuli. E un singur nor lângă orizont, un ciulin alb. Fiul meu aleargă descriind cercuri pe nisip, cu o găletușă într-o mână și o bucată de lemn în cealaltă. Soarele de iarnă, aflat jos, mă obligă să-mi pun mâna streașină la ochi.

Îngenunchez cu spatele la lumina puternică și sap o groapă pentru fiul meu. Îi plac gropile. Se învârte pe nisip în jurul meu, mereu aproape de mine, de parcă ar fi legat, ca o mică remorcă.

Sap. Apa îmi umezește genunchii pantalonilor. Lopățica de plastic începe să se îndoaie, dar o îndrept cu degetele. Undeva în spatele meu, aud țârâitul mobilului lui Will și pe el zicând „Da? Ce mai faci?“, iar pe fiul meu, tot lângă mine, mormăind ceva pentru sine. Sap tot mai adânc până când ajung la stratul

de apă și ce scot acum pe lopățică are consistența cimentului proaspăt. Îl trântesc peste mormanul de nisip de lângă mine, iar imaginea care îmi apare în minte, lucrul la care mă gândesc este: pană.

Mai mult decât orice altceva, semăna cu o pană. Ghemuit așa, alb-cenușiu, plutind. Și în timp ce mă gândesc la cuvântul „pană", la cele două silabe scurte ale sale, la murmurul sunetelor sale, mă trezesc lângă cot cu fiul meu, care ține în mână o pană.

Rămân cu lopățica deasupra gropii. Mă uit lung la el.

— Ce asta? întreabă el.

O privesc. E albă, firele subțiri tremură în briză și e ținută strâns între degetul mare și arătător. Îmi dreg vocea.

— E o pană, zic și, în timpul ăsta, îl caut din priviri pe Will.

Vino încoace, îmi vine să-i zic. Știi ce tocmai s-a întâmplat? Dar el e lângă zidul promenadei, cu telefonul lipit de ureche; dă cu piciorul în niște alge și vorbește sacadat.

— Pa-nă, repetă fiul meu, așa cum face când aude un cuvânt nou, pa-nă, pa-nă.

— Da, zic eu, pană. De la o pasăre. Știi că, atunci când zboară...

Dar pe el nu-l interesează asta.

— Pentru tine, zice, iar eu o iau, pana, și o adăpostesc în căușul palmei.

Reușesc să scot un singur cuvânt:

— Mersi.

Fiul meu e hotărât acum, ca un om de afaceri. Arată:

— Mare, zice el și mă trage de mână.

Mergem spre apă, unde valurile se înalță și se prăbușesc pe o fâșie lucioasă de nisip. Fiul meu este fascinat de urmele pe care le lasă ghetele lui de cauciuc. Eu țin pana în ambele palme. Îmi vine să plâng, dar mă abțin.

Ridic pana deasupra capului, iar fiul meu își înalță privirea spre ea. Îi dau drumul, lăsând-o să plutească în aer. Mă gândesc că o să se răsucească și o să coboare, că lui ar putea să-i placă asta, că ar putea s-o ridice și să spună „încă o dată, încă o dată". Dar nu se întâmplă asta. Urcă tot mai sus, purtată de ceva inexistent, se pare. O urmărim împreună. Sus, tot mai sus, plutește direct deasupra capetelor noastre, pe urmă dispare.

Mă uit iar la el, la fața lui întoarsă spre cer, la corpul lui înfofolit în paltonul roșu.

— Nu mai e, zice el.

Încuviințez din cap. Îl iau de mână. O pornim înapoi spre plajă și văd că Will se îndreaptă spre noi acum, făcându-ne cu mâna, de parcă nu l-aș vedea, de parcă aș fi undeva departe, pe o câmpie întunecată și aglomerată.

---

7. Statistici despre avorturi, tommys.org (n.a.).

PLĂMÂNI

2000

Mă scald în Oceanul Indian, dincolo de locul în care se sparg valurile, cu capul și umerii la suprafață. Zona aceasta, aflată chiar înainte de punctul critic, de tunetul haotic, eliberator, al valurilor ce se retrag, dar și suficient de aproape de țărm ca să văd uscatul, este preferata mea.

O mare parte din viață mi-am petrecut-o aproape de mare: îi simt atracția, absența, dacă nu o vizitez la intervale regulate, dacă nu mă plimb pe țărmul ei, dacă nu mă scufund în ea, nu-i respir aerul. Fac excursii pe coastele din apropierea Londrei — valurile de culoarea ceaiului din Suffolk, nisipurile plate, mâloase, din Essex, taluzurile pietroase din Sussex. Încă din copilărie, am înotat în ea cât de des am putut, chiar și pe vremea cea mai rece.

Marea, cred eu, îți poate oferi alinare. Karen Blixen scria în *Șapte povestiri gotice:* „Știu un leac pentru orice: apa sărată... într-o formă sau alta. Sudoare sau lacrimi sau marea sărată".

Când eram copil, una dintre cărțile mele preferate ilustrate era despre un cuplu care nu avea copii și locuia într-o colibă de pescar în Hebridele exterioare. Bărbatul găsește un bebeluș eșuat pe țărm și îl duce acasă la soția lui. Ei știu că este selkie, o creatură care își schimbă forma din om în focă și invers, și fac tot ce le stă în putere ca să-l împiedice pe băiat să ajungă la mare, ca să rămână în formă umană. Sigur că eforturile lor dau greș.

Ore întregi am stat întinsă pe podeaua camerei mele, uitându-mă la ilustrațiile în acuarelă ale stâncilor, valurilor și furtunilor și, în special, la pagina unde băiatul se aruncă în mare și se transformă la loc în focă. Dualitatea creaturii care își schimba forma și ducea două existențe, copilul care tânjea după o altă formă mi-au stârnit imaginația. Ori de câte ori puteam, săream în mare, stăteam cu capul la fund și așteptam metamorfoza: ca picioarele să mi se micșoreze, părul să-mi dispară, pielea de focă să mă acopere. Ieșeam din nou la suprafață abătută, descurajată, tot în forma mea încăpățânat de umană.

Paginile colorate ale cărții mele despre selkie îmi trec prin minte în timp ce calc apa în Oceanul Indian. Ideea de transformare, de transsubstanțiere nu și-a pierdut atracția. Apa este verde, presărată cu bule albe. Unduie sub mine, caldă și suplă. Smulge pietricelele de lângă plajă și mormăie deasupra lor. Văd stânci ocru zimțate, un rând de colibe de stuf împletit, copaci înalți, cu vârfurile galbene. Văd un șir de capre care înaintează zăngănind și behăind pe o cărare, un grup de femei care intră în mare, se scufundă în ea, sariurile umflându-se în jurul lor ca niște parașute viu colorate, aurite. Râsetul lor ajunge în salturi la mine pe deasupra apei. Mai departe pe țărm, doi bărbați freacă un elefant cu niște mături, iar creatura imensă se supune fericită acestui tratament, cu ochii închiși, cu valurile mici înaintând și retrăgându-se în jurul genunchilor ei uriași îndoiți.

Eu mă înalț și cobor odată cu pulsul mării. Aștept, călcând apa între largul oceanului și valurile care se rostogolesc și se sparg, împrăștiindu-se, las creasta unui val să se apropie, să mă ridice și să mă elibereze, trec la următorul. Stau pe spate, privind spre cerul fără nori și fără milă, gândindu-mă că poate ar trebui să

mă întorc la hotel, întrebându-mă ce să mai vizitez pe urmă, amintindu-mi de cursul de yoga din ziua precedentă, pe vârful unei stânci, în amurg, vocea melodioasă a instructorului care, când eram aplecați de mijloc și ne priveam gleznele, cu brațele împletite la spate, deasupra osului sacru, ne-a asigurat că „totul este normal".

La început, îmi dau seama că sunt trasă într-o parte, de parcă aș fi într-un tren la cușetă. Curentul se întoarce, se adună, cu o forță abruptă, decisivă. Mă ridic la timp să văd plaja îndepărtându-se de mine, ca un decor de teatru ce dispare. În momentul acesta, nu-mi fac prea multe griji. Marea este imprevizibilă — știu asta. O să fie bine, nu-i așa? E un vârtej, îmi spun, un făgaș îngust de curent care se retrage spre mare. Nu am fost niciodată prinsă într-unul, dar am auzit de ele. Ba chiar am desenat și o diagramă cu felul în care funcționează, odată, la o lecție de geografie de demult, cu culori diferite ca să pun în evidență direcțiile opuse ale apei.

Îl văd pe Will întins pe prosop, cu cartea deschisă. Văd doamnele în sariurile lor. Văd elefantul, în picioare acum, aruncând apă în aer cu trompa, împroșcându-și laturile striate, cei doi îngrijitori, măturile lor. Toate se îndepărtează de mine învârtindu-se cu o viteză pe care nu mi-aș fi închipuit-o până acum. Înot cât de energic pot, dar sunt la distanță mare de țărm acum, dusă repede și mai departe, iar mișcările mele din brațe sunt ineficiente. E ca și cum ceva sau cineva m-ar ține de breteaua costumului de baie, împiedicându-mă să înaintez, râzând de eforturile mele de a scăpa.

Îmi aduc aminte că, pentru a scăpa dintr-un vârtej, trebuie să înoți paralel cu țărmul. Bine, atunci. Mă întorc cu nouăzeci de grade și, în același timp, se aude un zgomot de apă învolburată, ca cel făcut de ploaie pe un acoperiș de tablă. Mă întorc. În spatele meu se ridică un perete de apă cu coama albă. Nici măcar nu am timp să strig, să țip, să cer ajutor. Îl văd și, după o fracțiune de secundă, sunt înăuntrul lui. Se prăbușește peste mine, mă cuprinde, mă bagă dedesubt. Sunt prinsă, ca o păpușă, ca o marionetă, în fibra lui, în epicentrul furtunii. Mă simt împinsă în jos de ceafă și îmi amintesc că un profesor de înot de la școală îmi cerea să plonjez, să sar de pe marginea piscinei și să despic suprafața apei cu creștetul. Am vrut, dar mi-am dat seama că nu pot. Am ezitat acolo, cu pumnii încleștați, cu picioarele țintuite pe gresia udă, cu profesorul apăsându-mă pe ceafă. Nu pot, am zis eu de sub palma lui, iar profesorul s-a încruntat și a zis nu există cuvântul ăsta, „nu pot", și parcă mă văd dărâmată, uimită de stupiditatea replicii lui. Nu există cuvântul ăsta? Ba sigur că există. Sigur că erau, de fapt, două cuvinte, dar tot existau; toată lumea știa asta.

Valul mă răsucește, ca pe un acrobat, ca pe Sfânta Ecaterina pe roată. Îmi simt picioarele ridicându-se, corpul inversându-se, capul plesnindu-mi de căldură și presiune. Primesc o lovitură puternică pe o parte a feței și peste ochii strânși ca să nu-mi intre apa sărată, colorată cu acuarele, iar dinții mi se încleștează peste limbă. Zgomotul dintr-un vârtej este surprinzător, un huruit învolburat,

asurzitor, de apă, aer, presiune și forță.

Habar nu am în care direcție este suprafața, care este direcția bună, cât de departe sunt, dacă mă îndrept spre țărm sau spre larg. Dau din toate membrele odată, ca cineva care cade prin spațiu, sperând să simt ceva, să mă orientez, să găsesc aer. Valul încă mă ține în strânsoarea lui, aruncându-mă cu viteză înainte. Pe urmă simt pietricele pe coaste. Sunt frecată de fundul mării, aspru ca șmirghelul. Mă împing cu palmele și cu tălpile în el și îmi iau avânt în sus, ies la suprafață, trăgând adânc aer în piept, tușind, scuipând.

Ridic capul. Sunt înapoi pe plajă, în India, în apă până la genunchi, între cer și mare, în viața pe care credeam că am lăsat-o în urmă și abia dacă a trecut vreo clipă. Mă simt de parcă am alunecat printr-o fisură, ca un om răpit de spirite, de parcă am fost plecată ani întregi și, când m-am întors, am găsit totul neschimbat. Mă târăsc în față printre valurile de la țărm, scuipând apă, dându-mi la o parte șuvițele ude de păr din ochi.

Peisajul este absolut la fel. La fel ca Icarus al lui Brueghel, care cade în valuri în colțul îndepărtat al tabloului, necazul meu nu a fost observat. Totul e ca înainte: doamnele din mare, caprele care coboară unduios pe stâncile de culoarea focului, elefantul condus pe plajă.

Încerc să mă ridic, dar se pare că nu pot, nu încă, așa că îngenunchez în apa mică, lăsând valurile minuscule să treacă pe lângă mine, înainte și înapoi. Îmi așez costumul de baie, privesc apa luându-mi sângele de pe piele și ducându-l departe, în rotocoale, de parcă îi trebuie, de parcă are în minte un scop anume pentru el. Mă uit în jur la mimozele care-și scutură praful galben pe jos, la un nor cirrus luminat în marginile dantelate, la laturile prosoapelor lăsate pe nisip, la felul în care roșul lor dreptunghiular pulsează pe pământul ocru.

Îmi dau seama că trec printr-unul dintre momentele acelea pe care le-am avut toată viața. Are șocul și caracterul ireal al unui déjà-vu, dar nu și fărâma de previziune. E ca și cum îmi lipsesc brusc câteva straturi de piele, ca și cum lumea ar fi mai aproape și mai tangibilă ca niciodată. Totul se prezintă în culori și la un volum atât de vibrante, atât de aprinse, de parcă a răsucit cineva butonul. Zgomotul oamenilor care stau de vorbă lângă cărare mă face să vreau să-mi acopăr urechile.

Prima dată când am simțit asta aveam vreo cinci ani. Probabil era iarnă, pentru că purtam mănuși roz-pal de mohair și aveam o haină de lână, cu guler de catifea tocit, decolorat, cu nasturii închiși până sus. Mănușile erau legate cu un elastic prin partea din spate a hainei. (În timp ce scriu asta, am senzația clară că bunica a tricotat mănușile; e mai mult decât probabil.) Eram în fața magazinului local, cu o mână pe clanța ușii de lemn, și mă legănam înainte și înapoi, lăsându-mi mâna înmănușată liberă să o atingă pe cealaltă, apoi dându-i drumul. La fiecare legănare, elasticul întins între mănuși se trăgea și se întindea pe spatele meu.

Cred că o așteptam pe mama, care probabil că era înăuntru să cumpere de

mâncare. Asta se întâmpla în anii ’70, o vreme când era absolut acceptabil să-ți lași copiii mici să aștepte pe trotuarul din fața magazinului.

Îmi aduc aminte că, în timp ce mă legănam înainte și înapoi, în mine s-a schimbat sau s-a așezat ceva, o viziune mai profundă. A avut loc o recalibrare sau o bifurcare bruscă a percepțiilor mele. M-am văzut și de sus, și dinăuntru. Mă simțeam un robot minuscul, nesemnificativ, care se mișca pe o scenă mare și, în același timp, eram extrem de conștientă de mine ca organism, ca microcosmos uman. Simțeam ochiurile încrucișate ale mănușilor apăsându-mi pe piele când strângeam clanța cu degetele. Simțeam textura lemnului sub ochiurile acelea care se repetau la nesfârșit. Auzeam foșnetul părului la atingerea interiorului căciulii, simțeam aerul rece pătrunzându-mi în corp, traversându-l ca pe un tunel, și îl vedeam părăsindu-mă sub formă de abur. Aveam senzația simultană că timpul este un continuum și că perioada pe care o voi ocupa eu în el va fi scurtă, nesemnificativă. Am știut în clipa aceea și, poate, pentru prima dată, că într-o zi voi muri, că la un moment dat nu va mai rămâne nimic din mine, din mănușile mele, din respirația mea, din cârlionții și căciula mea. Am avut convingerea aceea pentru prima oară. Mi se părea că moartea mea stă lângă mine, ca un om.

Pe plajă în India, în timp ce stau acolo, în apă, se întâmplă ceva asemănător, numai că, la fel ca de fiecare dată, este și diferit. În loc de insinuarea morții, ceea ce se conturează, ce prinde rădăcini în mine, este altceva, o îmbinare dintre locul acesta și senzația că am scăpat la mustață de ceva, ceva dincolo de controlul meu. Senzația că mi-am scos, încă o dată, gâtul din știreang se amestecă și devine de nedespărțit de mimoze, de capre, de valul care m-a răsturnat, de mirosul de stafide coapte al cojii de scorțișoară.

Mă ridic cu greu din ocean și merg clătinându-mă pe nisip. Când mă vede, când îmi vede fruntea însângerată, coastele zgâriate, Will sare în picioare.

— Doamne! zice. Ce s-a întâmplat?

— Marea, zic eu dezarticulat, prăbușindu-mă pe prosop. Un val.

— Ești OK?

— Da.

Ridic un colț al prosopului să-mi șterg sângele.

— Sunt bine.

SISTEMUL CIRCULATOR

1991

Merg pe câmpul plin de gunoaie unde are loc un festival. În jurul meu se întrețes frânturi de muzică, fragmente de conversație, cerculețe de fum expirate. Soarele a coborât pe cer, dar încă îi simt căldura pe oasele rotunde ale umerilor dezgoliți, pe puntea nasului, la baza gâtului. Pământul uscat, crăpat, de sub bocancii mei reverberează un bas puternic dinspre o scenă îndepărtată.

Îmi caut prietenii. Am stabilit acum câteva luni să ne întâlnim aici, pe câmpurile astea, în ziua asta, la capătul verii. Părea un plan fezabil când am vorbit despre el, absolut posibil să ne găsim printre hoarde, tonete de fast-food și tarabe care vând textile vopsite manual, sacoșe brodate și șosete împletite.

Nu m-am mai văzut cu prietenii cu pricina de la începutul vacanței universitare, ceea ce mi se pare foarte mult timp. Am avut diverse joburi: am verificat bilete, am adunat pahare de bere, am adus, am sortat, am făcut de toate la un centru de artă, unde trebuia să port o bluză portocalie ca părul unui spiriduș. Când mi-am încheiat jobul, am legat bluza cu un nod și i-am aruncat-o câinelui, care nutrește o dragoste profundă, deși interzisă, pentru sfâșierea materialelor, și am plecat în Spania.

Am dormit în trenuri, am înotat în ravene, am scris vederi unui iubit care e departe, fiindcă lucrează în America pe durata vacanței. Iar acum m-am întors pe câmpul ăsta din Anglia, cu rucsacul și cu bocancii prăfuiți, și îmi caut prietenii. Dacă nu-i găsesc, nu o să am unde să dorm în noaptea asta: au promis că aduc ei cortul. Fără el, voi fi nevoită să dorm sub cerul liber.

Mă duc într-un sens, apoi în altul. Cumpăr un falafel uscat de la o tonetă de mâncare și îl mestec, uitându-mă la toate fețele care trec pe lângă mine. Mă urc pe cel mai înalt loc, unde oamenii stau cu brațele sus, ținând sfori de zmeie colorate, care plonjează și se smucesc în aerul de deasupra noastră. Dacă ai șterge zmeiele din scena aceasta, oamenii ar părea niște vizionari, niște fanatici care privesc spre cer, cu brațele ridicate a rugă, cu evlavie.

Când îmi aud numele strigat din spate, mă întorc și ziua mi se schimbă. Nu mai sunt singură, cu greutatea rucsacului, pe un câmp, după-amiaza târziu: sunt luată pe sus și dusă de acolo. Doi dintre prietenii mei mă iau de brațe, de mâini. M-au căutat peste tot, zic ei, își făceau griji deja. Dar iată-mă. Mă scapă de rucsac și mă trag într-un cort imens, iluminat cu beculețe, întregi constelații, în care muzica se întinde spre pânze, vibrează în cabluri, iar un întreg grup de oameni pe care îi cunosc mă strigă și îmi fac semn din mâini.

Suntem înghesuiți lângă o barieră de lemn circulară dincolo de care doi cai cu căpestre cu panaș merg strâns la trap în jurul ringului, iar un bărbat la bustul gol stă în picioare pe spinările lor. Simt mirosul familiar, sufocant de uscat al rumegușului. Bărbatul sare și aterizează cu palmele pe coapsele alunecoase, pestrițe ale cailor. Cineva dă din mână în mână o pungă cu alune sărate, o sticlă cu apă călduță: pe astea le accept; jointul din hârtie subțire și sticla de bere aburită, nu. O fată îmi strigă la ureche ceva despre o rochie, un apartament, un pește, o excursie la Londra. Nu pot să urmăresc povestea, nu pot să fac legăturile

între aceste substantive în haosul de acolo. În coridoarele înguste ale reflectoarelor de deasupra capetelor noastre, apar și dispar figuri pe trapeze.

Când în ring intră un bărbat în pantaloni de piele, pălărie neagră de fetru și vestă de matador, aplaudăm, strigăm. Ridică un buchet țepos de pumnale în aer. Când cere un voluntar, băiatul de lângă mine — îl cunosc bine, se vede cu una dintre cele mai apropiate prietene ale mele — mă bate pe umăr și strigă „Aici!“ E beat, văd, are priviri duse, pierdute. Iubita lui, prietena mea, se încruntă, îl trage de mânecă, îi spune să înceteze. Știu că aș putea să refuz. Aș putea să plec, să protestez, să clatin din cap, să mă retrag înapoi în mulțime — acum e momentul să fac asta —, dar când reflectorul spintecă mulțimea în căutarea noastră, încuviințez din cap. Îmi dau jos jacheta și trec bariera în lumina intensă ca de magneziu a reflectoarelor.

De ce? Mi-e imposibil să zic acum. Pentru că sunt încă doar o adolescentă? Pentru că sunt atât de ușurată să fiu din nou cu prietenii mei, să văd că viața cu ei chiar există, că nu am visat-o? Pentru că uneori mă satur să fiu singura trează din grup? Pentru că o parte din mine vrea să știe cum e acolo, în căldură și lumină? Pentru că de ce nu? De ce să nu las un bărbat pe care nu l-am mai văzut niciodată, un bărbat în care nu există niciun motiv să am încredere, să arunce cu o mână de cuțite spre mine?

În timp ce merg spre bărbat, însoțită de discul orbitor, tremurător, de lumină, îmi dau seama că e spaniol, ceea ce pare o coincidență ciudată, dar cumva potrivită, având în vedere că abia m-am întors din Spania săptămâna asta. Bineînțeles că e spaniol, mă gândesc. Ce altceva ar putea să fie? Îmi aduc aminte și cât de tare urăsc să fiu în centrul atenției, cât de inconfortabil mă face asta să mă simt de fiecare dată, cât mă înțeapă și mă ard privirile tuturor ațintite asupra mea. Cum, în copilărie, eram îngrozită când mi se cânta „La mulți ani“, când mi se punea în față pâlpâitul ca de ceară al lumânărilor, când simțeam atâția ochi îndreptați spre mine; îmi venea să-mi acopăr fața, să mă ascund sub masă, să fug din cameră.

Sunt îndrumată de asistenta cu paiete spre un panou circular. Sunt legată acolo, de încheieturi, de glezne, și prin minte îmi trece o imagine a lui *Omului vitruvian* al lui Da Vinci, cu patru picioare și chipul grav. Mă gândesc la ziua în care, împreună cu iubitul meu de departe, mi-am măsurat înălțimea și lungimea brațelor și am descoperit că aveam picioarele cu doi centimetri mai lungi decât brațele. Contrazici teoria geometriei umane, mi-a spus el încruntându-se, pregătindu-se să mă măsoare a doua oară, de parcă spera că acest defect avea să fie înlăturat.

Îmi ridic privirea în partea opusă a ringului și îl văd pe bărbatul cu pălărie flexându-și mâinile, pregătindu-și poziția. Are cuțitele într-o mână. În cealaltă, ține o singură lamă, de vârf, ca pentru a o cântări.

Pe urmă se întâmplă incredibilul. Asistenta se apropie de el cu o pânză neagră. O eșarfă, îmi spun, o bentiță. O să i-o lege în jurul gâtului, al frunții, să-l

ajute să se concentreze, să se asigure că nu este distras de la ce are de făcut.

Ea i-o prinde cu îndemânare, rapid, peste ochi.

Legat la ochi, deci.

În momentul acela, îmi dau seama că e posibil să fi făcut o greșeală, un pas extrem de greșit.

Nu sunt foarte sigură, în timp ce stau acolo, cum de s-a întâmplat așa ceva. Parcă adineauri eram singură la un festival de muzică, unica mea grijă fiind să mă găsesc unde să dorm la noapte; iar acum sunt legată de un panou și un bărbat care nu mă poate vedea se pregătește să arunce cu cuțite în mine. Cum de s-a ajuns aici?

Asistenta s-a întors lângă mine. Într-o mână ține un ciocan. Are umerii lați sub plasa costumului de culoarea pielii. Fața ei este îngrijorată, serioasă, cu buza de jos între dinți. Asta îi dă un aer pasionat, lacom. Încerc să o privesc în ochi, să-mi citesc soarta acolo, dar ea nu se uită la mine. Transpirația îi lucește pe brațe, pe frunte. Vreau să o întreb ceva, orice. O să fie în regulă? Poți să-mi promiți că o să supraviețuiesc? Ratează vreodată?

Ea bate cu ciocanul pe panou o dată, de două ori, jos lângă gleznele mele, strigă o silabă de neînțeles peste umăr, apoi se dă la o parte.

Zgomotul este ca apropierea unei insecte, bâzâitul unor aripi mici. Un cuțit, aparent produs de aer, apare lângă piciorul meu. Vârful lui se înfige, la o adâncime de câțiva centimetri, în panou.

Cred că, până în clipa aceea, crezusem întotdeauna că spectacolele de la circ erau exact asta, spectacole. Inerent teatrale, înșelătoare, amăgitoare. Gândite ca niște păcăleli la adresa publicului, o conjurație isteață.

Nu există totuși nicio îndoială asupra autenticității acestui cuțit. Sau a celui care apare lângă genunchiul meu sau a celor de lângă coapsa mea și de lângă cealaltă gleznă. Există o formulă în toate astea, îmi dau seama, un ritm. Asistenta bate cu ciocanul în locul vizat, ca o judecătoare cu ciocănelul ei, și strigă, iar bărbatul — aflat la o distanță imposibilă, de neconceput — lansează cuțitul în zbor. Este un truc auditiv. Bărbatul ascultă atent, legat la ochi, cu capul înclinat într-o parte, apoi aruncă spre ceea ce ghicește el că ar fi sursa sunetului. Ce pricepere, ce abilitate să arunci un cuțit în spațiu bazându-te doar pe un sunet, să străpungi un loc atât de exact.

Un cuțit îmi ciupește rochia lângă talie, provocând o încruntătură pe fața asistentei. Îi strigă bărbatului ceva pe un ton mustrător, care iese din ritmul lor obișnuit. Cuțitul următor, aproape de piept, primește același răspuns și îmi dau seama că asistenta îi zice: *demasiado cerca.* O expresie pe care o recunosc. „Prea aproape.“ Îl mustră ca un părinte, ca un profesor, spunându-i că a deviat, că e prea aproape pentru a mai păstra o marjă confortabilă.

Acum nu îl pot privi pe bărbat pregătindu-se să lovească ținta. Capul îmi e plin de desenele anatomice pe care a trebuit să le reproduc, nu chiar așa de mult, la examenele de biologie. Venele majore cu albastru, arterele majore cu roșu,

răspândindu-se ca niște delte de râuri prin piept, în sus, la gât, în jos, la membre, chiar sub protecția pielii. Bărbatul este *demasiado cerca* de mine, de arterele mele. E prea aproape. Mă uit spre locul unde sunt prietenii mei, dar nu îi văd dincolo de centura asta de lumini amețitoare. Mă uit spre picioare, care mi se par foarte departe, și spre rumeguș. Încerc să nu-mi amintesc că se presăra pe podelele măcelăriilor, când eram copil. Ca să absoarbă. Uram să fiu dusă în locurile acelea, mereu mă rugam să fiu lăsată afară. Formele reci, congelate, care atârnau de cârlige sau zăceau abandonate, cu sângele scurgându-se din ele, dincolo de geamul rece al dulapului. Ambientul cu iarbă falsă din vitrină. Aerul grețos, feros. Panglicile de plastic ce fluturau peste ușa din spate, ascunzând orice se afla dincolo de ea.

Asistenta bate cu ciocanul, un spirit neliniștit la o ședință de spiritism, lângă capul meu, iar zgomotul îmi provoacă un țârâit în urechi. Țiuitul celor îngroziți. Un cuțit se înfige cu un zgomot surd în lemnul de lângă gâtul meu și mă gândesc: e posibil să nu supraviețuiesc, e posibil, și, țintuită ca mostra unui entomolog, îmi închipui scena: culoarea roșie a cărnii, rubiniu, bordo-închis, șuvoiul care pulsează, revărsarea, țipetele. Un alt cuțit pătrunde chiar deasupra capului meu, trăgându-mă de păr.

Și pe urmă se termină. Asistenta îmi desface legăturile, iar eu îmi activez brațele, picioarele, mă dezlipesc de panou și o iau la fugă, nu mă opresc să mulțumesc pentru aplauze, mă îndepărtez de lumini, de asistentă, de bărbat, de panou, unde a rămas un loc gol, un alter ego, un dublu al meu conturat de cuțite.

CAP

1975

Se pune la socoteală o experiență situată la limita dintre viață și moarte pe care nu mi-o amintesc? Asta este din primii ani de viață, o perioadă din care nu am amintiri. Bineînțeles că mie mi-o povestește mama, în timp ce ne mișcăm de colo-colo prin bucătărie.

Ea prepară un ceai, iar eu strâng farfuriile de pe masă. Amândouă ne strecurăm prin cameră, în jurul câinelui, în jurul mesei rotunde, una în jurul celeilalte, din instinct. Aș putea să umblu prin spațiul ăsta cu ochii închiși, dacă aș fi nevoită. Dinspre hol, se aud vocile copiilor mei, care se joacă cu diversele jucării pe care le ține mama în dulapuri, când mai tare, când mai încet, exclamând și negociind.

Prepararea ceaiului este un ritual sacru, clar definit în casa asta. Nu aș îndrăzni niciodată să-l fac eu, nu aș atenta niciodată la cea mai delicată dintre sarcini. Sunt câteva etape care trebuie urmate, fiecare ducând în mod misterios la următoarea: eu nu-mi amintesc niciodată ordinea exactă, am fost mereu prea nerăbdătoare să învăț, spre deosebire de surorile mele, care aplică același ritual, în același fel, în propriile bucătării.

Trebuie ales ceainicul corect, la fel și învelitoarea cea mai potrivită. Apa se încălzește o durată prestabilită, apoi trebuie neapărat aruncată, cu o mișcare rapidă, ironică, în chiuvetă. Abia atunci poate fi umplut ceainicul întunecat ca taninul, mai întâi cu frunze de ceai măsurate cu o lingură specială, cositorită, apoi cu apă clocotită. Deasupra se pune învelitoarea — tricotată sau vătuită, de cele mai multe ori brodată — și se lasă la infuzat. Pe grătarul de uscat vase, cești (întotdeauna de porțelan) și lapte la îndemână.

Mama pune un pahar cu apă de la robinet pe masă, în fața scaunului care era al meu în copilărie, în semn de respect pentru obiceiul meu de a nu bea ceai. Știe că nu o să consum infuzia din ceainic, așa că îmi oferă singurul lichid pe care îl beau cu încredere.

Sunt singura din familie care nu apreciază ceaiul. Cred că asta li se pare o perversiune derutantă. Din punctul meu de vedere, ceaiul are gust de gazon tuns și uscat, frunze putregăite, diluate, compost subțiat cu apă, amestecat cu un strop de fluide corporale bovine. Niciodată nu am putut să-l înghit.

În timp ce ridică ceainicul spre masă, mama mă întreabă la ce mai lucrez acum și, după ce-mi înghit apa, îi povestesc că încerc să scriu despre viață numai prin prisma experiențelor vecine cu moartea.

Ea tace o clipă și reașază învelitoarea, cana cu lapte, toartele cestilor.

— Viața ta? mă întreabă.

— Da, răspund eu, cu oarece emoții.

Habar nu am ce părere o să aibă ea despre asta.

— Nu e... e doar... sunt frânturi dintr-o viață. Un șir de momente. Unele capitole vor fi lungi. Altele s-ar putea să fie foarte scurte.

Vorbim puțin despre ce va include cartea. Boala mea din copilărie, data aceea când aproape m-a călcat mașina, când am născut, deshidratarea din cauza

dizenteriei. Vor fi lucruri despre care i-am spus și altele pe care nu i le-am menționat niciodată: nu îi vorbesc acum despre ele. Mă întreabă dacă o să scriu că am avut septicemie și zic că nu. Nu-mi amintesc. Eram prea mică. Și, în plus, nu cred că am fost în pericol de moarte atunci, nu?

Ea nu răspunde, ci își întoarce capul să se uite pe fereastră, la păsările care zburătăcesc în jurul tăviților cu semințe pe care le agață în copaci.

— A mai fost o dată, zice ea, când nu ai rămas în mașină. Ți-o mai amintești?

— Nu, zic eu.

— Aveai vreo trei ani, cam așa. Sora ta era bebeluș. Fuseserăm la magazine și dusesem mașina în garaj. Ți-am zis să stai acolo, să rămâi pe locul tău...

Îmi aruncă o privire, aproape ca o încuviințare din cap.

— Dar...

— Dar n-am stat? completez eu.

— Nu, zice, n-ai stat. Scosesem sacoșele și tocmai întindeam mâna să trântesc capota la loc și, în fracțiunea aia de secundă, te-am văzut. Ieșiseși cumva și veniseși unde eram eu. Erai chiar acolo, în picioare lângă mine, cu capul pe traiectoria capotei. Aproape te-a lovit.

Ridică degetele, puțin depărtate.

— Aproape, aproape, repetă. Te-am tras în spate chiar la timp. Când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla dacă...

Nu-și termină fraza. Doar clatină din cap.

În bucătărie s-a lăsat tăcerea o vreme. Mă gândesc că poate ar trebui să-mi cer scuze că am fost genul de copil care nu făcea niciodată ce i se spunea, punându-se permanent în pericol. Ar trebui și să-i mulțumesc că m-a salvat.

Sigur că, pentru un părinte, nu există frică mai mare decât pierderea unui copil. Eu știu asta; și mama știe asta. Amândouă am simțit-o. Amândouă am trecut prea aproape, de prea multe ori, de stâncile acelea negre, înspăimântătoare. E ceva ce avem în comun, dar de care rareori vorbim.

Încă ezit în privința răspunsului, când apar copiii mei, care se revarsă în cameră umplând-o cu discuții, și țipete, și jucării de lemn, și nevoie. Nevoie de ceva de băut, de felii de măr, de biscuiți, de unt și gem.

Pe drumul spre casă, mă gândesc la ce mi-a povestit. Eu nu am nicio amintire despre asta, ceea ce pare ciudat. Ai zice că ceva așa de dramatic ar lăsa o urmă. Poate, hotărăsc eu în timp ce conduc, absența amintirilor este o dovadă a faptului că mama a gestionat bine situația. Probabil că a avut nu numai reflexe rapide, ci și un mod de a-și păstra controlul, de a ține totul în sinea ei, astfel încât panica aceea să nu ajungă la mine.

Îmi aduc totuși aminte garajul, un loc fascinant și ușor înspăimântător, cu pete de ulei alunecoase și urât mirositoare pe podeaua de ciment, care, dacă le priveai dintr-o parte, se puteau transforma în curcubeie iridescente și fugare. Avea uși de un roșu-închis și o fereastră în spatele căreia s-a blocat odată un pițigoi albastru, cu aripile zbârnâind a groază, cu ciocul negru lovind geamul iar și iar,

incapabil să înțeleagă că acesta nu va ceda. Tata s-a luptat cu încuietoarea, cu pervazul lipit din cauza vopselii, până când, în cele din urmă, fereastra s-a deschis, iar pasărea a zburat afară, s-a lăsat în picaj deasupra răzorului cu flori, apoi dusă a fost, peste gardul viu. Mi-l amintesc ca pe un loc întunecat și plin de pânze de păianjen, în care erau depozitate mașina de tuns iarba, capetele de cazmale, un topor prins într-un cui bătut sus. Odată a apărut un șobolan acolo, motiv pentru care ne-a făcut o vizită Deratizatorul, un bărbat cu cizme groase, înalte, mănuși de piele, o sticlă de otravă, un sac de pânză gol și un băț cu laț. S-a dus în garaj și a închis ușa; noi ne-am uitat din camera de zi. Când a ieșit de acolo, sacul lui nu mai era gol, ci atârna greu cu ceva curbat, nemișcat și moale.

Într-o vară, ne-am făcut muzeu în garaj și am aranjat exponatele pe bancul de lucru și pe lada frigorifică. Printre ele, se numărau scheletul broaștei noastre țestoase, dezgropat, câteva timbre din Malaysia, niște trilobiți și câteva bucăți de coral din Connemara.

Tot garajul a fost și locul în care, spre încântarea noastră, a ales pisica să fete. Noi o vizitam pe ea și noua ei familie cu admirație și bucurie, ca să-i venerăm la marginea cutiei de carton, să privim cele patru corpuri fremătătoare căutându-și hrană în blana ei gri, dungată.

Mama ne-a spus să nu atingem pisoii, nu încă, iar noi am încuviințat din cap cu gravitate. Însă de îndată ce s-a întors la bucătărie, i-am zis surorii mele mai mici să țină de șase la ușa garajului. Bineînțeles, i-am explicat eu, nici nu putea fi vorba să nu ating pisoii. Nici nu mă gândeam. Bucuria pură de a-ți îndesa mâinile, de a ridica toți cei patru pisoi într-o masă mieunătoare și forfotitoare și de a-ți îngropa fața în vivacitatea și moliciunea lor, în fețele lor miniaturale, în lăbuțele lor cu care încă nu începuseră să meargă: cum să renunț la așa ceva?

Pisica și-a ridicat capul și m-a privit cu ochi verzi atenți, dar și iertători. Știa că îmi e imposibil să urmez porunca mamei — nici vorbă de așa ceva. A tors când am pus pisoii încet la loc, întinzând o lăbuță minunată să mă atingă pe încheietură.

A avut o viață uimitor de lungă pisica aceea, douăzeci și unu de ani. Am fotografii cu ea în brațe, când eram o fetiță de zece ani, stângace, cu genunchii bandajați și dinți prea mari și prea mulți pentru gura mea, și fotografii cu ea în poală, când eram adultă deja, mai puțin stângace, mai puțin bandajată.

Peste mulți ani, în toiul unei ierni reci, voi fi însărcinată cu primul meu copil și voi locui în străinătate, înzăpezită într-o vale adâncă. Sora mea, devenită veterinar, va suna să-mi spună că pisica noastră, care în urmă cu atât de mult timp, o viață, a adus pe lume niște pisoiași într-o cutie de carton, este bolnavă, prea bolnavă. Nu o poate salva de data asta — pisica nu va supraviețui unei noi operații. Sora mea va spune că îi pare rău și mă va întreba dacă poate să o eutanasieze, iar eu îi voi spune sigur, cum crezi tu că e mai bine.

Și ea, și eu ne vom încleșta mâinile pe receptoarele telefoanelor, separate de țări, munți și ape, șovăind să încheiem convorbirea, pentru că știm amândouă ce

se va întâmpla după ce facem asta. Îmi voi aminti de ziua aceea în care eram separate doar de lățimea garajului — un loc în care, fără să știu, aproape îmi găsisem un sfârșit urât — în timp ce ea stătea de pază, ca o santinelă loială și îngrijorată, cu capul întors când spre mine, când spre casă, pentru ca eu să mă aplec deasupra cutiei și să ridic pisoii în brațe.

CRANIU

1998

Un bărbat și o femeie se plimbă pe malul unui râu. Apa curge atât de încet, încât aproape că nu are curenți, nu se mișcă. Se opresc pe un pod și își privesc reflecțiile în apa netedă ca o oglindă, dantelată ca frunzele: el se uită la a ei, ea se uită la a lui. Ea a adunat în buzunare ghinde maro-verzui, fixate în cupele lor, și în timp ce se plimbau, le cernea cu degetele și se lămurea că, da, fiecare ghindă se potrivește numai cu propria cupă. Altele nu-i sunt bune.

Femeia sunt eu. Bărbatul e... ei, nu contează.

Vorbesc despre situația lor, despre dilema în care se află. S-au îndrăgostit brusc, surprinzător, amețitor, dar sunt probleme. Sunt obstacole. Le stau în cale alți oameni — alte inimi, alte minți, alte situații.

Femeia întinde mâna să atingă tulpina uscată a unei trestii, în timp ce vorbește, zicând ceva despre cum să poată, cum ar putea, nu ar putea niciodată, ar putea? Bărbatul dă să o avertizeze, zicând că a fost odată cu un prieten care și-a tăiat degetul atât de adânc într-o trestie, încât a fost nevoit să ajungă la un dispensar sătesc, unde i-au făcut trei cusături.

— Un dispensar sătesc? repetă femeia.

Nu a auzit niciodată de așa ceva. Zice că își închipuie o clădire cu acoperiș de stuf, cu fum ridicându-se în rotocoale dintr-un horn, poate cu veverițe și șoricei echipați cu șorțuri, pe post de personal, ca în cărțile ilustrate.

Bărbatul ridică din sprâncene.

— Există. Te asigur.

Nu i-a dat drumul la mână, observă ea.

Vorbesc despre trestii, despre cusături, despre vremurile în care au avut așa ceva, poate pentru că au nevoie de o pauză de la discuția despre ei, despre scenariul lor fără soluții, despre opțiuni, toate acestea părându-li-se deodată inevitabile și totuși imorale. Încă ținând-o de mână, el își ridică un colț al cămășii să îi arate o cicatrice din copilărie de pe abdomen; ea vede o bucată bronzată de piele, elasticul chiloților deasupra blugilor, o dungă de păr dispărând în jos. Vrea să-și abată privirea, vrea să continue să se uite; vrea să-l muște, ca pe o piersică. Se gândește: cum am putea? Cum am putea să nu? E o idee proastă, e cea mai bună idee, singura idee; caută un loc privat, ferit, se gândește la o modalitate de a o lua la fugă. Momentul stă în cumpănă între ei.

Din senin, de nicăieri, din pădure, apare un câine ca un omuleț pe arcuri. Are o față jumătate albă, jumătate neagră și o coadă ca o pană în mișcare. Sare spre ei, de parcă ei doi ar fi oamenii pe care își dorește să-i vadă cel mai mult pe lume, le dă târcoale, săltând și schelălăind, cu coada mișcându-i-se dintr-o parte în alta, cu fața deschisă larg într-un zâmbet canin.

Ei exclamă, se apleacă să-l mângâie, să-și treacă mâinile pe coastele lui calde, blănoase.

Când pleacă mai departe, vine și câinele, țâșnind înainte pe cărare, întorcându-se, repezindu-se între ei, cerând să i se arunce bețe iar și iar. Trece în viteză pe lângă gleznele lor în timp ce ei continuă să vorbească, se aruncă și sare

iar afară din arbuști, își ridică privirea spre ei gâfâind, adorator, ca absorbit de ce spun ei, ca pentru a-și exprima acordul complet.

La un moment dat, cărarea iese într-o porțiune de drum. Câinele merge între ei, cu botul în jos. Aud huruitul unui vehicul mare în spate, așa că pășesc în lateral, încă stând de vorbă. Un camion portocaliu uriaș se apropie hurducăindu-se; copacii se feresc de el, iar cauciucurile lui mușcă din asfalt.

Așteptându-l să treacă, femeia se întreabă dacă și câinele știe să se ferească. Din câte a văzut, unii câini au învățat, alții, nu. Camionul este aproape în dreptul lor când se apleacă să-și pună mâna pe zgarda câinelui, să se asigure că nu o zbughește brusc pe drum, în calea camionului: acționează complet instinctiv, gândindu-se numai să apere animalul ăsta care a apărut de nicăieri, care abordează lumea și tot ce are ea de oferit cu atâta încredere, atâta bucurie neumbrită. Simte mecanismul, oțelul propulsat al camionului trecând aproape de ea — prea aproape. Părul îi este atins de flancul vehiculului; simte aripa roții trecându-i razant pe lângă creștet: metal la o viteză considerabilă trecând la o distanță infimă de craniul ei. Cu un centimetru, jumătate de centimetru, dacă ar fi fost mai aproape, ar fi lovit-o direct în cap. Groaza acestei aproape-decapitări i se ridică, asemenea fluxului, din tălpi, din picioare, copleșind-o cu o senzație unică, distinctă. Ar fi putut să moară chiar acolo, chiar atunci, ținând bărbatul cu o mână și câinele cu cealaltă. O unitate de măsură minusculă în direcția greșită și asta ar fi fost tot. Ar fi căzut cortina. Ar fi dat ortul popii. Ar fi mierlit-o. Ar fi ajuns la capătul liniei. I s-ar fi stins luminile. Ar fi mușcat din țărână. S-ar fi dus pe drumul fără de întoarcere. Și-ar fi dat duhul.

Nu s-a priceput niciodată să estimeze distanța corectă dintre ea și alte entități, să știe cât spațiu ocupă ea, cât trebuie să se îndepărteze.

Camionul trece huruind mai departe. În urma sa, rămân bărbatul, femeia, câinele, cu corpurile depășite de mișcare, de viteză. Ea se îndreaptă. Dă drumul zgărzii câinelui. Este conștientă că a scăpat la mustață de ceva, că — încă o dată — și-a scos piciorul din cursă în ultima clipă.

Nu îi spune nimic bărbatului. Nu e nevoie să știe și el. Sunt deja prea multe în joc. El o cuprinde cu brațul pe după umeri și o trage spre el, spre pieptul lui, spre mușchiul și osul cele mai apropiate de inimă. Ea își sprijină obrazul de puful de lână al jachetei lui și respiră acolo, închipuindu-și moleculele bărbatului, parfumul, pielea, hainele și părul lui absorbite în plămânii ei, de-a lungul bronhiilor și al ramificațiilor lor, în alveole, dizolvându-se acolo în fluxul ei sanguin și fiind duse departe, înmulțindu-se și rotindu-se în adâncurile cele mai secrete ale ființei sale.

Continuă să meargă pe drum și înapoi în pădure, unde lumina este sporadică și verde, unde cărarea șerpuiește, se abate, nu este mereu clară. Câinele îi urmează.

INTESTINE

1994

Deschid ochii și o văd pe doctorița franceză de la restaurant stând lângă patul meu, cu pumnii în șolduri, cu coatele îndoite în unghi drept față de corp. Mă uit lung la ea, uimită, vrând s-o întreb ce Dumnezeu caută în camera mea. S-a rătăcit? Ori și-a rătăcit mințile? Sau cheia? A deschis ușa greșită?

Nu-mi aduc aminte cât timp a trecut de când am stat de vorbă cu ea, la micul-dejun, de când zac aici bolnavă. Zile, cu siguranță — petrecute încovoiată pe salteaua neiertătoare sau ghemuită în baia îngustă —, dar am pierdut noțiunea timpului, am pierdut orice noțiune.

Întinde o mână și-mi atinge fruntea, brațul. O aud zicându-i lui Anton, a cărui față zăbovește în fundal cuprinsă de frică și consternare:

— Trebuie să meargă la spital.

De când am ajuns aici, în acest orășel chinezesc, oricând s-a întâmplat asta, mi-a fost rău, nu am prea putut să mănânc, am avut nevoie să merg la toaletă cu o frecvență obositoare, m-am simțit moleșită, apatică și nu am putut să dorm. Pe urmă am fost cuprinsă de dureri bruște, în toiul nopții, și am început să vomit. Nu mă puteam opri. L-am trezit pe Anton, care a venit și mi-a dat părul deoparte. Din mine ieșea o secreție mucoasă, cu textură cărnoasă și urme de sânge.

Ceva se mișcă în mine, în canalele adânci și zbuciumate ale stomacului meu, ceva cu gheare și colți, cu intenții malefice. Capătă forță, simt cum și-o trage din mine. Parcă am înghițit un demon, unul agitat, care se foiește și se răsucește, zgâriindu-mi măruntaiele cu solzii lui. Trebuie să mă chircesc, să respir, să strâng din pumni până când trece spasmul.

Iar acum, iat-o pe femeia aceasta, pe franțuzoaica aceasta, care spune că trebuie să mă duc la spital. E prea mult, hotărăsc eu. Închid ochii, încercând să-i alung de acolo și pe ea, și pe Anton, și planurile lor. În clipa de față, mi se pare că nicăieri nu este mai frumos și mai odihnitor decât în cutia asta de beton văruit, camera de hotel chinezesc. Nu vreau să plec nicăieri. Vreau să rămân aici, pe cearșafurile astea din nailon de culoarea piersicii, cu ventilatorul din tavan fremătând deasupra mea, cu draperiile trase ca să nu lase să pătrundă lumina orbitoare a soarelui. Numai aici pot să înfrunt demonul; numai aici pot să-mi adun forțele să-i țin piept.

Am ajuns în faza aceea periculoasă de deshidratare, de febră, punctul în care renunți, în care vrei doar să rămâi unde ești, zăcând ghemuită pe saltea.

— Nu, zic eu, dar abia dacă reușesc să șoptesc. Sunt OK.

— Trebuie să meargă, spune doctorița franțuzoaică, în cuvinte puține, dar calme.

Nu vorbește cu mine.

— Trebuie acum!

Mă ridică amândoi — sunt ușoară, mai ușoară decât am fost vreodată, o să descopăr mai târziu, chiar și decât în adolescența mea, când mă împuținam din proprie voință, fiindcă în doar câteva zile carnea parcă s-a topit de pe mine — și

mă agăț de salteaua de culoarea piersicii.

— Nu, protestez eu dând din picioare în delir, furioasă, cu demonul țepos răsucindu-se în mine. Nu vreau să merg. Vreau să rămân aici. Lăsați-mă jos.

Anton aproape că mă târăște prin holul hotelului și ușile de sticlă, până afară, unde un șir de ricșe motorizate lenevesc lângă trotuar. Franțuzoaica se dematerializează, încă o salvatoare pe care nu o voi mai vedea niciodată. Nu-mi amintesc prea multe din drumul cu ricșa, doar că Anton mă ținea de braț cât timp icneam pe portiera deschisă. Chiar și în boală și durere mă observ în gând: nu a mai rămas nimic în sistemul meu. Absolut nimic — nici lichide, nici mâncare, nici fiere măcar. Sunt absolut goală. Pielea îmi e fierbinte, uscată. Mă doare când îmi mișc ochii în orbitele scorojite. Cu toate astea, nu vreau să mă duc la spital. Nu vreau decât să fiu lăsată în pace.

Îmi dau seama acum că atinsesem punctul critic. Corpul meu, invadat de o amibă, un parazit pe care l-am luat pe muntele budist Emeishan, se luptase câteva zile pentru supremație. Mâncasem cu grijă, luasem săruri pentru hidratare, mă odihnisem. Făcusem tot ce trebuie făcut atunci când te strici la burtă, dar aici era vorba de altceva. Temperatura îmi crescuse ca turbată până la patruzeci și ceva de grade; vomitasem și defecasem cu frecvență tot mai mare în ultimele câteva zile. Corpul meu nu mai asimila absolut nimic. Amiba câștiga. Eu credeam că vreau să fiu lăsată în pace, dar de fapt asta însemna că renunțam: eram gata să mor, să abandonez lupta. Era mai ușor decât să rămân în viață.

***

Un munte budist: îmi închipuisem o pantă abruptă, acoperită cu mușchi, deasupra căreia plutea ceața, cu o cărare prin păduri de bambuși și de copaci-batistă, cu un vârf ce se pierdea în nori. Îmi închipuisem pelerini în robe, mănăstiri vopsite în roșu cu clopote zgomotoase, răsunătoare. O scenă născută din pensula de caligrafie a unui artist chinez.

Realitatea nu este foarte diferită, dacă suprapuneți peste imaginea asta pe cea a hoardelor de pelerini și turiști, unii purtați de cărăuși în lectici din bambus, alții — cu tocuri uimitoare, înalte, strălucitoare, urcând încet pe treptele tăiate în piatră. Pe alocuri, cărarea este atât de aglomerată, încât ești nevoit să te oprești și să aștepți deblocarea porțiunii îngustate. Treptele sunt inegale și o idee prea mici ca să-ți încapă toată talpa pe ele. Trebuie să mă uit la fiecare în parte, să mă asigur că degetele mele se sprijină cum trebuie pe ele.

Emeishan este unul dintre cei patru munți budiști sacri din China și cel mai înalt. Conform ghidului rufos din buzunarul rucsacului meu, este considerat *bodhimanda,* un loc de iluminare. Are nu mai puțin de șaptezeci și șase de mănăstiri, una dintre acestea fiind primul templu budist al Chinei.

Vârful sacru se află la trei mii de metri deasupra nivelului mării, iar la el se ajunge urcând și mai multe trepte tăiate în piatră. Într-un autobuz care traversa

peisajul deluros și calcaros din Kunming, un bărbat cu dreaduri blonde și un sarong lejer mi-a luat degetele în ale lui și mi-a spus, cu ochii închiși, că urcușul în vârful muntelui Emeishan este manifestarea fizică a unui *koan* — un paradox sau o provocare care duce la iluminare. Eu am încuviințat din cap și, după un interval de timp care mi s-a părut decent, mi-am retras mâna.

Anton urcă pe munte cu mine. Am plecat din Hong Kong și ne întoarcem în Regatul Unit. Eu mă duc la Londra, unde sper să-mi găsesc de lucru la un ziar sau o revistă. Trebuie să-mi încep viața: trebuie să-mi găsesc un drum al meu, să-mi găsesc un job care să mă conducă în direcția bună sau, de fapt, într-o direcție, oricare ar fi ea. Trebuie să-mi găsesc ceva de lucru care să-mi acopere chiria și abonamentul la metrou și care să nu mă plictisească de moarte, astfel încât, atunci când mă întorc seara acasă, poate, cine știe, să mai am disponibilitate și energie ca să și scriu. Dar cum să-mi reușească un asemenea artificiu, un asemenea act de echilibristică? Nu am nici cea mai vagă idee.

Așa că mă întorc în Regatul Unit, încet și cu ocolișuri, trăgând de traseu cât mă țin banii.

Călătorim pe uscat, prin China, Mongolia, traversăm Siberia, apoi Europa de Est, și ajungem în Praga peste o lună sau două, de unde putem lua un autocar care face douăzeci și patru de ore până la Londra. Iar acolo va începe restul vieții mele. Planurile se opresc la autocarul din Praga. Nu am job, nu am casă în Londra. O să sosesc acolo peste câteva săptămâni și o să dorm pe podeaua unei prietene, înarmată cu decupaje din articolele pe care le-am scris pentru ziarele din Hong Kong. În timp ce urc treptele pe Emeishan, sper că o să fie bine până la urmă.

Când ne e foame, ne oprim la una dintre mănăstirile de pe drum. Călugării ne dau să mâncăm tăiței și orez, legume aburite, cuburi spălăcite de tofu. Dacă este târziu, ne găsesc un pat într-un dormitor comun sau, dacă avem noroc, o cameră cu pereți din lemn doar pentru noi. Dacă umiditatea este prea greu de suportat, ne scufundăm mâinile și capetele în izvoarele cu apă rece ca gheața care curg pe munte. Din când în când, ne întâlnim cu câte un grup de macaci maro-cenușii. O olandeză pe care am cunoscut-o la baza muntelui ne-a avertizat în privința acestor creaturi. „O să se repeadă la voi", ne-a zis, „pentru că știu că turiștii au mâncare în rucsacuri și nu se vor da în lături de la nimic ca să v-o ia". Și-a suflecat mâneca bluzei pentru a ne arăta niște zgârieturi adânci făcute cu unghii ascuțite, insistente. „Vedeți?" a zis ea, iar noi am încuviințat din cap cu gravitate. Vedeam.

Maimuțele stau în copaci, pe ziduri, așteptând, privindu-ne apropierea cu interes, cu ochi vicleni. Îmi amintesc tehnica pe care am perfecționat-o împreună cu surorile mele ca să ne apărăm de un labrador negru deosebit de periculos care stătea întins pe trotuar în drumul nostru de la școală spre casă: îi spun lui Anton că singura modalitate este să atacăm primii, să le arătăm maimuțelor că suntem mai mari și mai înspăimântători decât ele, înainte să aibă măcar șansa să încerce

ceva. El pare să se îndoiască. Când dăm peste un grup ghemuit pe marginea unei bălți, uitându-se la noi cu o privire calculată, țâșnesc înainte, arătându-mi dinții, bătând din picioare, strigând din adâncul plămânilor. Maimuțele se răspândesc ca niște biluțe de sticlă, fugind de la marginea apei, dispărând în copaci, după stânci, dincolo de ziduri. Poiana este tăcută, părăsită, nu se mai aude decât șopotul izvorului.

— Crezi că am exagerat? întreb.

***

În vârf, suntem treziți în toiul nopții de șoareci care au ros bumbacul rucsacului meu și forfăie cu hotărâre într-un pachet de biscuiți. Este încă prea devreme să ieșim și să admirăm răsăritul, așa că eu și Anton alegem momentul ăsta să ne certăm. Ne ciondănim cu jumătate de gură pe mai multe subiecte — refuzul lui de a sta la un anumit hotel, criza mea de nervi de pe marginea unui lac cu câteva zile în urmă, faptul că citesc mereu în loc să stau de vorbă cu el —, până când îl acuz că este nehotărât. Gata: nu ne mai abținem. La rândul lui, el mă acuză, așa cum nu a mai făcut-o niciodată, că sunt îndrăgostită în secret de prietenul meu care mi-a dat busola, ascunsă acum în rucsacul în care au intrat șoarecii.

În camera noastră cât o cutie, se lasă un moment de tăcere suspendată, șocată, în timp ce noi, îmbrăcați cu toate hainele, stăm întinși sub un morman de pături, fără să ne încălzim însă.

— Ce te face să spui asta? întreb eu cu o voce nesigură, în toiul nopții, în cea mai veche mănăstire budistă din China, un loc sacru în care oamenii vin să se ilumineze.

Anton îmi răspunde pe un ton rece, de parcă mi-ar număra pe degete:

— Îi trimiți scrisori foarte lungi, zice. Tot timpul încerci să găsești cabine de telefon ca să-l suni. E ciudat că ești atât de apropiată de alt bărbat.

— Cum îndrăznești să mă acuzi de așa ceva? izbucnesc eu ridicându-mă cu greu din pat și năpustindu-mă afară, revoltată.

Privim răsăritul alături de alte câteva mii de oameni, care pozează astfel încât să pară că țin soarele în căușul palmelor. Pe urmă luăm autobuzul care coboară muntele și, în timp ce călătorim unul lângă altul, în cea mai mare parte în tăcere, încep să mă simt ciudat. Gazele de eșapament de la autobuz par să-mi invadeze gâtul, iar scrâșnetul volanului, mirosul dinspre puii ce dau din aripi într-o cușcă dincolo de culoar, scârțâitul banchetelor din piele, toate conspiră să-mi dea dureri de cap, grețuri, amețeli. Am luat oare ceva de pe muntele sacru?

***

Cobor din ricșă și urc treptele spitalului, susținută de Anton, cu brațul pe

după gâtul lui. Trecem de ușă și dăm peste o scenă din Londra lui Dickens, dintr-un film plasat în timpul Primului Război Mondial, dintr-un coșmar. Sala de așteptare a spitalului este plină cu oameni: plin, la propriu. Nu există niciun scaun, niciun centimetru pătrat de podea care să nu fie deja ocupat de o formă umană. Trebuie să fie o sută, două sute de oameni înghesuiți în încăpere. Oamenii stau pe jos, aliniați, de-a lungul biroului de la recepție; alții zac întinși pe saltele sau pe cutii de carton teșite pe podea, dormind sau doar gemând încet. Copiii, ținuți în brațe de adulți, plâng. Un bărbat stă cu piciorul umflat proptit de o colivie și sparge în dinți semințe de floarea soarelui, scuipând cojile pe jos.

Lângă mine, Anton înjură încet.

Rămânem în prag câteva minute, nefiind siguri ce să facem. Să rămânem? Să ne întoarcem la hotel? Să ne așezăm sau să batem insistent în fereastra închisă a biroului de recepție?

Un bărbat în halat alb își face drum prin mulțime și se oprește în fața noastră. Își pune o mână obosită pe fruntea mea, mă trage de buze, de parcă aș fi un cal, îmi examinează dinții.

— Stomacul? îl întreabă pe Anton în engleză.

Anton confirmă din cap.

— Plătești? întreabă.

— Da.

— Dolari?

Anton scotocește în borseta mea și îi arată doctorului teancul meu de dolari americani păstrați numai pentru situații de urgență, scoși de la o bancă din Hong Kong înainte să plec. Nu mă gândisem că o să am vreodată nevoie de ei, aproape că nu mă deranjasem să-i iau, dar o femeie pentru care am lucrat mi-a zis că nu ar trebui să mă duc în China fără ei.

— OK? întreabă Anton.

Doctorul încuviințează, mă ia de braț, mă conduce prin labirintul de oameni.

Mi se bagă o perfuzie cu acul de la o trusă medicală pe care am cumpărat-o din Kowloon: are loc o mică luptă între mine și asistente din cauza asta. Mi se dau antibiotice ca să mă scape de parazit, niște tablete de culoarea mușt arului, enorme, pe care trebuie să le iau cu guri imense de apă, ca să-mi alunece pe gât. Scot amiba din mine, odată cu mucoasa intestinală. Peste câteva luni, când voi locui în Londra, voi fi trimisă la Spitalul pentru boli tropicale pentru că încă voi fi palidă, anemică, încă voi slăbi. Doctorița de acolo mă va întreba ce medicamente mi s-au dat și, la răspunsul meu, se va albi la față.

— Ce? voi întreba eu. Ce s-a întâmplat?

— Astea se folosesc aici numai pentru...

Se oprește.

— Pentru ce? voi întreba eu.

— Păi... se va încrunta ea la ecran... pentru cai.

Mă voi holba la ea. Pe urmă voi râde.

Doctorița va ridica din umeri.

— Bănuiesc că și-au făcut treaba. Din moment ce sunteți încă aici.

Peste alți câțiva ani, voi călători în America de Sud cu Will. Într-o cameră de hotel din La Paz, mă voi trezi din cauza greșurilor, a febrei, a unei dureri prea familiare, care îmi va râcâi, îmi va strânge, îmi va șerpui prin măruntaie. Voi mânca o banană, care îmi va trece prin sistemul digestiv în treizeci și două de minute: o voi cronometra. Îl voi trezi pe Will:

— Cred că mai am o amibă, îi voi zice printre dinții încleștați.

— Ha?

— O amibă. Adică dizenterie amoebică.

El se va duce dimineața devreme pe străzile din La Paz să găsească o farmacie, înarmat cu o bucată de hârtie pe care va fi scris numele unui antibiotic ecvestru.

FLUX SANGUIN

1997

Din când în când, nu prea des, mă gândesc la omul care eram pe la douăzeci și ceva de ani. Îl analizez. Încerc să-mi amintesc cum era la vârsta aceea. Cum îi erau structurate zilele, care îi erau tiparele gândurilor? Sunt la fel de departe de el acum cât era el de copilărie. El este linia mediană dintre mine și nașterea mea.

Uneori e greu să-i surprind esența, imposibil să-mi amintesc cum era să merg mereu înainte, în ciuda atâtor schimbări și a instabilității. Alteori însă e posibil să merg pe stradă cu copiii mei, ținându-l pe unul de mână în timp ce încerc să-l prind din urmă pe un altul și, simultan, ascultând ce spune al treilea despre referendumul scoțian (copiii mei au stiluri de mers divergente și incompatibile: unul rămâne în urmă, altul o ia la fugă înainte, iar celălalt rămâne chiar lângă mine, atât de aproape, încât adesea mă împiedic în încâlceala picioarelor noastre). Înaintăm așa fiecare diferit, când ceva îmi atrage atenția — timbrul specific al unui metrou care încetinește, niște acorduri de chitară ce răzbat pe fereastra unei cafenele de la subsol, senzația de degete reci cuibărite într-un buzunar — și atunci o simt de parcă ar fi pe trotuar cu noi.

Iat-o trecând pe lângă mine, cu ciorapii prea subțiri pentru vremea asta, cu fusta scurtă și tenișii de un albastru-aprins. S-a tuns — nu-i stă foarte bine — și și-a decolorat bretonul asimetric. Are un pager la curea, o carte în geantă și un stilou fără capac, din care se scurge cerneala în căptușeală. Merge repede; probabil a întârziat. Are nevoie de vitamine, de o masă normală, de o locuință. S-a mutat de nu mai puțin de nouă ori de când a venit în Londra. Toate bunurile ei încap într-un singur rucsac. Are dureri în gât și amigdale inflamate. Stă în oraș până târziu, nu prea doarme, nu-și cumpără nici cele mai elementare alimente. Rămâne fără bani înainte de ziua de salariu în fiecare lună.

Recent, și-a pus rucsacul pe umăr și a coborât scările, părăsindu-l pe bărbatul cu care trăia. Circumstanțele au fost uimitor de prozaice, de telenovelistice în banalitatea lor: îngenunchease lângă pat să-și caute un pantof și, în schimb, văzuse breteaua și încheietoarea unui sutien. A știut înainte să-l atingă. Un sutien de culoarea pielii, care nu era nici mărimea ei, nici un stil pe care să-l fi purtat ea vreodată, cumpărat de la un magazin față de care resimțea o anumită aversiune. Un sutien surprinzător de practic, date fiind circumstanțele — fără sârme, fără înfrumusețări — și pătruns de mirosul igienizant al balsamului de rufe. Genul de sutien pe care l-ar putea purta o fată sportivă, organizată, cu simțul realității, pe sub o bluză elegantă. O fată care își spală rufele cu regularitate, cumpără haine care să țină mult și merge în excursii sănătoase în aer liber. O fată care, pe scurt, este diametral opusă față de ea în toate privințele.

L-a confruntat, vorbind încet, ca să nu-i audă colegii de apartament. La început, iubitul ei a negat vehement. Nu văzuse niciodată sutienul acela, nu avea nicio legătură cu el. Habar n-avea de unde apăruse. Probabil era al ei. Poate a uitat că l-a cumpărat? Era al cuiva care venise în vizită. Aterizase acolo din greșeală. Trebuie să fie al surorii lui.

Oprindu-se din îngrămăditul puloverelor, rochiilor și cărților în rucsac, ea a

râs. Rahat, a zis tare, uitând pentru moment de oamenii din celelalte camere. Ăla, a zis ea arătând spre sutienul aruncat pe biroul iubitului, nu i-ar veni surorii tale nici într-un milion de ani.

El a încetat să nege. S-a ridicat. A devenit defensiv, furios. A zis „da, bine, a fost o femeie. De fapt, au fost mai multe". A acuzat-o că mereu lucrează ori citește ori stă la birou și scrie (sau, după cum s-a exprimat el, „tastează"). Nu avea niciodată timp pentru el. Dacă nu era în oraș, era distrasă de altceva. El nu mai știa cine este, ce valorează, avea nevoie să se regăsească. Și-a încheiat discursul cu cuvintele „Am făcut asta pentru noi".

Această propoziție de final le-a dat ei și prietenului ei Eric multă muniție pentru glume în momentele mai plictisitoare de la muncă (care erau numeroase). Le place să o asocieze cu acțiuni menite să le satisfacă propria persoană, cu cât mai egoiste, cu atât mai bine. Se acordă puncte suplimentare dacă o strecoară în conversații cu un coleg mai în vârstă, ceea ce nu este greu, pentru că aproape toți de acolo sunt mai în vârstă decât ei.

— Am mâncat un sendviș, murmură Eric la telefon din partea opusă a biroului, și am făcut-o pentru noi.

— Mi-am cumpărat pantofi în pauza de prânz, îi trimite ea mesaj, pentru noi, bineînțeles.

— Am fost la sală aseară, zice el tare, și vreau să știi că am făcut-o pentru noi.

Au trecut doi ani de când a coborât din autocarul care a făcut douăzeci și patru de ore din Praga până în stația umedă din Londra. Atât i-a luat să-și găsească un job care nu pare o fundătură. Lucrează ca asistentă editorială la un ziar. Răspunde la telefon, deschide corespondența, sună criticii să le aducă aminte că trebuie să trimită articolele, îl caută pe băiatul de la IT când își fac de cap computerele, aduce paginile cu corecturi, verifică titlurile, se duce la departamentul foto ca să găsească poze, face ordine — dulapuri, rafturi, tăvile de corespondență, scaune, birouri și sertare. Face orice i se cere și, în schimb, îi bate la cap frumos, politicos, s-o lase și pe ea să scrie ceva pentru ziar. Dă asigurări editorilor, editorilor adjuncți, criticilor, redactorilor la telefon, în camera de fumat, în alcovul de lângă fotocopiator că totul o să fie bine. E un job cu program lung, limite neclare, personalități de divă, răsturnări de situație, momente de panică și curbe abrupte de învățare, bârfe febrile despre angajați, termene urgente, zile fără pauză de prânz și zile în care este scoasă din birou ore în șir de un coleg mai în vârstă, care o îndoapă cu mâncare scumpă, apoi îi pune întrebări despre ceva care se întâmplă în departamentul ei. Zilele îi sunt pline cu schimbări de management, făcute peste capetele tuturor, cu sendvișuri uscate, paranoia legată de concediere, automate de cafea, carduri de acces, drumuri cu liftul, teancuri de corecturi, drumuri spre casă cu metroul la ore târzii din noapte după ce ziarul a plecat la tipar, cadouri ciudate (un rucsac reflectorizant, prespapieruri cu capetele autorilor înăuntru, cizme de cauciuc care nu prea se

potrivesc, ustensile de făcut ciocolată și odată, din senin, un stilou nemțesc exorbitant de scump, pe care încă îl am).

Deci, într-un fel, fostul ei are dreptate. Stă mult timp la muncă. Este distrasă. Când e acasă, ceea ce nu se întâmplă des, de obicei scrie („tastează"). A început ceva care — își spune ea — e o povestire. Doar o povestire. Ultima dată când a verificat, avea peste douăzeci de mii de cuvinte și de atunci se tot lungește. Când se întâlnește cu prietenul ei Will la o cafea — au devenit prieteni, între timp, prieteni buni, prieteni foarte buni, prieteni care se sună în fiecare zi, prieteni care se văd o dată sau de două ori pe săptămână, prieteni care poate că se interesează un pic prea mult de suișurile și coborâșurile din viața amoroasă a celuilalt — și el o întreabă ce a scris, ea îi zice despre povestirea ei, o povestire lungă. El o privește în felul acela al lui pătrunzător, mijindu-și ochii, și spune: „tu scrii un roman".

Nu, zice ea clătinând din cap, sigur că nu, n-aș putea niciodată să fac asta, nici vorbă, de unde ți-a venit ideea?

Noaptea târziu, când viitorul ei fost-iubit o cheamă să vină odată la culcare, ce Dumnezeu, ea murmură absent un „vin imediat". Casa este așa de tăcută, toți colegii de apartament dorm, munca la povestire este atât de captivantă, atât de satisfăcătoare, așa cum nimic altceva nu a mai fost până acum, cuvintele se rostogolesc de sub cursorul pâlpâitor, paragrafele se continuă unele pe altele, ca păpușile Matrioșka. Apoi, deodată, e trei dimineața și ea nici nu mai vede de epuizare și de exaltare, așa că se târăște în pat, gândindu-se la povestea ei, incapabilă să găsească drumul către somn, ascultând zgomotele orașului care se trezește.

***

A așteptat timpul necesar: știe că durează luni până când virusul îți apare în sânge. (Oare se ascunde undeva, se întreabă ea, ca un personaj malefic de pantomimă, în spatele unei uși, pe coșul unui șemineu, în frunzele unui copac?) Ca toți cei care au crescut în anii '80, știe regulile, riscurile, cauzele. Încă își amintește campaniile sumbre de avertizare de la televizor, lansate de guvern, în care se vedeau pietre de mormânt căzute și dălți cioplind în piatră.

Așa că se duce la o clinică pentru un test de sânge. Nu e o perspectivă plăcută, ci ceva ce trebuie făcut. Vrea să fie sigură că fostul ei iubit nu i-a dat ceva, nu i-a lăsat ceva sinistru în fluxul sanguin.

L-a convins pe Eric să o însoțească, să se testeze amândoi. Eric parcurge distanța dintre stația de metrou și ușa clinicii vorbind, gesticulând, trăgând-o de capetele fularului.

La clinică, e agitație administrativă. Recepționista nu poate accepta că Eric a venit fără programare.

— Faza e, zice el smulgându-și ochelarii de soare de la ochi, că eu am mai

mare nevoie decât ea.

O vede pe recepționistă pregătindu-se să protesteze, să insiste, să invoce procedurile și să-i refuze testarea, dar pe urmă o observă uitându-se la el de-adevăratelea pentru prima dată.

Urmează o pauză scurtă.

În cele din urmă, recepționista face semn din cap către teancul de formulare și cei doi pleacă împreună spre sala de așteptare.

— „Faceți o listă a persoanelor cu care v-ați culcat în ultimii cinci ani", citește Eric cu voce tare de pe formular — puțin prea tare. Crezi că pot să mai cer o foaie? Ca la examen?

— Șșș, zice ea, iar el răspunde ofensat „Ce?" și ea încearcă să nu râdă, pentru că așa ceva pare un sacrilegiu aici, într-o clinică de sănătate sexuală, unde alți oameni stau cu capetele plecate, evitând să se privească în ochi, completând formularele acelea labirintice.

Eric oftează, se fâțâie, zice că trebuie să se recompenseze cumva după aceea.

— Și dacă nu le știi numele? întreabă el bătând ușor cu pixul în clipboard. Scrii pur și simplu Bărbatul Unu, Bărbatul Doi? Sau, dacă e să fiu brutal de sincer, Bărbatul Nouăzeci și nouă, Bărbatul O sută?

În momentul acela cineva strigă numele ei și ea se ridică, își ia clipboardul și se îndreaptă spre femeia în uniformă verde. Eric e în spatele ei, șuierându-i că nu o s-o lase să uite că ea l-a obligat să facă asta, că ea l-a pus să treacă prin așa ceva, chiar dacă știe cât de mult urăște el acele. Ea parcurge mocheta cu tenișii aceia albaștri și, în timpul ăsta, se gândește la gravitatea posibilului rezultat. Oare fostul ei i-a transmis ceva distructiv, ceva nedetectabil și coroziv? Oare corpul lui a cules ceva din corpul purtătoarei sutienului de culoarea pielii — sau din corpurile celorlalte — și l-a depus în al ei? Nu și-a dat voie să zăbovească asupra celorlalte femei, cine sunt ele, dacă le cunoaște, dacă s-au uitat la hainele ei lăsate pe scaun, la cărțile ei așezate în teancuri lângă pat, la machiajul și periuța ei de dinți din baie, la fotografiile de pe perete cu surorile și nepoatele ei, la haina ei atârnată lângă ușă, dacă s-au gândit oare cine este ea. Încearcă să nu și le imagineze, cum arătau, cum le atingea el, ce ar fi putut să-și spună, cum el a putut să nu spună nimic prima dată când s-a întâmplat, cum a putut să se întoarcă de la ele la ea, fără să se dea de gol. Infidelitatea este la fel de veche ca omenirea: orice ai putea gândi sau spune despre ea a fost gândit sau spus deja. Te tot întorci asupra zilelor, conversațiilor, plimbărilor, întrebându-te de ce naiba nu ai văzut semnele, cum de le-ai ratat, cum de nu ai știut. Durerea este în interior, umilindu-te, epuizându-te la infinit.

Ea știe asta; și Eric știe. E motivul pentru care toată ziua fac glume pe subiect, cu o necuviință veselă care probabil enervează pe oricine îi aude. Uneori, să fii necuviincios e singurul mod de a merge mai departe, singurul mod de a trece prin asta.

Totuși, poate că atitudinea asta a împiedicat-o să se gândească la posibilitatea

ca testele să iasă pozitive. Își dă seama în timp ce se îndreaptă spre asistentă. A făcut programarea asta mai ales de complezență, ca să-i poată spune lui Eric, în timp ce forma numărul, ca el să asculte în timp ce ea făcea programarea, ca să-i poată spune, când pleca de la muncă, ce-ar fi să vii și tu cu mine? Ai putea să-mi ții companie. Am putea să ne facem testele de sânge împreună.

Merge ca pe sârmă spre sala de consultații, cu Eric în spate, cu asistenta în față. Ce va face, se întreabă, dacă îi iese ceva la test? Dacă programarea ei de fațadă se dovedește a fi fost necesară, până la urmă? Încearcă scenariul de a se duce să vorbească cu fostul. Se gândește cum ar lua metroul și ar urma drumul foarte familiar către ușa al cărei prag a jurat să nu-l mai treacă niciodată, ca să-i spună — ce anume? Trebuie să vorbesc cu tine? Am o veste pentru tine? Ce ar spune cineva într-o astfel de situație? Cum abordezi un astfel de subiect?

Dar, în cea mai mare parte a timpului, în timp ce-și suflecă mâneca, strânge pumnul și își întoarce capul — fiindcă nu-i place niciodată să vadă acul intrând în piele, carnea cedând în fața vârfului său — nu se gândește la fostul ei sau la celelalte femei sau la apartamentul pe care l-au împărțit. Nu se gândește la plantele pe care a fost nevoită să le părăsească acolo, plante pe care e sigură că el nu le udă niciodată, la pereții pe care i-a văruit, la perdelele pe care le-a agățat cocoțată într-un echilibru fragil pe o scară. Se gândește la Eric, la pielea lui ocru, la crusta de pe fața lui, de mărimea unui fulg de porumb, care nu se mai vindecă, la semilunile transparente ca opalul de pe unghiile lui, în timp ce tastează în partea opusă a biroului. Este cuprinsă de o dorință irațională de a-i spune asistentei: „Faceți să fie bine. Vă rog. Pentru el. Faceți să fie OK“.

CAUZĂ NECUNOSCUTĂ

2003

Nu mai putem aștepta. Bebelușul e cât se poate de serios, plânsetul lui se aude tot mai puternic și mai rapid. Se zvârcolește în scaunul de mașină, cu fața schimonosită și stacojie de foame, de nevoie.

— Poți să oprești? murmur eu.

Suntem pe o bucată lungă și părăsită de șosea în Franța. Într-o parte, e un desiș de porumb, nemișcat în aerul static, încins, iar în cealaltă, o porțiune largă de mare, câteva dune acoperite cu tufe pitice, dense.

Will oprește mașina pe marginea drumului, trage frâna de mână. Eu mă strecor printre scaune ca să iau copilul de pe banchetă și Will zice:

— Mă duc puțin până la mare.

Mă chinui cu sistemul de prindere al unui scaun de mașină nefamiliar, scoțând membre micuțe, furioase, dintre chingile negre, cuprinzând capul vulnerabil al fiului meu, asigurându-mă că nu-l scap în timp ce mă trag înapoi pe scaunul de lângă șofer, așa că nu prea sunt atentă la ce tocmai mi-a zis Will când răspund „Bine".

Copilul este furios, flămând, și dă revoltat din pumni și din picioare. Bâjbâi — jonglez, de fapt — cu nasturii cămășii, clamele sutienului de alăptat, un pătrat de muselină, un tampon pentru sân. Este foarte cald, iar eu și bebelușul suntem transpirați, alunecoși. E o adevărată abilitate: îmbinarea a două părți de corp, cuplarea gurii la sân. Eu tot nu i-am dat de cap, nu încă. Am privit alte femei făcând asta, în cafenele, în autobuz, în cabinele de probă ale magazinelor. Mișcarea lină, ascendentă, lipsa lor de agitație, îndemânarea, felul în care copiii lor nu par să se miște sau să se răsucească, ci sunt mulțumiți acolo, hrănindu-se în pace, iar eu mă holbez la ele pe față, cu invidie, întrebându-mă cum or reușit, cum de le iese și dacă eu o să fiu vreodată la fel de pricepută ca ele. Pare că niciodată nu fac chiar ce trebuie, pare că mereu sunt neîndemânatică, fâstâcită, cu fiul meu alunecos ca un țipar în îmbrățișarea mea de novice.

Încercăm și copilul este atât de disperat, încât se înfige brusc și mă mușcă. Mâinile mi se crispează de durere. Nu e nimeni care să mă audă țipând. Îmi apăs degetele pe frunte, fredonez, aștept să treacă agonia.

Am venit în Franța pentru două săptămâni. Nu sunt sigură ce m-a determinat să rezerv o vacanță, știind că bebelușul meu va avea numai nouă săptămâni, dar asta a fost înainte, când încă eram însărcinată, când îmi imaginam cum o să mă unduiesc în căldura verii cu un copilaș pe șold, cum o să mă văd cu prietenii, o să vizitez galerii, o să citesc, poate o să lucrez, să-mi văd netulburată de viața mea.

Adevărul este că viața mea nu merge deloc așa. Adevărul este că nu mă descurc prea bine. Mi-e greu să mă țin la suprafață. Nu am avut parte de nașterea naturală la care visăm toate, într-o cameră întunecată și liniștită de acasă, ducându-mi travaliul ajutată doar de câteva pufuri de uleiuri esențiale și de o *doula* cu voce diafană. Am suferit o serie de intervenții într-un salon de spital cu prea puțin personal și prea multă lumină, un travaliu lung și înspăimântător, care

a durat zile și nopți, pe urmă o cezariană de urgență care a mers anapoda: bebelușul s-a blocat, ritmul cardiac i-a scăzut, eu am pierdut o grămadă de sânge. Am fost cusută la loc și trimisă acasă. Adevărul este că, acum doar două luni și un pic, eu și bebelușul ăsta aproape am murit. Cicatricea care-mi traversează abdomenul, cu care am rămas de atunci, arată „ca o mușcătură de rechin", după cum zice sora mea.

Adevărul este că nu pot să dorm, nici măcar când mănâncă bebelușul. Iar când reușesc să dorm — pe canapea, în fund pe un scaun — sunt asaltată de vise scurte, frenetice, în care cineva ne atacă violent pe mine sau pe copil sau vise în care cineva mi l-a smuls din brațe sau în care mă uit la coșuleț sau la căruț și sunt goale. Încerc să urc la etaj și îmi dau seama că nu pot, capul mi se învârte și îmi țiuie la al șaselea sau al șaptelea pas. Nu pot să mă plimb prin parc. Nu pot să mă târâi pe drumul care duce la magazin. Eu și fiul meu ne privim în cele două camere umbrite ale apartamentului nostru aflat la parter, în timp ce în jurul zidurilor se ridică un val de căldură. Prietenii mei vin în vizită, dar parcă nici nu-i aud, parcă ar fi dincolo de un geam sau în apă; par așa de departe, deși stau în partea opusă a camerei. „Cum a fost nașterea?", întreabă ei cu o expresie blândă și curioasă pe chip, iar eu habar nu am ce să răspund.

Alăptez toată ziua și toată noaptea; bebelușul pare flămând, dar pe la jumătate se trage înapoi, cu genunchii ridicați, cu fața contorsionată de durere, cu uimire, și pe urmă urlă, țipă, strigă ore în șir, până când vine iar momentul pentru alăptat.

Ceva nu e în regulă, știu. Poate e vina mea. Poate laptele meu nu e bun, poate e prea mult sau nu destul. Poate nu fac ce trebuie. Poate că pur și simplu nu mă pricep deloc la chestia asta. Dar sunt atât de sătulă de doctori, de formulare, de spitale, atât de familiarizată cu felul în care toate astea pot să te absoarbă, să te mestece și să nu te scuipe afară mult timp, încât atunci când vine în vizită asistenta comunitară, îmi forțez un zâmbet și zic: „Totul e bine. Da, toate-s în regulă. Nu, nu plâng mai mult decât de obicei. Da, el e minunat, da, doarme, da, mă simt absolut perfect".

Peste câteva luni, voi merge la un cabinet medical din orașul în care am crescut și, cât o voi aștepta pe mama să iasă de la programare, voi încerca să-mi alăptez fiul. El se va opri și o va lua de la capăt, ca de obicei, se va retrage, va țipa, se va foi și va da din genunchi. Eu îl voi bate ușor pe spate, mă voi mișca, îl voi ține ridicat și mă voi plimba de colo-colo, pentru că nu suge decât dacă sunt în mișcare. Îi voi strânge în brațe corpul destul de greu acum, la șase luni, mergând prin sală în tot acest timp, întorcându-mă de fiecare dată când ajung la un perete, ca o înotătoare de cursă lungă. Pe lângă noi va trece o femeie care ne va privi pieziș, cu interes. Eu o voi ignora, încercând să-mi liniștesc copilul, ducându-l în brațe de la un perete la celălalt, ademenindu-l înapoi la sân. Ea va trece din nou pe lângă noi și-mi va zâmbi.

— Bună ziua! va spune. Sunt consultantă în alăptare. Bebelușul se comportă

așa de fiecare dată când îl alăptați?

Ca răspuns, voi izbucni în lacrimi.

Peste câteva secunde, sunt în biroul ei, iar ea îmi ține fiul în brațe. Încerc să-i explic că nu sunt pacientă la cabinetul acela, că locuiesc în Londra, că doar m-am dus acolo cu mama, dar femeia ridică din umeri, zâmbește, zice că nu contează. Mă întreabă despre fiul meu și îi povestesc că începe bine, dar apoi se trage înapoi. Pare să aibă dureri bruște pe la jumătatea alăptatului. Îi spun că întotdeauna trebuie să-l hrănesc acasă, pentru că nu putem face asta în public, și că trebuie să scot telefonul din priză și să dezactivez soneria de la ușă, pentru că absolut orice zgomot îl poate deranja, ceea ce duce la ore întregi de plânset. Îi povestesc toate astea, care mie mi se par normale, dar în timp ce vorbesc îmi dau seama că nu sunt normale deloc.

— Deci stați acasă cu el?

— Da.

— Numai pentru alăptat sau și în rest?

Mă gândesc.

— Păi, în rest, de obicei...

— Plânge?

Încuviințez din cap.

— Deci îl alăptați sau încercați să-l alăptați, pe urmă plânge și pe urmă?

— Încerc să-l alăptez din nou.

Femeia dă din picior și-l face pe fiul meu să sară, să zâmbească, să se întindă după colierul ei.

— Regurgitează?

Clatin din cap.

— Cred, îi zice ea, iar el o ascultă fascinat, că ai reflux gastroesofagian. Uneori i se zice reflux silențios, dar nu știu de ce, că numai silențios nu e. Vestea proastă e că nu ai ce să faci, dar vestea bună e că trece de la sine pe la șase luni și aș zice — îl ridică în aer — că ești pe aproape.

Dă din cap dintr-o parte în alta.

— Așa că o să fii OK. Mai mult decât OK. Acum — i se adresează ea tot lui — întrebarea e ce ne facem cu mami. Pentru că mami a avut mare grijă de tine, dar acum are și ea nevoie de puțin ajutor, nu-i așa?

Numai că toate astea se vor întâmpla în viitor. Acum, fiul meu are nouă săptămâni, iar eu bâjbâi, dibui prin greșeli acest nou job, această nouă viață. Acum sunt în Franța din motive care nu-mi mai sunt clare și încerc să alăptez într-o mașină încinsă, pe marginea drumului. Acum, Will a dispărut dincolo de dune ca să privească marea și doi bărbați ies foșnind din câmpul de porumb de pe cealaltă parte a drumului.

Îi văd de departe. Fiul meu a început, în sfârșit, să sugă și încerc să stau cât de nemișcată pot, ca să nu-l deranjez, ca să nu declanșez unul dintre episoadele lui de durere și țipete.

Bărbații duc în spate saltele de cort. Au hainele rupte, decolorate și pielea arsă de soare. Unul are părul alb, oxigenat, iar celălalt, o coadă ciufulită. Se uită la mașină, se sfătuiesc, se hotărăsc. Traversează șoseaua fără să se asigure, pentru că este genul de șosea unde poți face asta: goală, tăcută, pustie.

Îi privesc cum se apropie pe asfaltul prăfuit. Sunt chiar în fața mea acum, acoperind linia orizontului. Arunc o privire înspre plajă. Unde este Will? Îi vede apropiindu-se? M-ar auzi, dacă l-aș striga?

Nu se zărește nici urmă de el. Bărbații se apropie. Merg mai repede; privirile lor pătrund în mașină, mă sfredelesc. Unul poartă șlapi; celălalt calcă desculț pe asfaltul încins.

Îmi arunc ochii spre contact. Aș putea să demarez, pur și simplu? Să-mi întind copilul pe scaun și să apăs accelerația, să mă întorc după Will mai târziu? Cheia nu e în contact: Will a luat-o cu el. Întind mâna să blochez portierele, dar nu găsesc butonul. Scanez bordul mașinii închiriate nefamiliare. Trebuie să existe un buton care să blocheze toate portierele, dar nu-l văd. Sunt comenzi pentru aerul condiționat, rotițe pentru căldură sau răcoare, comutatoare pentru a ridica sau a coborî geamurile. Sunt nenumărate comenzi pentru sistemul audio, setări pentru CD, pentru casetă, pentru volum mai mare sau mai mic.

Caut cu degetele acum, copilul mi-a alunecat de la sân și plânge, un ton acut de disperare, înspăimântat de întrerupere, iar bărbații mi-au văzut panica, mi-au înțeles problema, iar acum aleargă și habar nu am ce vor: bani, mașina, copilul, femeia. Însă nici nu vreau să aflu, nu e nevoie să știu răspunsul la întrebarea asta, pentru că poate nici ei nu-l știu. Poate sunt doar gata să reacționeze și să exploateze orice găsesc aici. Încă bâjbâi printre comenzile mașinii, copilul încă plânge, bărbații încă se îndreaptă spre noi, nu mai au mult.

Chiar când ajung la mașină — atât de aproape, încât ar putea să întindă mâinile și să atingă capota —, degetele mele găsesc, jos, lângă mânerul portierei de pe partea șoferului, un buton cu simbolul unui lacăt. De la toate cele cinci portiere ale mașinii se aude un zgomot surd, metalic. Blocate.

Bărbații sunt în dreptul mașinii. Trag de portiere, în față și în spate, își apasă palmele pe geamuri, se uită înăuntru la mine, așezată acolo, cu un sân expus și un bebeluș agitat în brațe. Mașina se clatină într-o parte și în cealaltă, dar eu continui să stau, închisă, în siguranță, apărată de metal și sticlă. Îi privesc în ochi — sălbatici sunt și albaștri ca marea rece, rece —, mă uit la liniile canelate ale palmelor lor, apăsate atât de tare pe geamuri, încât s-au albit. Gâfâi și eu, gâfâie și ei.

Unul bate cu palma în capotă de frustrare, de furie. Gestul lui produce o notă joasă, ca de fagot. Pe urmă pleacă, se îndepărtează, apropiindu-se unul de altul la capătul celălalt al mașinii, traversând șoseaua și dispărând înapoi între tulpinile de porumb.

PLĂMÂNI

2010

De îndată ce marea devine prea adâncă pentru fiul meu, îl iau în spate și pe jumătate înaintăm greoi prin apă, pe jumătate înotăm în tandem, cu mânuțele lui strângându-mi umerii.

Ne îndreptăm spre o platformă aflată la o oarecare distanță de țărm; un alt oaspete de la hotel ne-a spus că „se poate ajunge ușor pe jos". Am stat cu fiul meu pe plaja asta africană, la umbra unui palmier, toată dimineața, iar acum bebelușul doarme pe un prosop, vegheat de soțul meu, așa că eu și fiul meu am plecat într-o aventură acvatică.

Sunt aici ca să scriu un articol de călătorie despre turismul sustenabil din estul Africii. Am luat avionul până în Tanzania și am văzut vârful alb al masivului Kilimanjaro străpungând pătura groasă de nori. Am zburat cu un avion mic, care zăngănea din toate încheieturile, și am aterizat pe o fâșie de drum între bananieri în Zanzibar. Am mers pe jos prin păduri de condimente, purtând protecții de picioare împotriva lipitorilor, am dormit în colibe împletite din trestie, am urcat treptele în zigzag ale unui far de pe o insulă nelocuită, am căutat prin vegetație o specie rară și retrasă de căprioare.

Această călătorie jurnalistică se încheie cu două zile distonante la un hotel dintr-un complex turistic, un loc mai luxos și mai excesiv decât tot ce am văzut vreodată. Aici nu prea se găsește sustenabilitate. Bărbați cu sacouri albe se trezesc în zori să curețe nisipul de alge. Frunzele uscate sunt îndepărtate din copaci cu ceva care seamănă a aspirator. Dacă te așezi pe un șezlong, lângă tine se materializează cineva cu o tavă pe care sunt băuturi răcoritoare. Dacă, din întâmplare, privirea îți cade pe apa azurie a piscinei, ți se oferă un prosop. Lucrurile se întâmplă în jurul tău nevăzute, de parcă niște strigoi benigni, mândri de casa lor, și-ar face de cap: lângă pat apar flori proaspete, prosoapele de mâini iau forma unei lebede, hainele îți sunt puse la loc pe umerașe, împăturite, rearanjate. Fiului meu nu-i vine să creadă și nici mie. Îmi petrec o mare parte din timp mulțumindu-le oamenilor pentru sarcini pe care nu m-aș aștepta să le facă nici pentru ei, cu atât mai puțin pentru mine.

Este o ușurare să fiu în apă. Nu există riscul ca cineva să se grăbească spre mine cu o găleată cu gheață, un castron pentru spălat pe mâini, o tavă gratuită cu ciocolată artizanală. Nimeni nu încearcă să curețe marea. Apa este turcoaz, transparentă, iar nisipul, alb; bancuri de peștișori înaintează, apoi schimbă cursul în jurul picioarelor mele, mai întâi într-un sens, apoi în celălalt. Platforma se ițește din când în când în fața noastră, ademenindu-ne, aproape plutind în aer.

***

Prima dată când am zburat cu avionul a fost abia în ultimul an de liceu, într-o excursie cu colegii de latină în Italia. Să ajung în Roma la șaptesprezece ani a fost ca o transfuzie de sânge. În autobuzul de la aeroport, am fost asaltată, uimită de culorile orașului — pietrele ocru-pal ale clădirilor, albastrul asiduu al cerului,

scuterele verzi, aurul oxidat al monezilor, părul negru al bărbaților care gesticulau către noi, plesnind din buze, în timp ce ne holbam pe geamurile autobuzului. Pentru mine, erau fascinante farfuriile cu spaghete și busuioc, coșurile cu pâine nesărată, pernele ciudate, cu cocoloașe, obloanele de la ferestre, zgomotul claxoanelor, pălăvrăgeala de la trecerile de pietoni și limba cu vocale ca de pluș, cu urcușurile și coborâșurile ei ca de arpegii. Treptele spaniole, fântâna în formă de barcă, apoi casa roz unde a murit poetul, forma Colosseumului, ca mulajul unei guri făcut de un ortodont. Nu mai văzusem niciodată așa ceva. Atât de tare adoram totul, încât mă durea. Eram mută de uimire, tot timpul gata să-mi dea lacrimile, devastată la gândul ca trebuie să plec acasă la sfârșitul săptămânii, iar locul acesta, piațetele acestea, viețile acestea vor continua să existe fără mine. Voiam să văd tot, să merg peste tot, să nu mă mai întorc niciodată acasă.

Am fost plimbați prin Londra și apoi am fost duși la Pompeii, unde mi-am băgat mâna în gura unei cișmele vechi de două mii de ani, netezită de palmele atâtor oamenii morți de mult, care se aplecaseră spre jetul de apă căutând să-și potolească setea. Am fost lăsați să rătăcim pe cărările șerpuite din Capri; am urcat către vârful fumegând al Vezuviului, cu încălțăminte mai degrabă nepotrivită, iar marginile gumate ale pantofilor mei au adunat o grămadă de cenușă vulcanică. Aveam să o găsesc mai târziu acasă, împrăștiată pe covorul din dormitor. Am adunat-o atent, obsesiv, și am păstrat-o într-un borcan de sticlă: propria mea bucată de Italia.

Excursia aceea cu școala nu numai că mi-a hrănit neastâmpărul pe care îl simțisem toată viața, dar i-a dat și o direcție. În sfârșit, găsisem o modalitate de a-l potoli, de a-l sătura; în sfârșit, îl înțelegeam. Mă nedumeriseră și derutaseră ani în șir nemulțumirea, constrângerile fiecărei zile, plictiseala și iritarea rutinei, ghimpele enervant al repetiției.

Când mi s-a citit *Alice în Țara Minunilor* și Alice ofta „Oh, cât tânjesc să fug de zilele normale! Vreau să-mi las imaginația s-o ia razna“, îmi aduc aminte că m-am ridicat de pe pernă și mi-am zis da, da, exact așa e. Excursia cu școala mi-a arătat că e posibil să alin dorul ăsta, să mi-l astâmpăr. Tot ce aveam de făcut era să călătoresc.

După ce a navigat în jurul Mediteranei, în 1869, Mark Twain a spus despre călătorii că „sunt fatale pentru ideile preconcepute, intoleranță și îngustimea minții“. Experții în neurologie încearcă de ani de zile să afle ce anume din călătorii ne schimbă și cum determină acestea schimbarea mentală.

Căile neuronale devin fixate, automate, dacă se bazează doar pe obiceiuri. Ele sunt foarte sensibile la modificări, la noutate. Priveliștile, sunetele, limbile, gusturile și mirosurile noi stimulează sinapse diferite în creier, rute diferite ale mesajelor, rețele diferite de conectare, mărindu-ne neuroplasticitatea. Creierele noastre au evoluat astfel încât să observe diferențele din mediul înconjurător: de aceea suntem atenți la prădători, la pericolele posibile. Sensibilitatea la schimbare, deci, ne asigură supraviețuirea.

Profesorul Adam Galinski, un psiholog social american care a studiat legătura dintre creativitate și călătoriile internaționale, spune că „experiențele din străinătate măresc și flexibilitatea cognitivă, și profunzimea și integrativitatea gândurilor, capacitatea de a face conexiuni profunde între forme disparate“[8].

Eu am simțit asta instinctiv la șaptesprezece ani. În fața potopului incontestabil de noutăți, a stimulilor unui teritoriu nedescoperit, a cantității copleșitoare de lucruri nefamiliare, toate sinapsele îmi luau foc, neuronii făceau conexiuni, trimiteau semnale, creau noi căi. Nu am uitat niciodată călătoria aceea cu autobuzul de la aeroport în centrul Romei, prima dată când vedeam orașul. Și nu mi-am pierdut niciodată entuziasmul pentru călătorii. Încă tânjesc după bucuria mintală și fizică de a fi într-un loc nou, de a coborî treptele avionului într-o altă climă, de a vedea alte fețe, de a auzi alte limbi.

Este singurul lucru, în afară de scris, care îmi poate satisface și potoli nelipsita, mereu efervescenta neliniște. Dacă stau prea mult acasă, blocată în rutina de dus și luat copiii de la școală, făcut pachețele pentru prânz, dus și luat copiii de la lecțiile de înot, spălat rufe, făcut curățenie, atunci seara încep să mă plimb de colo-colo prin casă. Poate mă apuc de gătit ceva foarte complicat la ore mici din noapte. S-ar putea să-mi rearanjez colecțiile de pahare scandinave. Scanez biblioteca, oftând, căutând ceva ce n-am citit încă. Încep să-mi sortez hainele, hotărând impulsiv să duc brațe întregi de îmbrăcăminte la magazinele caritabile. Sunt disperată să fac o schimbare și caut neîncetat noutatea, oriunde o pot găsi. Se întâmplă ca soțul meu să se întoarcă acasă după o seară în oraș și să descopere că am mutat toată mobila din camera de zi. În astfel de momente, nu e ușor să fii în preajma mea. El ridică din sprâncene în timp ce eu împing singură canapeaua spre peretele opus, doar ca să văd cum ar arăta. „Poate ar trebui să rezervăm o vacanță“, zice el în timp ce își desface șireturile.

Încă de la excursia aceea cu școala, am călătorit cât de mult am putut, ori de câte ori mi-au permis-o timpul și banii. Eram hotărâtă să nu las copiii să schimbe asta. Voiam să-i cresc astfel încât să fie, la rândul lor, călători, să fie curioși de ce se-ntâmplă în lume, să experimenteze cu alte culturi, alte locuri, alte peisaje. Eram sigură că o să-i leg de mine și gata, la drum cu noi!

Fiul meu era bebeluș când a zburat prima dată cu avionul: avea un an și jumătate când l-am luat să locuim în Italia, unde toată lumea a presupus că e fată pentru că avea haină roșie și bucle blonde. Călătoria aceasta, la vârsta de șapte ani, este prima lui ieșire din Europa.

***

Încă ne îndreptăm spre platformă, care nu pare să se apropie prea mult, și vorbim despre valurile ce se sparg în depărtare. Îi explic fiului meu că insula este înconjurată de un recif de corali și că apa e destul de mică până acolo, când simt că fundul nisipos al mării îmi dispare de sub tălpi.

Dau din picioare, calc apa, ne țin la suprafață. Fiul meu încă îmi vorbește la ureche, încă se ține de umerii mei, fără să aibă habar că acum nu mai mergem.

Mă uit spre destinația noastră, platforma. Estimez că probabil o să reușesc să ajung la ea. La urma urmei, bărbatul acela a zis că se poate merge până acolo, nu-i așa? Poate doar am dat de o porțiune adâncă, o gaură, după care terenul o să urce din nou.

Așa că îi dau înainte, înot de data aceasta, cu fiul meu în spate. El a luat lecții acasă, aliniat la marginea unei piscine din Londra alături de alți copii, toți cu căștile de înot pe cap. Întotdeauna îl recunosc după forma gâtului, arcuirea sprâncenelor, expresia anxioasă de pe chip, pe care și-o poartă cu stoicism, când se ridică din apa cu clor. Poate să parcurgă jumătate din lățimea piscinei, poate să aducă rechini din plastic de pe fundul acesteia, poate să facă pluta. Ce nu poate încă să facă este să înoate aici, în apă deschisă, ca asta.

Înot întruna, brațele mi se mișcă, picioarele lovesc apa în urma mea. Îmi fixez privirea pe platformă, care se ridică și coboară în față, treptele ei argintii arătându-mi drumul către siguranță. Din când în când, încerc să văd dacă pot să ating fundul mării cu piciorul. Nu pot.

Continui să înot. Mușchii brațelor și picioarelor îmi ard de oboseală. Fiul meu mi se agață de umeri și, fără să-și dea seama de ce se întâmplă, pălăvrăgește și exclamă. Trebuie să-i amintesc mereu să dea din picioare, așa cum l-a învățat instructorul, ca să mă ajute.

Nu știe să înoate, ăsta e gândul care mi se învârte neîncetat în minte. Nu știe să înoate. Nu știe să înoate și l-am adus aici bazându-mă pe spusele unui străin. Nu știe să înoate și l-am adus până departe, unde marea e adâncă, la sfatul unui idiot.

De fapt, eu sunt idioata. Am crescut în apropierea coastei, cu un tată înotător experimentat, care, când ne bălăceam sau exersam stilul craul unde Marea Irlandei era puțin adâncă, ne striga aceeași frază: „Stați unde e apa cât voi!" Cuvintele acelea îmi răsunau întotdeauna în urechi, *stați unde e apa cât voi,* dar, fiind copilul care eram, îmi făcea mare plăcere să depășesc măcar puțin limita aceea, să simt pietrele și nisipul plajelor din Donegal strecurându-mi-se printre degetele de la picioare, până când auzeam vocea tatei chemându-mă înapoi.

Ar trebui să am mai multă minte. Nu am auzit niciodată de maree, de schimbarea adâncimii apei, de imprevizibilitatea mării, de bancurile de nisip care se scufundă brusc și abrupt? M-am lăsat atât de amăgită, atât de infantilizată de serviciile atotprezente, mereu prevăzătoare ale acestei stațiuni de lux, încât mi-am abandonat liberul arbitru, judecata? Ce fel de mamă sunt, dacă ne pun și pe mine, și copilul într-un astfel de pericol? Mă cert singură, mă blestem în timp ce înot, dând la întâmplare din membre acum, fără să mai țin cont de mișcările corecte, doar încercând să rămân la suprafață. Mă scufund, cu copilul apăsându-mă greu pe spate, dar reușesc să mă redresez cu greu și îl aud pe fiul meu încă vorbind.

Pare foarte important să nu arăt, să nu-i comunic că am dat de necaz, că s-ar putea să nu ajungem la liman. Nu am nevoie să întorc capul ca să știu că soțul meu e prea departe ca să ajute și, în plus, cum ar putea să lase singur bebelușul adormit? Dacă s-ar arunca în apă să ne salveze, fetița ar putea să se trezească, să plângă și — Doamne ferește — să se târască spre apă.

Una peste alta, este o situație imposibilă și eu sunt cea mai mare idioată din lume. Ce n-aș da acum să fiu înapoi pe plajă, să fiu înapoi acasă, în Londra, cu amândoi copiii sănătoși și întregi, să nu fi văzut niciodată locul ăsta, plaja asta, platforma asta îndepărtată, să nu-l fi întâlnit niciodată pe oaspetele acela care ne-a zis că putem merge până la ea, să nu fi zăbovit cu el lângă bufet la micul-dejun.

Mă scufund din nou, brațele îmi sunt acum atât de slăbite, încât nu mai reușesc să împing apa. Nu mai am forță în mușchi, nu mai am vlagă; am cvadricepși deteriorați, reflexe inhibate, bicepși și tricepși moleșiți. Ce o fi fost în capul meu? Ne scufundăm, asta chiar se întâmplă, ochii mă ustură din cauza sării, capul îmi este acoperit de marea înspumată, înecăcioasă. Fiul meu e oare deasupra apei sau aici, jos, cu mine? Nu-mi dau seama. Ce văd, totuși, prin adâncimile verzui, străbătute de soare, ale apei sărate este baza unei scări. Două trepte argintii, care apar, apoi dispar. Apar, apoi dispar.

Lovesc o dată cu picioarele, încă o dată, întind o mână. Ratez. Lovesc din nou, întind și, de data asta, o ating. Mă prind de bara de jos, mă trag spre ea. Ne ridic pe amândoi afară din apă.

Lumina, zgomotul valurilor, sunetul fiului meu care, incredibil, încă vorbește, mă copleșesc. El se dă jos de pe mine și urcă scara pe platformă, unde aleargă dintr-o parte în alta, exclamând. Eu cuprind scara cu brațele și respir, respir, respir.

---

8. Brent Crane, „For a more creative brain, travel", *The Atlantic,* 31 martie 2015 (n.a.).

CEREBEL

1980

Chiar înainte de sfârșitul vacanței de vară, m-am trezit devreme și lumea mi s-a părut diferită. Culorile covorului, ale perdelelor, ale veiozei erau mai vibrante: pulsau ca o inimă, ca o anemonă-de-mare. Dormitorul părea brusc înclinat, cu podeaua în pantă, cu ferestrele atârnate în afară. Tavanul era ca o peliculă de lichid care plutea deasupra mea, un menisc distant și estompat, iar eu mă aflam mult dedesubt, la o adâncime misterioasă. Nimic nu era static. Totul tremura și se schimba. Aveam impresia că sora mea, aflată în patul de dedesubt, era la kilometri depărtare.

O vreme, am stat acolo cu brațele pe lângă corp și am observat tot. Lumina, culoarea, mișcarea. O, minunată lume nouă!

După ce mi-am privit camera dizolvându-se și formându-se la loc, am încercat să mă scol, dar când m-am ridicat de pe pernă, parcă mi-a crăpat capul. Era o durere atât de intensă, de pură, încât părea că undeva, în spatele ochilor, cineva apasă pe o coardă înaltă, de soprană. Era o durere care îmi întindea capul până în punctul în care avea să plesnească, de parcă craniul meu era un balon umplut prea tare cu apă. Era o durere care avea culori — alb, galben, fâșii și cioburi de roșu — și personalitate. Ca și cum mă aflam în compania unei persoane irascibile, care cerea mereu atenție și insista să mă îmbrățișeze prea strâns, să-mi trâncănească în ureche, care nu mă lăsa singură nicio clipă, care îmi deturna viața, vorbea în locul meu și nu mă lăsa în pace niciodată.

Nu am mai simțit niciodată durere ca aceea, nici înainte, nici de atunci încoace. Era fără limite, era perfectă, la fel cum coaja unui ou este perfectă. Și era invazivă, colonizatoare: încerca — știam asta — să mă cucerească, să mă înlocuiască cu ea, ca un spirit malefic, ca un duh rău.

După aproximativ o zi, durerea s-a intensificat, a devenit mai puternică și mai concentrată, iar mâinile mele păreau că gândesc singure. Au început să ezite până și să se legene, ca membrele păpușii cu păr blond și rochie bavareză, atârnată de tavanul camerei noastre. Am întins mâna spre periuța de dinți de pe chiuvetă și, cumva, mâna a atins peretele, aerul, apoi peretele din nou. Am încercat să apuc un creion, dar degetele mele refuzau să se strângă în jurul lui. Mesajele de la creier, de la partea aceea din mine pe care atunci o consideram sufletul meu, păreau să nu ajungă la membrul cu pricina. Transmisiunea fusese pierdută.

— Uite, i-am zis mamei, ia uită-te aici.

Când a ajuns doctorul — și a venit acasă, într-o vizită rară și urgentă la domiciliu —, picioarele, gâtul, capul și brațele îmi erau cuprinse de un tremur incontrolabil.

Ceea ce îmi amintesc cu o claritate acută este că am fost chemată la parter să mă vadă doctorul. Am coborât treptele una câte una. Doctorul, un bărbat care mă știa de mică, m-a privit atent, complet nemișcat, cu servieta în mână și cu mama alături. Niciunul nu a zis nimic cât timp am coborât spre ei, cu picioarele înmuindu-se sub mine, cu mâna încercând în zadar să se țină de balustradă. Chipurile lor pluteau în câmpul meu vizual, cu covorul din hol, în rotocoale

portocalii și maro, în spate, cu lumina pătrunzând prin geamul opac al ușii de la intrare, cu impermeabilul gri-bej al doctorului și cu lănțișorul subțire de aur al ceasului său de buzunar întins pe partea din față a sacoului.

Când am ajuns la ultima treaptă, s-a întors spre mama și a zis:

— Trebuie s-o duceți la spital.

La scurt timp după aceea, stăteam întinsă pe masa de examinare a unui pediatru. Mi-a spus să-l strâng de degetul arătător cât de tare pot eu, să urmăresc cu privirea o lanternă mică, să-mi ating nasul cu degetul mare, să-mi pun mâna stângă pe umărul drept. Mi-a atins fiecare talpă și m-a întrebat: „Stânga sau dreapta?“ Mi-a zâmbit, chiar dacă nu mi-a ieșit nimic bine, pe urmă le-a spus părinților mei să mă ducă la departamentul de neurologie al Spitalului Național din Cardiff.

Știam în ce pericol mă aflu, în timp ce stăteam pe bancheta din spate a mașinii, înfășurată într-o pătură croșetată, pe drum spre marele spital, și priveam orașul perindându-se pe lângă geamurile mașinii? Acum, că am la rândul meu copii, văd scena aceasta dintr-o altă perspectivă. Sunt conștientă de panica pe care trebuie să o fi simțit-o părinții mei pe drumul acela — îi simt gustul — și în timp ce mă treceau în brațe de ușile automate ale spitalului, în timp ce stăteau în cabinetul neurologului și mă priveau internată și dusă de acolo într-un scaun cu rotile.

Nu-mi aduc deloc aminte cum s-au purtat părinții mei, dacă au arătat ce simțeau. Eram prinsă într-un înveliș de durere, de febră. Îmi aduc aminte cabinetul neurologului, mult mai spațios decât îl avea doctorul cel prietenos, cu jucării îndesate în coșuri, un halat mov, pufos, ceasurile argintii prinse cu susul în jos de piepturile asistentelor, felul în care îmi loveau ușor interiorul brațului pentru a-mi găsi venele, înțepătura, apoi senzația aceea că îmi este supt sângele pentru analize, șocul la vederea roșului ca de cârmâz care apărea în seringă. Am simțit oare pericolul când au sosit rude de departe să mă vadă, să stea lângă patul meu și să se uite de sus la mine? Sau când au fost chemați doi doctori de la Great Ormond Street din Londra să mă examineze? Sau în timpul puncției lombare, când am fost răsucită pe o parte și imobilizată pentru a mi se extrage fluid din coloană, cu cearșafurile de hârtie foșnind în jurul feței când mă zbăteam? Sau în momentul în care nu am mai putut să mă mișc deloc, nici măcar pentru a face semn că-mi este sete, că mă doare capul, că am nevoie la toaletă?

Casa noastră se afla la peste treizeci de kilometri de spital, iar părinții mei aveau încă doi copii care trebuiau hrăniți, îngrijiți, duși și luați de la școală, ca de obicei; era în timpul anului școlar și tata trebuia să se ducă la muncă. În fiecare zi, unul dintre ei venea să stea cu mine, dar au fost și intervale de timp în care nu am avut de ales și a trebuit să mă obișnuiesc să fiu singură. Era însă o singurătate ciudată, neliniștitoare, pentru că, ori de câte ori părinții mei nu erau cu mine, lângă patul meu stătea tot timpul de serviciu câte o asistentă. Umbla la monitoare și termometre și, din când în când, se ridica brusc de pe scaun ca să-mi verifice

pulsul. Știam că în salonul de pe hol sunt și alți copii bolnavi. Numai că șirul acela de saloane, ale căror ferestre dădeau într-o parte spre o parcare scăldată de soarele sfârșitului de vară, iar în cealaltă erau ornate cu personaje de desene animate redate inexact, era o cu totul altă poveste.

***

Când ești copil, nimeni nu-ți spune că o să mori. Trebuie să-ți dai seama singur.

Printre indicii, se pot afla următoarele: mama ta plânge, dar apoi se preface că nu; frații tăi sunt ținuți departe de tine; doctorii te examinează cu o expresie de concentrare, gravitate și o anumită fascinație; asistentele evită să te privească în ochi; rudele vin de la mare depărtare ca să te viziteze. Saloanele de izolare din spital, procedurile invazive și grupurile de studenți la medicină sunt, și ele, indicii clare.

În plus: cadouri grozave.

***

Partea creierului care este responsabilă de controlul motric, cerebelul, stă îndesată la baza craniului, sub emisferele cerebrale.

Aceasta nu inițiază mișcarea, dar joacă un rol crucial în coordonarea, sincronizarea și precizia acesteia, primind și procesând mesaje de la măduva spinării și de la alte părți senzoriale ale creierului. Este implicată și în funcțiile cognitive, precum limbajul și atenția, și în reglarea răspunsurilor de frică și plăcere.

Ca aspect, diferă de restul creierului: este acoperit cu șănțulețe paralele a căror textură te trimite cu gândul la gâtul unei balene albastre. Cortexul cerebral este un strat continuu de țesut, pliat ca burduful unui acordeon. În adâncimile pliurilor, numeroși neuroni sunt aranjați în formație regulată, ceea ce îi asigură cerebelului capacitatea enormă de procesare a semnalelor.

Creierele noastre sunt o masă, o rețea de celule interconectate, care se aprind, ca beculețele dintr-o instalație, prin comunicare. În miezul, în esența noastră, suntem animați de circuite, de transmiterea de informații.

Creierele umane au peste o sută de miliarde de celule nervoase sau neuroni. Privite printr-un microscop puternic, acestea seamănă extrem de bine cu un copac, din trunchiul (axonul) căruia se răspândesc numeroase filamente (dendritele). Trunchiul axon al unui neuron încape între ramurile dendrite ale vecinului său, iar punctul de contact dintre ele se numește sinapsă. Neuronii fac schimb de mesaje între ei la o viteză amețitoare cu ajutorul acestor puncte de contact sau sinapse prin intermediul unor curenți electrici minusculi. Absolut orice lucru pe care îl facem sau îl spunem sau la care reacționăm este rezultatul

schimbului de electricitate dintre neuroni. Dacă aceste celule neuronale nu reușesc să comunice, dacă acești curenți electrici dintre axon și dendrite nu mai funcționează, dacă sinapsele nu se produc, din cine știe ce motiv — rănire, boală, vârstă, atac cerebral, virus —, corpul nu mai face nimic. Tace, se oprește ca un ceas de jucărie care a rămas neîntors.

Deteriorarea neuronilor, axonilor, dendritelor și sinapselor din cerebel afectează mișcările fine și ample, învățarea motorie, mișcările oculare, echilibrul, postura, vorbirea, reflexele, capacitatea de a estima distanțele și de a ști când să te oprești. Efectele pe termen lung ale leziunii cerebeloase pot include: hipersensibilitate, impulsivitate, iritabilitate, comportamente meditative și obsesive, răspunsuri dereglate la frică, deficiențe sau acuități senzoriale, dezinhibare, disforie (o stare profundă de neliniște sau nemulțumire), perturbarea somnului, migrene, dezorganizare vizual-spațială, hipersensibilitate tactilă, hiperstimulare senzorială și gândire ilogică.

„Cerebel“ este cuvântul latinesc pentru „creierul mic“.

***

Pentru că am numai opt ani și doctorii nu vorbesc cu mine decât ca să mă întrebe dacă simt una, dacă pot să fac alta ori să-mi zică să urmăresc lanterna cu privirea, trebuie să-mi dezvolt metode noi de interpretare. Îmi dau seama că se spun multe afară, pe hol, la telefon, în spatele ușilor închise, în notițele mâzgălite de la capătul patului. Învăț să fiu atentă la nuanțe, la inflexiunile sprâncenelor, la modificări minime ale expresiilor faciale, la încleștarea dinților, la strânsul pumnilor, la zâmbetele forțate, înlăcrimate ale părinților mei. Caut sensuri în pauzele dintre cuvinte, dintre întrebări, în ezitările dinainte de răspunsurile doctorilor, în felul în care se uită toți în jos la mine înainte de a se duce spre ușă și a vorbi dincolo de ea.

Înțeleg, din tot ce ascult, că urmează să fac ceva care se numește „scanare CAT“[9]. Denumirea asta mă liniștește, fiindcă mă face să mă gândesc la blană, lăbuțe, mustăți, o coadă lungă și curbată. Din ce reușesc să prind din discuțiile lor, îmi vor fotografia creierul și astfel doctorii vor ști cum să mă facă bine. Îmi place cum sună scanarea asta CAT: fotografii, ceva care are legătură cu pisicile, făcutul bine.

Când, în sfârșit, sosește ziua cu pricina, sunt dusă în ditamai călătoria prin spital. Sunt împinsă într-un scaun cu rotile de o infirmieră care-mi place, aceea cu păr blond cârlionțat și cu povești despre perușii ei. Mergem de-a lungul unor coridoare, trecem de uși, urcăm și coborâm cu liftul, lăsând mult în spate rezervele de la pediatrie. Suntem în clădirea principală a spitalului, unde adulții stau pe scaune, ușile automate se deschid și se închid cu un fâșâit, lăsând să intre curenți de aer de afară, unde oamenii se holbează la mine, apoi își mută repede privirea. Nu m-am văzut în oglindă de mult timp, dar îmi dau seama, în timp ce

sunt împinsă în scaunul cu rotile, că nu mai arăt ca înainte.

Iar acum sunt ridicată din scaun pe o targă și toată lumea iese din cameră — radiologul, infirmiera, brancardierii. Toți.

Cred că în momentul ăsta strig, întreb unde sunteți, dar cuvintele mele se pierd, pentru că targa pare să se miște. Iar eu mă mișc odată cu ea. Se aude un vaiet electronic și sunt glisată în gura întunecoasă a unei mașinării mari, cenușii.

Capul, umerii, pieptul se află înăuntru. Sunt prinsă într-un tub îngust, gri. Șoldurile, picioarele. Sunt înghițită de un monstru. Sunt prinsă în capcană. Sunt în gâtlejul lui și nu o să mai ies niciodată de aici.

Pe urmă începe un zgomot, un răget asurzitor, mecanizat. Sunt chiar în centrul furtunii, întemnițată de plastic gri, lucios.

Țip, bineînțeles. Cine nu ar țipa? Totuși, sunetul nu se aude, pentru că zgomotul făcut de scanerul CAT este atât de puternic.

Îmi aduc aminte impulsul — mai puternic în această clipă decât în oricare alta — de a mă zbate, de a lupta, de a mișca, de a da din picioare pentru a ieși din tunel și de pe targă și de a fugi din cameră, în hol, dincolo de ușile automate. Dar nu pot. Nu pot să mă mișc. Membrele nu ascultă de creier, de sinapsele mele, de semnalele mele neuromusculare. Creierul nu le vorbește mușchilor. S-au certat. Se ignoră reciproc, apoi își întorc spatele — se prefac că celălalt nici nu e acolo.

Probabil m-am mișcat totuși puțin, în panica mea, pentru că toți oamenii se întorc în cameră. Mă scot de acolo. Infirmiera mă ține de mână în timp ce ei discută pe deasupra mea despre ce e de făcut.

Răspunsul lor este să mă imobilizeze. La opt ani, nu știu ce înseamnă asta, dar peste câteva secunde mă trezesc că picioarele, mijlocul, umerii și fruntea îmi sunt prinse cu chingi.

De data asta țip înainte să-mi ajungă capul în tunel.

Infirmiera cu părul blond se întoarce. Trebuie să stau nemișcată ca să mi se fotografieze creierul, îmi explică ea. Mă smiorcăi, strângând-o de mână. Înțeleg, zic. Da, înțeleg.

Dar degeaba. Când simt apropierea tunelului, nu mă pot abține. Ideea de a sta întinsă în spațiul de-acolo, închis, cenușiu, fără aer, e prea greu de suportat.

Încă o dată sunt scoasă de-acolo. Alte discuții. Radiologul se uită la ceas. Infirmiera este trimisă să aducă pe cineva. Brancardierii se fâțâie în jurul meu, dar nimeni nu-mi desface chingile.

Vă rog, scâncesc eu, vă rog, scoateți-mi-le. Presiunea lor pe cap, pe piept mi se pare intolerabilă. O simt și acum, în timp ce scriu. În camera aceasta ciudată, plină de oameni pe care nu i-am mai văzut niciodată, devin ceea ce mama numește „ieșită din minți“. Urlu cu voce aspră, de nerecunoscut; panica mă lovește ca marea într-un zid din port. Inima galopează, se împiedică și galopează din nou. Pare sfârșitul absolut. Oamenii din cameră își schimbă poziția stânjeniți, își fac de lucru cu fișele, cu jaluzelele. Nu sunt obișnuiți să aibă de-a face cu copii, în special cu unii crizați. Sunt radiologi, manevrează aparatură, produc grafice,

analizează rezultate. Habar nu au cum să procedeze în cazul ăsta. Se îndepărtează spre colțurile sălii, eliberând spațiul din jurul meu. Lacrimile îmi curg de o parte și de alta a feței și mi se adună în păr.

Infirmiera se întoarce. A adus o asistentă cu ea. Aceasta exclamă, murmură ceva liniștitor, mă bate ușor pe umăr. Nu mă privește în ochi când îmi zice că totul o să fie bine, așa că nu o cred. Și, așa cum se dovedește, bine fac.

Asistenta mai în vârstă răstoarnă o seringă cu acul în sus și o umple cu un lichid transparent. De unde am știut că trebuie să mă tem de el?

— Nu! țip eu, cuprinsă de o groază nouă, nenumită. Nu, nu, nu!

Le spun că o să fiu cuminte, promit că o să stau nemișcată. Tot îmi fac injecția.

Sedarea, descopăr eu, funcționează numai la suprafața pielii. Te acoperă cu o căldură sufocantă, de parcă ai fi înfășat strâns într-o pătură groasă. Nu te lasă să vorbești, să articulezi, să comunici. Limba îți atârnă în spatele dinților; ochii îți sunt adânciți în craniu. Membrele și exteriorul corpului nu mai simt nimic.

Dar înăuntru? Înăuntru, panica și frica încă forfotesc, numai că într-un spațiu mai mic.

Alunec pe targă în scanerul CAT. Zac pe toată lungimea închisă în sicriul cenușiu, cu acoperișul la doar câțiva centimetri de fața mea nemișcată. Mașina se rotește și huruie în jurul meu. Sunt împinsă în față, sunt împinsă în spate.

Când sunt din nou afară, infirmiera mă așteaptă. Mă ridică într-un scaun cu rotile; asistenta o ajută, fiindcă toată tensiunea mi-a dispărut din corp. Se prăbușește ca un cadavru, greu, incomod de mânuit. În timp ce mă instalează în scaun și mă învelește cu o pătură, văd că plânge, fața îi este străbătută de urme ude.

Rezultatele scanării CAT sunt neconcludente. Mi se mai face una săptămâna următoare. De data asta, mama vine cu mine. I se dă voie să stea în cameră, echipată cu o robă uriașă, cât un elefant, care s-o protejeze de radiații. Mă ține de talpă cât timp sunt în interiorul aparatului. Și de data aceasta, rezultatele sunt tot neconcludente.

***

Acum un an sau doi, mama mi-a dat, printre altele, un plic galben pe care scria CERTIFICATELE LUI M. Fusese în podul ei, păstrat într-o cutie cu lucruri rătăcite, uitate, iar eu nu m-am sinchisit să-l deschid o vreme: colțurile lui uzate și banda lipicioasă fragilă nu dădeau impresia că ar fi ceva urgent. Când m-am uitat totuși înăuntru, mi-am găsit notele din școala generală, certificatele de la examenul de pian, o hârtie care spunea celor interesați că am absolvit un modul de nivelul doi de dactilografie oarbă, un document care atesta premiul al doilea la secțiunea de poezie din cadrul festivalului de poezii și cântece, *eisteddfod, o*rganizat de școală. Intercalată printre aceste dovezi ale realizărilor mele, ale

orelor nenumărate petrecute exersând la pian, am găsit și o scrisoare pe care nu o mai văzusem înainte. Avea emblema roșu-dragon a unui spital din Țara Galilor, era adresată „celor interesați“ și scrisă de un consultant care îmi supraveghease spitalizarea inițială și pe urmă, după câteva luni, recuperarea lentă.

Mi-l amintesc ca pe un om binevoitor, cu păr roșcat, sârmos, o atingere uscată și grijulie, un șir de pixuri în buzunar și o privire isteață. Era calm cu părinții mei și cu mine. Din când în când, aluneca spre galeză și îmi spunea „*cariad*“ — „iubire“. Am avut programări la el în fiecare lună timp de mai mulți ani, până când m-am mutat din Țara Galilor, la vârsta de treisprezece ani. Mă așezam pe marginea canapelei lui și stăteam de vorbă, el îmi testa genunchii, ca să vadă dacă reflexele mele erau încă neinhibate, dacă încă se legănau dintr-o parte în cealaltă, în loc de înainte și înapoi — așa au făcut mereu, așa fac și acum. Mă întreba cum merge școala, eu ridicam din umeri, iar el mă privea fără să vorbească. Aducea un grup de studenți la medicină, îi alinia, le arăta cele mai bune mișcări ale mele (trucul meu cu reflexul pendular, incapacitatea mea de a-mi atinge nasul cu degetul, scrisul meu de mână indescifrabil, dezechilibrul), pe urmă îi întreba ce mi se întâmplase. Mi-era milă de tinerii aceia emoționați, când își mutau privirea de la mine la el și își făceau de lucru cu stetoscoapele, și eram adesea tentată să le șoptesc „leziune cerebeloasă“ sau „ataxie“ ca să-i ajut.

A lui este semnătura din partea de jos a scrisorii îngălbenite, dactilografiate, care prezintă schematic ce s-a întâmplat cu mine. În timp ce studiez scrisoarea, mă întreb pentru cine a fost întocmită. Cine anume ar fi vrut să afle aceste detalii, datele și etapele bolii mele? Cine erau persoanele interesate? Oare să fi fost pentru mine, ca adult, ca să am o relatare a ceea ce mi s-a întâmplat fără ornamente, fără înfrumusețări, din vremea respectivă? Oare pentru alți doctori, specialiști, medici cu care aș putea să mă întâlnesc mai târziu în viață și care s-ar întreba de ce nu pot să merg în linie dreaptă sau să stau într-un picior sau să mă orientez printre obiecte?

Există de fiecare dată un moment când cineva care are un post medical — un fizioterapeut, o moașă, un specialist în fertilitate, o asistentă, un osteopat, un anestezist — examinează partea din mine relevantă pentru situația aceea și chipul îi este traversat de o expresie nedumerită. Poate îmi ridică un deget și îl flexează uimit înainte și înapoi; se întreabă de ce ochelarii de citit pe care mi i-a prescris mă fac să mă clatin și să mă dezechilibrez; nu mă crede când îi spun că nu consum absolut deloc alcool. Ceva i se pare neobișnuit, ciudat, inexplicabil și aruncă o privire pe notițele sale, pe urmă înapoi la mine.

Eu sunt nevoită să-mi dreg glasul și să inspir adânc.

— Faza e că... încep eu și apoi îi povestesc pe scurt esențialul din scrisoarea aceasta.

***

Mi-e greu să scriu despre asta, dar nu din cauză că evoc o perioadă dificilă din viața mea. Nu din cauză că lucrurile la care mă gândesc sau pe care le modelez în propoziții și paragrafe sunt incomode sau dureroase. Ci, mai degrabă, din cauză că de timpul petrecut în spital a atârnat copilăria mea. Până în momentul în care m-am trezit cu durerea de cap, am fost un om, iar după aceea, am fost cu totul altul. Gata cu săritul pe trotuar, gata cu fugitul de acasă, gata cu fugitul, punct. Nu am mai putut să mă întorc la eul meu dinainte și nu îmi dau seama cine aș fi putut deveni dacă nu m-aș fi îmbolnăvit de encefalită în copilărie.

Experiențele cărora le supraviețuiești când ești grav bolnav capătă o calitate aproape mistică. Febra, durerea, medicamentele, imobilitatea: toate lucrurile acestea îți dau și claritate, și distanță, în funcție de care dintre ele este mai puternic.

Îmi amintesc encefalita, în faza ei cea mai acută, în secvențe, în explozii sacadate, în scene izolate. Unele lucruri sunt la fel de proaspete și imediate ca în clipa în care s-au întâmplat; pe acestea le retrăiesc la persoana întâi, la timpul prezent, dacă doriți. Pe altele, aproape că trebuie să mă oblig să le înfrunt și le privesc ca pe un film: uite un copil pe un pat de spital, într-un scaun cu rotile, pe o masă de operație; uite un copil care nu poate să se miște. Cum se poate ca acel copil să fi fost eu?

Perioada de după aceea, de reabilitare, îmi apare mai clar în minte. Întoarcerea acasă de la spital, săptămânile și lunile de stat în pat, purtată de curenții somnului, trasul cu urechea la conversațiile, mesele, emoțiile, sosirile și plecările din viața familiei, ce se desfășura la parter. Vizitatorii care aduceau cărți și animale de pluș și, odată, un bărbat de peste drum, care a adus un coș cu purceluși de Guineea, pe care i-a lăsat să umble liberi în patul meu, iar ei fugeau speriați, cu piciorușele roz, cu gheare, peste picioarele mele slăbite.

Convalescența este o stare ciudată, distantă. Ore, zile, săptămâni întregi pot să treacă pe lângă tine. Tu, convalescentul, ești înfășurat în liniște și nemișcare. Tu ești singurul lucru neclintit din casă, surprins în stază, o muscă în chihlimbar. Zaci acolo pe pat, ca o efigie de piatră acoperită, pe un mormânt. Cum singurul sunet pe care îl auzi este cel al propriului corp, detaliile acestuia capătă mare importanță, se amplifică: zvâcnirea pulsului, foșnetul firului de păr pe fața de pernă din bumbac, mutarea membrelor sub greutatea păturii, ocluzia apoasă de la atingerea genelor, susurul ca de pădure al aerului care îți pătrunde și îți iese din gură. Salteaua apasă de dedesubt, ținându-te sus. Paharul cu apă așteaptă lângă pat, cu bulele minuscule, argintii, lipindu-și fețele de sticlă. Distanțele care păreau mici — de la pat la ușă, bucata de palier până la veceu, de la măsuța de toaletă până la fereastră — acum parcă au lungimi imense, incomensurabile. Dincolo de ziduri, dimineața se transformă în prânz, în după-amiază, în seară, apoi o ia de la capăt.

Mai târziu, am putut fi dusă în brațe la parter, unde stăteam întinsă pe

canapea, acoperită cu o pătură, și priveam păsările plonjând dinspre copaci către farfurioara cu semințe. M-am încălzit cu greu iarna aceea: căldura corpului depinde în așa de mare măsură de mișcare, iar eu nu eram capabilă să generez nici una, nici alta și strângeam din degetele inerte și albastre.

Trebuia să fac exerciții și întinderi ca să nu mi se atrofieze mușchii și tendoanele. Tata înfășura o sticlă într-o pătură, îmi aranja picioarele peste ea și îmi spunea să ridic gleznele, bătând în podea dacă reușeam să fac și cea mai mică mișcare. Om foarte dedicat statisticilor și cercetării, a păstrat grafice cu progresul meu. Încă are înregistrările și rezultatele acelea, scrise cu cerneală verde decolorată, numerele în milimetri, greutatea în grame, gleznă, genunchi, braț și coapsă. Are un teanc cu eforturile mele de a reînvăța scrisul de mână, de la runele mărunte, indescifrabile, până la literele tremurânde, dar recognoscibile.

În cea mai mare parte a timpului însă, surorile mele erau la școală, iar tata, la serviciu, așa că în toate camerele acelea goale eram doar eu cu mama. Făceam hidroterapie la o piscină, unde eram încurajată în repetate rânduri să-mi ridic piciorul pe o treaptă subacvatică, în speranța că apa din jur va oferi sprijinul de care aveau nevoie membrele mele slăbite. Au fost ședințe nenumărate de fizioterapie la spitalul local. Eram singurul copil de la ambulatoriul de fizioterapie în 1981 și îmi plăcea: fizioterapeuții păreau încântați să mă vadă în fiecare zi, la fel ca bătrânele cu degetele suferinde de artrită înfășurate în ceară albă, ca bătrânii care se recuperau după atacuri cerebrale strângând mingi de cauciuc în mâinile neputincioase și ridicând gleznele de care atârnau săculeți de un kilogram. „Ai venit“, exclamau ei în timp ce mama mă împingea pe linoleum, de parcă nu așteptaseră decât apariția mea.

Într-o zi, un tânăr cu barba tunsă scurt și un jerseu s-a apropiat de mine în scaunul cu rotile când fizioterapeutul meu a ieșit să dea un telefon.

— Vrei una? m-a întrebat el scuturând în aerul de deasupra mea o bomboană cu caramel ambalată în folie aurie.

Avea un accent unduios, cu vocale moi, din Valleys.

Am răspuns că da. Și-a dat seama că trebuie să mi-o desfacă el și s-a ocupat de asta cu un aer nepăsător, prefăcându-se că nu-mi observă tremurul compulsiv al mâinilor când am încercat să o iau.

A desfăcut una și pentru el. Am supt și mestecat prietenește o vreme, eu pe podea, el în scaunul cu rotile.

— Deci mereu ai fost așa? a întrebat el brusc, dând din cap în jos spre mine.

— Nu, am zis eu mutându-mi bomboana dintr-un obraz în celălalt. Am avut un virus.

Am aruncat o privire spre picioarele lui subțiri și răsucite, legate de suportul pentru talpă al scaunului. Arătau ca ale mele: membre fără mușchi, fără tonus, din care nu mai rămăseseră decât pielea și osul. Trunchiul lui — pieptul și umerii — era puternic, ridicol de mare. Am hotărât că are formă de sirenă: omenească în partea de sus, îngustându-se într-o coadă de pește, cu aripioare.

— Ție ce ți s-a întâmplat? am întrebat eu.

— Am căzut de pe motocicletă, ce altceva? a zis el mototolind ambalajul bomboanei. Mi-am rupt spatele. Mi-am secționat coloana. Să nu te urci niciodată pe o motocicletă! mi-a zis el unduindu-și un deget spre mine. Dacă ești vreodată tentată, gândește-te la mine.

Ne-am uitat unul la altul și am avut impresia că amândoi încercam să vedem oamenii dinainte, fantomele eurilor acelea care nu mai existau, bipezii apți fizic care nu se gândiseră niciodată la miracolul mișcărilor independente, ce fuseseră înghițiți de ființele încorsetate, atrofiate, de acum. Eu m-am uitat la el și mi-am închipuit un motociclist în haine de piele, cu părul și barba negre ascunse sub cască, îndepărtându-se în viteză de un sat din Valleys, cotind aplecat, despicând aerul. Oare el a văzut o fată cu contururile neclare din cauza mișcării, alegării, săriturilor, cocoțându-se în crengile unui copac sau sărind în mare?

I-am urmat sfatul despre motociclete, se pare. Nu m-am urcat niciodată pe una, în ciuda îndemnurilor unui prieten nedespărțit de a lui.

Nu-mi amintesc numele bărbosului din Valleys. L-am știut odată: ne întâlneam aproape în fiecare săptămână. El mă întreba: „Cum de încă stai pe jos? E timpul să te ridici, leneșo!“ Flirta cu fizioterapeutele, iar bătrânelor le zicea „dragă“, făcându-le să roșească și să râdă. A făcut un pariu cu mine despre care dintre noi doi o să meargă primul. Bineînțeles, acum îmi dau seama că a fost o păcăleală, că el nu avea să mai meargă niciodată, că voia să mă ridic pe picioarele mele, știind prea bine că el nu va mai putea niciodată, poate tocmai pentru că el nu mai putea niciodată.

Undeva, poate în arhivele spitalului din sudul Țării Galilor, există o înregistrare video alb-negru cu mine la vârsta de nouă sau zece ani, îmbrăcată într-un fel de costum de velur purtat în mod normal de pensionarii din azilurile din Florida, încercând cu grade diferite de succes să merg de-a lungul unui salon, să urc niște trepte, să folosesc un stilou. Mă uit spre camera de luat vederi și zâmbesc, de parcă aș apărea într-un film de vacanță, nu într-un video pentru cercetare medicală. Mai este una, făcută câțiva ani mai târziu, în care sunt mai deșirată, mai îmbufnată, mai reticentă, îmbrăcată în blugi strâmți și o bluză de lână fără formă, cu mânecile trase peste mâini. Probabil aceste filme le-au fost arătate unor doctori — pediatri, neurologi, fizioterapeuți — în timpul formării, ca să învețe despre afecțiunile cerebeloase.

Pacienții ambulatorii de la fizioterapie, personalul și pacienții internați pe care i-am cunoscut acolo sunt motivul pentru care merg astăzi. Faptul că nu au renunțat la mine, că m-au crezut capabilă să mă mișc, să mă deplasez, să mă recuperez, atunci când doctorii nu mai credeau asta, m-a determinat să merg. Dacă cineva îți zice că poți să faci ceva și vezi că într-adevăr crede asta, lucrul acela devine posibil și pentru tine.

— Hai! îmi aduc aminte că-mi striga bărbosul, în timp ce mă chinuiam să-mi ridic genunchii de pe saltea.

— Hai că poți! dădeau încurajator din cap bătrânele așezate la mașina cu ceară.

— Dă-mi mâna, îmi zicea fizioterapeutul. N-o să te las să cazi.

Asta mi-a și dat iluzia că, deși eram un copil care abia putea să meargă, abia putea să țină un stilou în mână, care își pierduse capacitatea de a alerga, de a merge pe bicicletă, de a prinde o minge, de a mânca singur, de a înota, urca trepte, sări, un copil care se deplasa oriunde într-un cărucior supradimensionat umilitor, aveam să fiu acceptată și dorită. Acolo eram iubită, eram specială, eram acceptată, eram încurajată: toți cei de acolo îmi doreau numai binele. Asta nu m-a pregătit deloc, nu mi-a dat niciun indiciu despre ce mă aștepta când, în cele din urmă, m-am întors la școală, unde ceilalți mă făceau *mototoală, cretină, handicapată,* cereau să le zic ce e în neregulă cu mine sau cu ce puteau să se molipsească de la mine. Unde îmi puneau piedică doar ca să râdă de mine, mă scuipau și mă trăgeau de păr, îmi ziceau că sunt *defectă, retardată.* Unde autoritățile școlare au decis să-mi mute clasa la parter, dar nu și sala de mese, așa că în fiecare zi aveam de ales între a rămâne nemâncată sau a urca scările în singurul fel în care puteam, adică în patru labe, ca un urs, ca un bebeluș, în timp ce toată școala era cu ochii pe mine.

Facem ce trebuie să facem ca să supraviețuim; ca specie, suntem inventivi când ne confruntăm cu împrejurări potrivnice. Robert Frost a spus că „cea mai bună cale de a ieși dintr-o încurcătură este să dai piept cu ea“ și cred că este adevărat, dar, în același timp, dacă nu poți să dai piept cu ea, poți oricând să o ocolești.

Am mâncat o mulțime de pachețele la prânz, în toaleta de la parter, cu ușa încuiată, cu picioarele ridicate, ca să nu mă găsească nimeni. Mirosul de dezinfectant și cel al unei anumite mărci de hârtie igienică îmi aduc mereu aminte de sendvișurile strâmbe cu unt de arahide pe care le mâncam singură, cu picioarele încrucișate pe un rezervor.

***

Boala apare și dispare din atenția mea la vârsta adultă. Pot trece zile la rând fără să mă gândesc la ea; alteori, pare un eveniment definitoriu. Nu înseamnă nimic, înseamnă tot.

Înseamnă că trebuie să mâzgălesc propoziții succinte și totuși numeroase în spațiile acelea prea mici de pe formulare, la întrebarea „Alt istoric medical?“. Înseamnă că am fost nevoită să explic anumite lucruri oamenilor cu care îmi petrec timpul: de ce este posibil să cad sau să scap mereu tacâmuri sau să dărâm căni, de ce nu pot să merg pe jos sau cu bicicleta pe distanțe lungi, de ce trebuie să fac o serie de exerciții și de întinderi de mai multe ori pe zi.

Înseamnă că percepția mea asupra lumii este modificată, instabilă. Văd lucruri care nu se află acolo: lumini, scânteieri, pete sau crăpături în imagini

vizuale. În unele zile, indiferent la ce mă uit, văd găuri care pârâie și ard în mijlocul obiectelor, iar textul dispare în secunda în care îmi arunc privirea spre el. Podeaua poate să se legene, ca puntea unui vas. Pot să-mi întorc capul spre un zgomot, iar creierul meu mă informează brusc și încrezător că, în loc să fiu în picioare, stau așezată, că încăperea este cu susul în jos, că nimic nu este așa cum pare. Pot să mă răsucesc în pat și, cumva, cerebelul meu nu ține pasul și rămâne cu fața în partea cealaltă. Trebuie să închid ochii, să-mi apăs pumnii pe față, să respir adânc până când creierul meu se hotărăște să mă prindă din urmă. Până și copilul meu de doi ani poate să mă dărâme cu cel mai mic efort.

— Mi se pare mie, îl întreb pe soțul meu, sau canapeaua asta este câș?

— Ți se pare ție, îmi răspunde el cu răbdare.

— Și nici tavanul nu se zgâlțâie?

— Nu, zice el dând pagina cărții, nu tremură.

Înseamnă că, aproape de când mă știu, viața mea a implicat o serie de subterfugii, perdele de fum, trucuri de prestidigitație. Dorm cu o lumină aprinsă, ca să nu cad, dacă am nevoie să cobor din pat noaptea. Nu beau alcool și nu iau droguri, nu am făcut asta niciodată și nici nu o s-o fac, pentru că nu pot să mă ating de nimic care ar putea să-mi afecteze controlul motric și așa șubred. M-am bâlbâit îngrozitor cea mai mare parte a copilăriei și adolescenței; și acum mi se mai întâmplă uneori, când mă confrunt cu o voce ostilă, o privire sceptică sau cu capul chel al unui microfon de la radio.

Cad sau mă împiedic dacă nu mă concentrez. Când urc sau cobor scări, trebuie să mă uit în jos la picioare și să mă dedic sarcinii de a păși pe fiecare treaptă. Nu vorbiți niciodată cu mine în timp ce urc scările sau negociez cu un prag: aceste lucruri îmi solicită toată atenția.

Nu o să joc niciodată baba-oarba, nu o să fac surfing, nu o să port tocuri înalte și nu o să sar de pe o trambulină. Mesele aglomerate cu tacâmuri, pahare de apă, căni, vaze, șervețele îmi pun mari probleme. Mă așez cu groază la ele, privindu-le ca pe o foaie de examen deosebit de dificil, cu un amestec de frică, anxietate și început de umilință. Este o supraîncărcare senzorială, spațială, care poate duce la apă vărsată, furculițe scăpate din mână, sticlă spartă și atacuri specifice, derutante, asupra simțului meu vestibular: prea multe obiecte, prea multe așteptări de la simțurile mele deficitare, prea multe lucruri printre care să navighez.

Am o mulțime de vânătăi, pete de leopard negre-vineții pe picioare și pe coaste, de la întâlniri cu biblioteci, tocuri de uși, colțuri de masă, picioare de scaune. Mi-e oroare de scenele cu trepte de la festivalurile de cărți — să cad în fața unui public! —, dar refuz cu încăpățânare să accept ajutor. Când țin în brațe bebeluși, în special unii pe care abia i-am cunoscut, pe trepte, procedez ca strămoșii noștri primate, folosindu-mi mâna liberă pentru mai multă stabilitate.

Brațul meu stâng este destul de inutil: abia poate să care o sacoșă cu cumpărături sau să țină de mână un copil sau să ghideze o bicicletă ori un căruț,

iar orice altceva este prea mult. Recent, eram într-un restaurant chinezesc cu prietena mea: am ridicat ceainicul cu mâna stângă ca să-i torn și i-am ratat ceașca cu mai bine de zece centimetri. Lichidul întunecat și fierbinte s-a vărsat pe masă, peste mâncarea noastră, peste bețișoare și șervețele, făcându-ne pe amândouă să izbucnim într-un râset nepoliticos.

— Scuze, am reușit să zic. Mâna stângă nu prea îmi e de folos.

— Văd, a răspuns ea ștergându-se. Poate ar trebui s-o vinzi.

— Poate că asta o să și fac, am zis eu. De vânzare. O mână inutilă.

Înseamnă și că am o aversiune puternică față de spațiile mici, închise.

Când primul meu copil a început să meargă, l-am dus la un centru de joacă pentru copii mici aflat aproape de unde locuiam, în Londra. Nu mai fusesem niciodată într-un asemenea loc. Era un edificiu enorm, înalt de câteva etaje, făcut din planuri și trepte căptușite, tobogane în spirală, gropi pline cu mingi colorate. Cât de mult îi plăcea să alerge pe coridoare, îmbrăcat în ținuta lui de marinar beat, să urce scările, să se arunce cu fața în marea de mingi.

La nivelul cel mai înalt, alerga în fața mea pe o podea căptușită, fosforescentă, și brusc a dispărut într-un tunel albastru, îngust, târându-se repede în gura lucioasă, de plastic, a acestuia. Am apucat să-i văd picioarele în șosete chiar înainte să se facă nevăzute.

M-am ghemuit lângă gura tunelului și l-am strigat.

— Vino înapoi! i-am zis.

El mi-a răspuns cu un râset.

M-am ridicat în picioare. Am analizat structura de joacă. Era vreo altă modalitate de a ajunge la el fără să folosesc tunelul de plastic?

Nu.

M-am ghemuit din nou. Tunelul era probabil lat de vreo trei palme. Trebuia să mă strecor înăuntru, posibil să mă unduiesc ca un șarpe. Și era lung, mai lung decât corpul meu. Avea să-mi ia câteva secunde să ajung în partea cealaltă.

Fiul meu, încadrat de ieșirea din tunel, ca o creatură văzută la celălalt capăt al telescopului, mă chema dând din mână și zicând „vino, vino".

Este groaznic să recunosc că și atunci am ezitat? În clipa aceea, nimic altceva nu mi se părea mai puțin tentant decât să intru în spațiul acela îngust din plastic, să mă supun constrângerilor lui.

Bineînțeles că am intrat. Dragostea maternă are o mare forță, mai mare poate decât toate celelalte.

Când am ajuns în partea cealaltă, tremuram copleșită. Fiul meu m-a mângâiat pe obraz și a murmurat ce îi spuneam eu când voiam să-l liniștesc: „Nu' mic. Nu' mic". Nu-i nimic.

***

Faptul că am fost atât de aproape de moarte în copilărie și că am revenit la

viață mi-a imprimat multă vreme o nesăbuință, o atitudine nepăsătoare sau chiar nebunească față de risc. Îmi dau seama că aș fi putut ajunge la polul opus, aș fi putut deveni un om limitat de frică, înlănțuit de precauție. În schimb, eu am sărit de pe zidurile portului. M-am plimbat singură prin munți îndepărtați. Am mers cu trenurile de noapte prin Europa pe cont propriu, sosind în capitale în toiul nopții, fără să am unde dormi. Am parcurs pe bicicletă, cu inima ușoară, ceea ce este cunoscut drept „cel mai periculos drum din America de Sud", o potecă vertiginoasă, fărâmicioasă, în eroziune, decupată într-un masiv abrupt, cu marginea punctată generos de altare ridicate celor care și-au găsit moartea căzând de acolo. Am pășit pe lacuri înghețate. Am înotat în ape periculoase, la propriu și la figurat.

Nu era vorba că nu puneam mare preț pe viața mea, ci mai degrabă că aveam o dorință nestăvilită de a încerca să experimentez tot ce avea ea de oferit. Faptul că aproape mi-am pierdut viața la vârsta de opt ani m-a făcut optimistă — poate excesiv — în privința morții. Știam că o să se întâmple la un moment dat, dar gândul ăsta nu mă speria; dimpotrivă, apropierea ei mi se părea aproape familiară. Ideea că eram norocoasă să trăiesc, că atât de ușor ar fi putut să fie altfel mi-a schimbat felul de a gândi. Viața mea continua și asta mi se părea ceva în plus, un bonus, un dar: puteam să fac orice doream cu ea. Și nu numai că păcălisem moartea, dar scăpasem și de soarta rezervată unei infirme. Ce altceva puteam să fac cu independența mea, cu starea aceea de mobilitate, decât să o exploatez cât mai mult?

O profesoară de la școală ne-a dat să studiem *Sonetul X* al lui John Donne, iar felul în care poetul a înfățișat moartea, ca pe un despot arogant, nepriceput și îngâmfat, m-a făcut să zâmbesc a recunoaștere:

„Moarte, lasă deoparte fala, căci de-alții au văzut în tine
Putere nesfârșită, de groaz-aducătoare, alta ți-i firea
...nici c-ai să m-omori pe mine".

Această nepăsare a încetat în clipa în care am avut copii. Atunci mi-am făcut brusc griji că tachineriile mele obraznice la adresa morții ar putea să se întoarcă împotriva mea. Dacă personificarea semeață și răzbunătoare a morții din sonetul lui Donne se hotăra să se întoarcă și să caute revanșă pentru toată insolența mea? Dacă mă lua pe mine și îmi lua copilul? Când naști, te expui riscurilor, fricii. Ținându-mi copilul în brațe, mi-am conștientizat vulnerabilitatea în fața morții: pentru prima dată, am fost speriată de ea. Știam mult prea bine cât de fină e membrana care ne separă de locul acela și cât de ușor poate fi străpunsă.

***

Când i-am povestit unui iubit versiunea scurtă a ceea ce mi se întâmplase în

copilărie — mai degrabă ca explicație decât ca altceva — a părut îngrozit, la fel ca majoritatea oamenilor, și a spus: „Ce ghinion ai avut.“.

Îmi aduc aminte că am fost surprinsă, pentru că „ghinion“ era opusul felului în care vedeam eu lucrurile. Au crezut că o să mor; nu am murit. Au crezut că nu o să mai pot să merg, să înot sau să țin un stilou în mână; am putut. Au crezut că o să am nevoie de scaun cu rotile tot restul vieții; scaunul cu rotile a fost înapoiat spitalului după vreun an. Au crezut că o să trebuiască să învăț la o școală specială; nu a fost așa. Și-au închipuit c-o să am o viață de limitări, de spitale, de neputință, de dependență.

Mă consider plină de noroc, de șansa de a fi evitat soarta pe care mi-au decretat-o doctorii. Am avut brațele pline de trifoi, buzunarele pline de talismane, am găsit comoara de la capătul curcubeului[10]. Nu aș fi putut cere mai mult de la viață decât să fiu cruțată de ceea ce ar fi putut să fie. Aș fi putut muri acolo, în spitalul acela, dar nu a fost așa. Aș fi putut fi condamnată la o viață de imobilitate, dar nu a fost așa. Am scăpat ca prin urechile acului — și nu o dată.

Într-o zi, m-am trezit în spital cu un bărbat aplecat deasupra patului meu. Avea ochi distanțați, care mă fixau, un lanț gros de aur la gât, asemănător cu cel purtat de labradorul vecinilor noștri, și păr sur, subțire, ciufulit. Mi se părea familiar și ciudat în același timp.

— Bună, bună, ce avem noi aici? a zis el.

De îndată ce a vorbit, mi-am dat seama că îl știu de la televizor. Copiii îi scriau cele mai aprinse dorințe ale lor — să zboare cu aeroplanul, să aibă grijă de elefanți la grădina zoologică, să danseze step pe scenă —, iar el, ca un duh vrăjit, le îndeplinea.

Iar acum stătea chiar acolo, lângă patul meu. M-a cântărit cu o privire pătrunzătoare, ușor trufașă; i-am răspuns cu una nedumerită, uimită.

Peste ani, voi fi blocată în trafic cu copiii în spate și voi aștepta în coada de mașini să se schimbe culoarea semaforului, când voi auzi știrea la radio. Titlul zilei este că numeroasele vizite ale acestui bărbat la spitalul pediatric nu erau ceea ce păreau. Cu mâinile pe volan, privesc prin parbrizul stropit de ploaie. Sunt șocată și totuși nu sunt deloc. Îmi aduc aminte momentul în care s-a întors spre asistentă și i-a zis: „Poți să pleci. O să am eu grijă de ea“. Asistenta a clătinat din cap și a rămas.

Ascult crainicul o vreme, apoi apăs pe butonul radioului, să-l amuțesc. Nu vreau să audă și copiii mei, nu vreau ca vorbele acelea să alunece în urechile lor neștiutoare. Mai târziu, în aceeași seară, o sun pe mama și îi amintesc că bărbatul acela venise și la mine.

Ea trage repede aer în piept și zice:

— Eu unde eram?

— Nu știu, răspund. Nu erai acolo. Dar e OK. Nu m-a atins nici măcar cu un deget.

— Ești sigură?

— Sunt sigură. Asistenta nu a vrut să plece. A rămas cu mine tot timpul.

Figura aceea din fundal, cu halat alb și bonetă, care se mișca prin salon în spatele bărbatului în trening, cu brățările și cu vocea lui puternică și cu întrebările lui despre cum mă simt și când o să mă ridic și o să merg din nou și ia uite ce poză frumoasă pe noptieră cu mine în costumul de balerină?

Nu a ieșit deloc din salon. A clătinat din cap când el i-a sugerat din nou să plece, să ia o pauză. Trebuie să fiu urmărită nonstop, a răspuns ea. Mi-o amintesc ca pe o tânără cu chipul plăcut, cu un coc șaten, bucuroasă să-mi citească povești ore în șir. A stat acolo, ținându-se aproape, în spatele lui, refuzând să-și părăsească postul: încă o salvatoare, încă un înger deghizat.

Înainte să plece, bărbatul mi-a dat o carte cu autograful lui. A strecurat-o între saltea și barele metalice din jurul patului. Era despre cum să-ți faci singur costumele de Halloween. Mama mi-a citit-o a doua zi, când a venit în vizită. Ne-am uitat împreună la diagrame și ilustrații și am vorbit despre ce o să confecționăm când o să mă simt mai bine. Am păstrat cartea aceea ani de zile. Am urmat instrucțiunile să fac un cap tăiat din papier mâché, acoperind un balon cu fâșii de ziar și lăsându-l să se usuce în uscător.

Recent, pe când căutam într-o cutie cu cărți vechi ceva să le citesc copiilor, am dat iar peste cartea aceea. Am scos-o, am deschis-o, m-am uitat la autograful lui. Pe urmă am traversat camera și am îndesat-o adânc în sobă. A ars repede, feroce, lăsând în urmă o fantomă a formei sale din cenușă neagră, diafană.

***

Neputința de a te mișca e cea mai ciudată. Nu te simți greoi, așa cum v-ați putea imagina, ci ușor. Îți locuiești ființa așa cum ai locui o casă: corpul este o structură în care trebuie să locuiești, cât de bine poți, trecând rapid de la un perete la următorul. Cadrul este inert, dar tu — partea aceea invizibilă, interioară a ta — ești chiar opusul. Pielea ta simte căldura, frigul, cutele de pe cearșaf, apăsarea păturii, zgârietura etichetei de la cămașa de noapte, dar nu are legătură cu tine. Nu mai are.

Ce e de făcut când nu poți să te miști, când ești la pat? Cum să-ți ocupi timpul, să te distrezi și să-ți abați gândurile? Eu petrec mult timp uitându-mă la tavan deasupra mea, la ceasul de pe perete, la sigiliul de cauciuc de jur-împrejurul ușii. Memorez absolut fiecare detaliu al camerei, felul în care vopseaua de pe peretele îndepărtat are o nuanță ușor mai deschisă decât pe ceilalți, fâșia de lumini care strălucesc galben la margini și alb în centru, felul în care apa de la robinet picură o dată, de două ori, în succesiune rapidă, iar apoi deloc o veșnicie. Mă uit afară pe fereastră, privesc lumina soarelui care se reflectă de pe parbrizele mașinilor în mișcări repezi pe tavanul meu. Absorb frânturile ciudate de conversație, care plutesc ca niște bule de săpun în camera mea când trec oameni prin dreptul ferestrelor mele. Sunt nevoită să implor pe oricine vine aproape să-

mi citească. Mama petrece ore în șir spunându-mi poveștile fraților Grimm, o carte cu povești din Biblie; tata preferă o colecție de basme irlandeze. Eu stau întinsă și mă gândesc la Moise plutind pe râu, oprindu-se într-un mal cu stuf, pe David alegând piatra perfectă cu care să-și încarce praștia, pe Oonagh, soția isteață a lui Finn McCool, spărgând dinții unui uriaș rival cu o tigaie de fier ascunsă într-o pâine.

În cele din urmă, un vecin ne împrumută o selecție de casete cu povești: nu am mai văzut niciodată așa ceva. În sfârșit, o soluție. Lângă patul meu este instalat un casetofon și pot să o ascult pe Felicity Kendal citind *My Naughty Little Sister* și o voce masculină cam sonoră intonând textele lui Beatrix Potter.

Salata are *efect soporific.*

El și-a purtat *galoșii.*

Jemima era o *nătângă.*

Dar niciunul din cei doi nu făcu vreo remarcă.

Rostogolesc cuvintele acestea în minte ca pe niște pietricele. Mi le repet. Le pun la păstrare.

Ascult casetele iar și iar, adesea noaptea, când în spital este aproape liniște, în afara unui bâzâit bizar, când pantofii asistentelor scârțâie pe podele, când întunericul de afară ajunge înăuntru prin crăpăturile jaluzelelor, când brațele ceasului din fața patului meu sar și se opresc, sar și se opresc. Partea neplăcută e atunci când caseta se termină și locașul ei se deschide cu un sunet metalic, iar eu trebuie să aștept până când vine cineva s-o întoarcă în locul meu. Liniștea din acele momente, cu neclintirea ei apăsătoare, copleșitoare, este oribilă.

Într-o astfel de noapte, sunt trează. Asistenta care mă veghează a spus că nu, nu pot să ascult și cealaltă parte a casetei, trebuie să dorm, zice ea, trebuie să mă odihnesc.

Durerea de cap pulsează în continuare, un metronom puternic luminat, demonic. Întotdeauna mă uit de dincolo de masca ei albă, orbitoare. Sunetul televizorului din rezervă a încetat, așa că știu că e târziu; e toiul nopții. Mă fură somnul sau altceva când aud zgomotul de pe coridor?

Pași, vocea melodioasă a unui copil, un zgomot ritmic, ca acela al unei jucării trase pe linoleum.

Copilul zice ceva pe un ton subțire, interogativ, iar o asistentă îi spune să tacă.

— Șșș, zice ea. E o fetiță pe moarte aici.

Am inserat o astfel de scenă în al treilea meu roman. Am redistribuit-o, reînchipuit-o, repoziționat-o. A fost singura dată — până acum — când am folosit în scris ceva legat de encefalita mea. Am făcut-o pe fata din pat sora protagonistei; l-am făcut pe copilul de afară un băiețel care trage un tren de jucărie. Am făcut-o pe asistenta de lângă mine să sară în picioare, jenată și șocată, ca să închidă ușa. Citeam scena ori de câte ori eram invitată la lecturi publice de promovare a cărții, ceea ce acum mi se pare o alegere ciudată. De ce făceam asta?

De ce citeam o scenă extrasă poate dintr-unul dintre cele mai urâte momente pe care le trăiește cineva vreodată — un copil care află că moare?

Ca Nina din romanul meu, m-am gândit o clipă la fata pe moarte, la ce vârstă ar putea să aibă, la ce vârstă trebuia să ai ca să mori. Mi-a părut rău pentru ea și m-am uitat la asistentă, să văd dacă și ei îi pare rău.

Adevărul este că nu l-am văzut niciodată pe copilul care făcea zgomot afară, pe coridor, nici pe asistenta care ar fi trebuit să știe mai bine, care trebuia să învețe să vorbească încet. Nu puteam să-mi întorc capul ca să-i văd.

Adevărul este că asistenta de lângă mine nu a sărit în picioare ca să închidă ușa. A părut deranjată, ca cineva care tocmai a aflat că trebuie să facă ore suplimentare. Și-a târșâit picioarele până la ușă și a împins-o cu călcâiul ca să o închidă, dar ușa a rămas întredeschisă.

În roman, scena se încheie aici, cu Nina dându-și seama că fata despre care discută, fata pe moarte, este chiar ea. Viața, bineînțeles, este diferită. Merge mai departe. Nu strigă nimeni „Stop!“ Nu pune nimeni punct, să lase capitolul încheiat frumos acolo.

Așadar, în viața reală, ușa s-a deschis din nou și i-am auzit pe copilul nevăzut și pe asistentă discutând despre decesul meu iminent. Când s-ar putea întâmpla? Curând — mâine, poimâine, cândva săptămâna aceasta, am aflat eu. De ce se întâmpla asta? Eram foarte bolnavă. De ce nu puteau doctorii să mă facă bine? Boala mea era prea gravă. Asta însemna că nu o să mă mai duc niciodată acasă? Nu, nu mă mai duceam niciodată acasă. Mă duceam în rai? Da, a venit răspunsul pe un ton didactic, pentru că fusesem fetiță cuminte și îmi luasem toate medicamentele.

---

9. Este vorba despre tomografie computerizată, denumită și scanare CAT (*cat*, „pisică“ — en.).

10. Aluzie la folclorul irlandez, conform căruia spiridușii (*leprechaun*) își adună monedele de aur într-o oală pe care o ascund la capătul curcubeului.

FIICĂ

În prezent

Gonim cu mașina printr-o zonă rurală verde, luxuriantă, cu drumurile șerpuind în ac de păr pe marginea câmpurilor, când îmi dau seama că viața fiicei mele este în pericol.

Peisajul din afara mașinii este ca dintr-un tablou renascentist: dealuri verzi care se înlănțuie și se repetă până când se topesc în albastrul vaporos al cerului. E Duminica Floriilor. Mai devreme, am trecut pe lângă o biserică, iar oamenii care ieșeau de la slujbă țineau în mâini ramuri de măslin. Soarele este așa de sus pe cer, încât copacii și hambarele de pe marginea drumului stau în bălțile formate de propria umbră.

Cu câteva minute mai devreme, m-am târât pe bancheta din spate a mașinii cu geanta de prim ajutor în mâini, iar acum îmi țin fiica în brațe, în timp ce soțul meu conduce cât de repede îi permite mașina.

Fiica mea respiră superficial, greoi, cu buzele dilatate, cu pielea pătată și livid㠂. Trăsăturile delicate de pe fața ei sunt trase, umflate, distorsionate. Mâinile ei le strâng pe ale mele, dar ochii i se duc pe spate. Îi ating obrazul, o strig. Îi zic „rămâi trează, rămâi cu noi“.

În astfel de momente, gândirea ți se micșorează, se ascute, se îngustează. Lumea se închide și tu ești redus la un punct cristalin, la un singur scop: să-ți ții copila în viață, să o ademenești în lumea celor vii, să te agăți de ea și să nu-i dai drumul niciodată.

În partea din față a minții tale, vor fi instrucțiunile și etapele planurilor medicale de urgență, care sunt lipite pe interiorul dulapurilor de bucătărie. Asupra lor am rămas pe gânduri, m-am încruntat, uneori am plâns. Le-am dat la laminat, ca să se păstreze mai bine. Deasupra am lipit o fotografie mică în care fiica mea, mai mică decât este acum, se uită la aparatul de fotografiat cu o expresie de amuzament și încredere.

În viața de zi cu zi, expresii, paranteze și nume de medicamente din aceste documente îmi plutesc nechemate prin gânduri. *Dacă respirația devine anevoioasă,* îmi murmură mintea mea în timp ce îi citesc o poveste mezinului. *Auto-injecție cu adrenalină* aud când amestec în terci, într-o dimineață din timpul săptămânii, sau mă trezesc intonând *Chemați ajutoare. Rămâneți cu pacientul* când aștept să se schimbe roșul la semafor. *Riscă să sufere o reacție alergică ce îi poate pune viața în pericol.*

Acum, când stau în mașină cu ea, am toate documentele clare în minte. Le văd în fața mea, casetele mici, verzi, pline de text formulat simplu, cu numere de telefon, cu scheme, săgețile ferme trimițând de la o etapă a suferinței la următoarea, de la un cerc al iadului la următorul. Le-am memorat, învățat ca pe apă, internalizat. Toate dățile acelea când mintea mea îmi șoptea fragmente erau, înțeleg acum, repetiții. O verificare necesară a informațiilor pentru momente ca acesta. Acum, casetele verzi dansează în fața mea.

***

Anafilaxie: afecțiunea a fost descoperită în 1901 de un doctor francez pe nume Charles Richet, care studia efectele veninului de meduză asupra câinilor. Inițial a crezut că, dacă le dă o doză mică de venin, asta îi va imuniza la dozele viitoare; de fapt, la a doua injecție, câinii au manifestat dificultăți de respirație, pe urmă au murit, din păcate. Se spune că Richet a strigat: „*C'est un phénomène nouveau, il faut le baptiser!*"[11].

Mai întâi a inventat termenul „afilaxie" din greacă, prefixul „a" însemnând „fără", iar „philaxie", „apărare". Fără apărare. Pe urmă a adăugat niște litere ca să sune mai bine: „anafilaxie". Pentru această descoperire a primit Premiul Nobel.

Primul caz cunoscut se spune că este cel al lui Menes, un faraon egiptean, care a murit în 2641 î.e.n. după ce a fost înțepat de o viespe. Deci nu chiar un *phénomène nouveau.* Există panou cu hieroglife la capătul cărora se poate vedea insecta ucigașă. Am tot privit descrierea și parcă îmi închipui scena: durerea fulgerătoare a înțepăturii, erupția de pe gât, umflarea membrelor, a căilor respiratorii, respirația îngreunată, prăbușirea. Cât a durat până când a murit Menes? A știut ce i se întâmplă? Mai fusese înțepat și înainte? Sper, pentru binele lui, că nu a suferit mult, că moartea a venit repede. Oroarea de a te sufoca în propriul corp, cruzimea ca propriul sânge să se întoarcă împotriva ta.

Fiica mea, asemenea lui Menes și câinilor lui Richet, trăiește fără apărare. Primul semn al șocului anafilactic este adesea urticaria, o erupție roșie și inflamată în jurul gurii sau pe membre. Uneori, atacul poate fi calmat în această fază cu o doză de antihistaminice orale, dacă norocul este de partea noastră, dacă se aliniază planetele. Dar se pot umfla și buzele, mâinile și ochii, pe urmă limba. Respirația devine greoaie, zgomotoasă. Și atunci știi că te afli pe teren periculos, că antihistaminicele nu au funcționat, nu i-au înduplecat pe zei: ai nevoie să-i aplici un șoc sistemului, ai nevoie de adrenalină, și repede. Deja victima țipă, încleștându-și mâinile pe gât, horcăie de panică, de frică. Pe urmă, poate să devină palidă și moale. Poate să-și piardă cunoștința. Dacă nu este tratată, ca în cazul lui Menes, atacul de cord nu este departe.

În medie, fiica mea suferă de reacții alergice, cu grade diverse de gravitate, cam de douăsprezece până la cincisprezece ori pe an. Țin o evidență detaliată. S-a născut cu o afecțiune imunologică, din cauza căreia sistemul ei imunitar nu răspunde suficient la anumite lucruri și răspunde exagerat la altele. Când ceilalți copii ai mei au o simplă răceală, ea ajunge la spital, ventilată și cu perfuzii. Dacă întâlnește orice de pe lunga listă de lucruri la care este alergică, poate intra în șoc anafilactic. Asta se poate întâmpla dacă mănâncă ceva cu urme de nuci[12]. Sau dacă se așază la o masă la care cineva a consumat recent semințe de susan. Sau dacă se sparge un ou în apropiere. Sau dacă este înțepată de o albină sau o viespe. Dacă atinge mâna cuiva care a mâncat nuci sau ouă sau salată cu ulei de dovleac. Dacă intră într-o debara și una dintre haine are o nucă într-un buzunar. Dacă intră într-un bazin de copii și cineva este dat cu cremă de protecție solară care conține ulei de migdale. Dacă la o cafenea mi se spune că biscuitul nu conține

urme de nuci sau de ouă, dar îmi este servit cu cleștele folosit mai devreme pentru o negresă. Dacă cineva din partea opusă a vagonului de tren sau a avionului deschide ambalajului unui baton energizant cu nuci. Dacă cineva de la școală, aflat lângă ea, a mâncat müsli la micul-dejun.

Și lista ar putea continua.

Așadar, trăim într-o stare de alertă continuă. În orice clipă, trebuie să știu unde este și cu cine. Intru într-o cameră și o scanez ca o echipă SWAT: ce anume de aici ar putea fi un pericol pentru ea? Suprafața mesei, clanțele, materialele textile, farfuria aceea cu firmituri? Profesorii și ajutoarele lor trebuie să fi făcut cursuri despre alergii, medicamente și resuscitare. Citesc și recitesc listele de ingrediente și alergeni. Verific și reverific oriunde mergem: sunteți siguri, sunteți absolut siguri, puteți să jurați pe viața voastră că supa aceea nu conține nuci sau semințe? Este posibil să fi fost atinsă cu o ustensilă folosită recent pentru a amesteca nuci? Sunteți siguri că ciocolata caldă nu are pudră de alune? Vă rog, pot să văd ambalajul?

Nu plecăm niciodată de acasă fără medicamentele ei, fără trusa ei de prim ajutor. Știm să-i facem injecții, să-i facem resuscitare cardio-pulmonară, să recunoaștem semnele de presiune sanguină scăzută, problemele respiratorii, urticaria, începutul atacului de cord.

Știu că trebuie să încuviințez calm când oamenii îmi spun că știu exact cum mă simt, pentru că și ei au alergie la gluten, ceea ce-i face să se baloneze tare de fiecare dată când mănâncă pâine. Știu că trebuie să fiu răbdătoare și binevoitoare când le explic că nu, nu pot să aducă humus în casa noastră. Nu, nu este o idee bună să-i dăm câte puțin, ca să o obișnuim. Nu, te rog, nu deschide asta lângă ea. Da, prânzul tău ar putea să-mi omoare copilul.

L-am învățat pe fratele ei la șase ani să formeze numărul de urgență și să spună la telefon propoziția: „Este un caz de urgență de anafilaxie". A-na-fi-la-xi-e: repeta pronunția, ca să se asigure că e corectă. Viața mea cu ea înseamnă destul de multe alergături pe holurile spitalelor. Asistentele din secția de urgențe locală o întâmpină zicându-i pe nume. Alergologul ei mi-a zis de mai multe ori că nu ar trebui să plecăm cu ea în zone de unde nu putem ajunge repede la un spital bun.

***

Problema noastră, în mașină în Italia, este că nu știm unde ne aflăm. Ne-am rătăcit. Mai devreme, o prietenă ne-a invitat la ferma prietenilor ei: vor fi măgăruși acolo, ne-a promis, și ieduți abia fătați, și cățeluși, brânză proaspătă, cai și porci. Am făcut rapid, ca de obicei, un inventar al riscurilor pe care le presupune o astfel de ieșire: minime, cu siguranță. Nu vom mânca nimic, vom fi afară, la aer curat și soare, pot să-i dau o doză mică de antihistaminice, preventiv. Adoră animalele și ce motiv aș putea avea să-i refuz această excursie? Nu ar trebui să aibă toți copiii șansa să mângâie niște măgăruși și să hrănească din mână un

ieduț abia fătat?

Am urmat mașina prietenei noastre orbește, fără griji, fără să ne uităm pe hartă. Ne-am petrecut dimineața la fermă, mângâind ieduții, cu cornițele lor abia ieșite, și măgărușul, privind o broască țestoasă croindu-și drum cu greu, dar nepăsătoare, prin iarba înaltă. Când fiica mea a început să se simtă rău și să aibă mâncărimi, am plecat în grabă prin peisajul rural, luând-o în ceea ce credeam noi că este direcția bună.

Acum a depășit faza în care se simțea rău. Acum este în pericol, iar noi ne-am rătăcit.

Avem vaga bănuială că suntem undeva la granița cu Lazio, dar nu avem semnal mobil, iar GPS-ul nostru de pe bord se învârte în gol. Cu fiecare secundă care trece, viața se scurge din copilul meu. După ce folosești adrenalina intramuscular, trebuie să chemi imediat o ambulanță. Are nevoie de un spital: are nevoie de un monitor cardiac, o doză de steroizi, medicamente care să-i stabilizeze presiunea sanguină, instrumente de resuscitare, un doctor — mai mulți, de fapt.

Cum să sunăm după ajutor, dacă nu avem semnal mobil și nici nu știm unde suntem?

Reiau în minte toate mișcările ei, întrebându-mă ce Dumnezeu putea să fie, ce am greșit, ce nu am observat, ce ar fi putut să treacă de vigilența mea. Polen de la un nuc în floare din apropiere, o urmă pe mâna vreunei persoane, poate ceva din hrana animalelor? Să fi inhalat particule de nucă sau semințe de undeva? Ce nu am văzut, ce nu am evitat, ce nu am observat?

Privirea mea o întâlnește pe cea a soțului meu în oglinda retrovizoare. Încerc să comunic cu el fără cuvinte, pentru că nu vreau să o alarmez pe ea sau pe frații ei, dar încerc să-i trimit lui mesajul ăsta: moare, ca Menes, aici, în brațele mele.

Pe piele i-au apărut bășici și pustule, fiecare răsuflare este o simfonie chinuită de șuierături și horcăituri. Fața ei, sub urticaria stacojie, sub umflăturile grotești, este înspăimântător de albă.

Mă gândesc: nu poate să moară, nu acum, nu aici. Mă gândesc: cum de am lăsat să se întâmple așa ceva?

***

A fost odată o fată care s-a întâlnit cu un băiat și cu prietenul lui în mijlocul unei curți. Fata era supărată de ceva în ziua cu pricina (nu contează motivul) și, în timp ce stătea de vorbă cu băiatul și cu prietenul lui, a lovit un zid cu vârful ghetei. Purta niște ghete mari și negre pe vreme aceea, care se încheiau cu șiret la nivelul gleznelor, și cei mai scurți pantaloni scurți pe care îi văzuse vreodată băiatul.

Băiatul a plecat, gândindu-se că nu a mai cunoscut niciodată pe cineva așa înspăimântător ca fata aceea. Fata a plecat, gândindu-se că băiatul era foarte

timid. Niciunul nu ar fi bănuit că, peste mulți ani, se vor îndrăgosti și, în cele din urmă, se vor căsători.

După doisprezece ani de la incidentul cu gheata în zid, băiatul și fata sau, mai degrabă, bărbatul și femeia au un copil. Bebelușul are ochii femeii și linia părului în formă de V, ca bărbatul. Amândoi sunt profund convinși în sinea lor că este cel mai frumos bebeluș care s-a născut vreodată.

Când copilul începe să meargă și să vorbească, femeia se gândește că i-ar plăcea încă un copil. Rămâne însărcinată, dar bebelușul acesta moare înainte chiar să vină pe lume. Ea plânge mult, își îmbrățișează copilul mai strâns și încearcă iar să rămână gravidă. Încearcă și așteaptă, așteaptă și încearcă, dar, din cine știe ce motiv, corpul ei nu mai vrea să facă ce a făcut deja. S-a închis. Pare să fi uitat cum să facă asta, cum să-i iasă trucul acela special.

Ia vitamine, face yoga, se duce la un specialist care îi înfige ace foarte fine în carne, așteaptă și așteaptă. Fiecare lună, fiecare douăzeci și opt de zile i se par încă o ratare, încă o pierdere derutantă.

Un doctor îi face niște analize de sânge.

— Nu există niciun motiv pentru care să nu puteți avea încă un copil, îi zice el femeii.

Cineva îi scanează abdomenul.

— Nu e niciun motiv, i se spune, pentru care să nu puteți avea încă un copil.

Și atunci de ce nu se întâmplă, vrea ea să știe.

Asta nu pot să-i spună. Ridică din umeri, îi întorc spatele, se spală pe mâini.

— Dacă nu vă mai gândiți la asta, zic ei, probabil o să se întâmple pur și simplu.

Femeia se îndreaptă spre parcare călcând apăsat. Dacă ar fi un zid acolo, ar da cu piciorul în el. Hotărăște, în timp ce se chinuie să bage cheia în contact, că asta este fraza ei cel mai puțin preferată din limba engleză.

Dacă nu vă mai gândiți la asta, mârâie ea la bariera automată când se ridică să o lase să plece, *probabil o să se întâmple pur și simplu.*

*Dacă nu vă mai gândiți la asta, s*e răstește ea la radioul tăcut.

Când oprește în fața școlii fiului ei, mormăie: *O să se întâmple pur și simplu. Probabil*. Aruncă o privire spre grupul de mame care așteaptă la poartă. Toate au câte un copil la școală, poate doi, și unul mai mic în sling sau în cărucior. Fiul ei a încetat recent s-o mai întrebe când o să aibă un frățior sau o surioară; acest lucru nu a trecut neobservat de femeie. În schimb, chiar săptămâna trecută, a întrebat-o dacă e posibil să joace leapșa singur.

Inspiră adânc, deschide portiera, își dă părul pe spate și coboară din mașină.

Problema, bineînțeles, este că nu se poate gândi la nimic altceva. Nu poate să nu se gândească la asta. Dorința, nevoia, durerea, frustrarea sunt mereu prezente. O însoțesc în orice face. Vrea un bebeluș; vrea un frate sau o soră pentru fiul ei; vrea bebelușul pe care l-a pierdut; vrea orice bebeluș. E ca și cum ar purta o pereche de ochelari pe care nu o poate da jos.

Bărbatul și femeia se duc la alt doctor. Clinica aceasta are ferestre opace; sala de așteptare este plină de oameni cu chipurile nemișcate; aerul de aici este saturat cu dor, cu pierdere, cu speranțe slabe. Nimeni de aici nu o s-o întrebe când are de gând *să treacă la treabă.* Nimeni de aici nu îi va spune cuvintele *tic-tac, tic-tac.*

La una dintre vizite, femeia își ia fiul cu ea și celelalte persoane din sala de așteptare se uită repede la el — la sandalele lui cu baretă pe mijloc și la șosetele lăsate în jos, pe glezne, la umerii lui pe sub cămașă, la degetele care strâng mâna mamei lui —, apoi își mută privirea și femeia se simte rușinată de propria tristețe când are atât de mult, când îl are pe el. Femeile acelea vin la clinică de ani de zile și fără rezultat. Absolut niciunul.

Femeii i se fac injecții, scanări, analize de sânge; stă întinsă pe paturi în timp ce ei caută și cercetează amănunțit cu instrumente metalice.

Când primește telefonul prin care este anunțată că nu a funcționat, că analiza sângelui are rezultat negativ, insuficient, că totul a fost degeaba, că embrionii nu au prins, stă la raionul de brânzeturi de la supermarket.

OK, zice ea la telefon, holbându-se la Cheddar, la Brie cea cremoasă, la triunghiurile de parmezan. OK, mulțumesc, înțeleg. Închide fără să salute.

— Cine era?

Fiul ei își ridică privirea spre ea strângând în mână un pachet din triunghiurile lui preferate cu brânză.

Nimeni, răspunde ea. Nimic. Nu era nimeni.

***

A fost un fel de magie. De asta sunt sigură.

Nu cred în misticisme, în superstiții. Nu cred în noroc, în soartă, în vreo zeitate, în repercusiuni karmice sau pedeapsa divină. Nu fac vrăji.

Cu toate acestea, săptămâni întregi după momentul de la raionul de brânzeturi, m-am simțit în permanență apatică, obosită, îngrețoșată. Am fost pe Insula Skye, unde am stat într-o rulotă și a plouat, și a plouat, nu din când în când, ci în fiecare zi, fără întrerupere. Am sângerat continuu, mai mult decât părea posibil. M-am dus la o farmacie și m-am auzit cerând încet, aproape șoptit, tablete de fier și „abcalmante“, o greșeală care m-a făcut să izbucnesc într-un râs isteric. Când am plătit, am zărit-o pe doamna de la ghișeu privindu-mă cu îngrijorare.

A plouat orizontal; a plouat vertical; a plouat în vârtejuri. Am plâns pe munte, pe plajă, în păduri, în mare: oriunde puteam să plâng fără să mă observe fiul meu. Am înotat în cascadele zânelor de la Glen Brittle, trăgând fermoarul costumului de neopren și scufundându-mă prin arcadele de apă, apoi reieșind la suprafață într-un aer atât de rece, încât mă dureau plămânii. Am hotărât, în timp ce loveam cu brațele apele acelea limpezi și răcoroase, că nu voi mai face tratamente de fertilitate, nu voi mai încerca; nu vor mai fi alți copii în casa

noastră.

M-am întors acasă și am scos toate lucrurile din garaj: toate păturile de bebeluș, coșurile pentru nou-născuți, hainele de gravidă au fost împachetate și trimise la magazine de caritate. Făcusem un copil și nu aveam să mai fac alții. Capitolul acela din viața mea se încheiase. Era terminat, gata, iar eu trebuia să mă împac cu asta.

Dar ceva era în neregulă. Corpul meu făcuse prima expulzare, după fertilizarea in vitro, pe urmă, nimic. Părea să se fi întrerupt, să aștepte ceva. Au trecut zece săptămâni de la sfârșitul fertilizării in vitro, pe urmă unsprezece, pe urmă douăsprezece, și tot nu aveam menstruație. Așa că m-am întors la clinică, pe care bineînțeles că acum o uram, și am fost iar consultată de doctor, care m-a trimis la o ecografie „ca să vedem ce se întâmplă". Și în timp ce îmi treceau scanerul peste burtă, am văzut-o. O formă vioaie, activă, care dădea frenetic din mâini și picioare, ca pentru a atrage atenția, o inimă care pulsa și pulsa, întunecându-se și deschizându-se la loc.

Doctorul a exclamat. Asistentele și-au dus mâinile la gură, pe urmă au început să-mi răsfoiască nerăbdătoare dosarul. Cum a fost posibil așa ceva? au întrebat ele. Cum de rezistase embrionul acesta, deși nu fuseseră semne de sarcină, deși sângerasem abundent, deși geamănul lui se pierduse, deși analiza sângelui ieșise negativă, deși toate dovezile indicau că embrionii plecaseră, se desprinseseră, dispăruseră?

Cu toate acestea, ea era acolo, cu treisprezece săptămâni de gestație la activ și făcându-ne cu mâna din toate puterile ei.

***

Fiica mea s-a născut peste șase luni, la începutul primăverii. Era mică, netedă ca o vidră și cu ochii mari, iar capul îi era acoperit de un puf blond. Când o lua cineva din brațele mele, plângea de parcă i se rupea inima. Prima noapte și-a petrecut-o ghemuită pe umărul meu, foarte liniștită și nemișcată. De fiecare dată când mă uitam la ea, avea ochii pe jumătate deschiși și mă privea, la rândul ei, de parcă voia să verifice că încă sunt acolo, că nu am plecat nicăieri.

În orice basm, ca să primești ceea ce îți dorești, ai de plătit un preț. Mereu există o condiție, un adaos pentru îndeplinirea dorinței. Mereu există un cost. De unde era să știu, când o țineam în brațe în noaptea aceea, când mă uitam la ecranul ecografului, când am dat buzna afară din clinică, încercând să apăs butoanele corecte pe telefon ca să-l sun pe soțul meu, pe băiatul din curte, și să-i zic „N-o să-ți vină să crezi ce tocmai am văzut"?

Cât am tânjit ca eu, cea care își pusese dorința, să fiu și cea care trebuia să plătească prețul magiei, să ducă greul! Aș da orice să iau asupra mea blestemul, să mut povara pe umerii mei. Dar, așa cum stau lucrurile, trebuie să rămân pe margine, în timp ce nevinovatul, copilul, bebelușul trebuie să fie cel care suferă.

Și asta face.

***

În a doua zi din viața celui de-al doilea copil al meu, când încă eram conectată la o perfuzie, amețită după anestezie, i-am dat jos salopeta în care o îmbrăcaseră asistentele. Mâinile îmi tremurau din cauza noutății sau a medicamentelor, greu de zis care anume, și în timp ce o dezbrăcam am observat niște particule cu consistența zăpezii. Brusc, în poala mea era o pudră albă.

Ciudat, m-am gândit, pe urmă am dat salopeta la o parte și am uitat cu totul de asta.

Acela a fost primul indiciu.

Când doctorii mă întreabă când a dezvoltat eczema, le zic că s-a născut cu ea. Peste o săptămână, de pe pielea ei se desprindeau fâșii ca lipiciul uscat. Mânecile hainelor păreau prea aspre pentru delicatețea de petală a pielii ei; partea din spate a nasturilor metalici și interiorul fermoarelor erau un afront și îi lăsau leziuni roșii, crude.

Pielea ei nu a arătat niciodată așa cum ar trebui. Era pătată, fierbinte, uscată ca nisipul, de textura crepului, din cauza inflamației. La aniversarea de un an, eczema îi cuprinsese tot corpul ca într-un coșciug livid și crud. Pielea i se crăpa dacă își îndoia încheietura, brațul, piciorul; boala îi invadase fiecare milimetru, fiecare fisură, de la încheieturile degetelor de la picioare până la cele mai adânci pliuri ale urechilor.

În primăvara aceea, de fiecare dată când se apropia cineva de cărucior, dornic să vadă bebelușul, îmi încleștam mâinile pe mâner, ca pentru a mă pregăti pentru reacția sa. Te rog, îi ziceam în gând, zi ceva drăguț: complimentează-i ochii albaștri, cârlionții blonzi. Nu te da înapoi îngrozit. Nu icni, nu mă întreba ce are.

Îmi amintesc zilele acelea și îmi vine să mă duc la cea care eram atunci, să-i pun o mână pe umăr și să-i spun: habar nu ai ce urmează. Pe vremea aceea, încă credeam că e o problemă ce putea fi rezolvată. Era doar o eczemă, nu-i așa? Cât de rău putea să fie?

Erau unele lucruri pe care nu le știam când împingeam căruciorul în sus la deal: că nu se cunoaște niciun leac pentru eczemă. Că, deși părea că pielea ei nu poate arăta mai rău de atât, avea să fie mult mai rău. Că eczema, în forma sa cea mai gravă, poate fi periculoasă și chiar să-i pună viața în pericol. Că pielea ei o va tortura în fiecare minut din fiecare zi. Că era un indiciu al unor probleme de sănătate mult mai serioase pentru ea.

Până pe la nouă luni, fusese deja consultată de asistenta comunitară, care o trimisese la un medic de medicină generală, care o trimisese la o asistentă de dermatologie, care o trimisese la un doctor dermatolog din spitalul mare din Londra unde fuseseră născuți ea și fratele ei.

Când ieșeam de la programarea aceasta, am dat peste prietena mea

Constance. S-a uitat la mine, cum stăteam acolo, pe trotuar, și m-a întrebat ce Dumnezeu am pățit. M-am așezat pe un zid mic, ținându-mi în brațe fata, care se tot scărpina, se agita și sângera pe haine, și am plâns. Constance a luat copilul în timp ce i-am povestit că așteptasem patruzeci și cinci de minute să intru la doctoriță, iar când am intrat, ea scria deja ceva pe o rețetă. Îmi închipuisem că sunt notițe legate de pacientul dinainte, dar pe urmă doctorița a rupt foaia din rețetar și mi-a întins-o înainte să apuc să mă așez. „Poftim!", spusese. „Vestea bună e că, la vârsta asta, încă nu au învățat să se scarpine!" Nu mi-a consultat fiica; nu mi-a pus nicio întrebare; nici măcar nu s-a uitat spre cărucior. Dacă ar fi făcut toate astea, poate ar fi văzut cum copilașul își freca încheieturile de curelele cărucior ului, poate ar fi văzut un bebeluș acoperit din cap până în picioare de abraziuni deschise, curgătoare, poate ar fi văzut privirea disperată, epuizată, chinuită din ochii fiicei mele — o privire pe care niciun copil de nouă luni nu ar trebui să o aibă.

În timp ce coboram cu liftul la nivelul străzii, mă uitasem pe rețetă, pe care era notat același emolient pe bază de parafină pe care mi-l dăduse asistenta comunitară când fiica mea avea cinci săptămâni. Nu ajutase cu absolut nimic.

***

Când aveam douăzeci și ceva de ani și încă îmi căutam drumul în viață, aveam un vis recurent nemaipomenit de veridic. Venea în faze visul ăsta, dar mereu cu același scenariu, același decor și, de obicei, într-un moment de schimbare sau transformare. Își făcea apariția ridicându-se din subconștientul meu, dacă mă mutam iar dintr-un apartament amărât și umed în altul, dacă aveam un job nou, dacă părăsisem un bărbat sau un bărbat mă părăsise pe mine, dacă primisem o veste groaznică, dacă vreunei persoane dragi i se întâmplase ceva rău. De fiecare dată, în astfel de momente, visul ieșea la suprafață, adesea câteva nopți la rând.

În vis, mergeam pe o cale ferată și în fața mea era un copil, o fată cu păr blond, cârlionțat. De fiecare dată plângea. Îi vedeam umerii slabi căzuți de supărare, mâinile care își ștergeau lacrimile, picioarele împiedicându-se în mers.

De fiecare dată, încercam să o prind din urmă. Uneori, îmi era permis; alteori, încercam iar și iar s-o ajung, dar distanța dintre noi se tot mărea. Dacă reușeam să ajung lângă ea, o ridicam și o duceam în brațe sau în spate. Încă îmi amintesc senzația din vis a brațelor ei care îmi strângeau umerii.

Pentru un copil atât de mic, era grea, de parcă suferința ei ne apăsa pe amândouă. Dacă reușeam să ajung la ea, dacă o luam în brațe, se oprea din plâns: eram conștientă că puteam să aduc schimbarea asta. Erau dăți când mă trezeam brusc, sufocată de panică, știind că nu am putut s-o ajut.

Prima oară când am avut visul ăsta aveam douăzeci și doi de ani, eram în transsiberian, în toiul nopții, și mă întorceam din China. Îmi aduc aminte că m-

am trezit sărind în fund, pe patul meu de la cușetă, strângând sacul de dormit în jurul meu și uitându-mă în jur, prin compartiment, de parcă fata putea să fie acolo, să mă aștepte.

Nu era.

Am coborât din pat, am trecut în vârful picioarelor pe lângă colegii de cabină, care dormeau sub mine, și am ieșit pe hol. Trenul se legăna și zăngănea în noapte, ducându-ne în nord în timp ce dormeam, departe de China, prin Mongolia. M-am uitat pe geam la Deșertul Gobi, care aluneca pe lângă noi, și mi-am apăsat degetele pe sticlă, încercând să reținfirele efemere ale visului: fata, calea ferată, durerea ei, nevoia mea copleșitoare de-a o ajuta. Cerul de dincolo de geam era vast, perforat de lumina stelelor, o privelișteatât de imensă, încât mi s-a părut că ar fi aproape posibil să vezi curbura pământului.

Îmi aduc aminte că, așa cum stăteam acolo, singură, noaptea, în deșert, mă gândeam că probabil copilul acela eram eu: din spate, arăta așa cum arătasem eu, măruntă, cu părul deschis la culoare, cu emoțiile manifestate din plin. Credeam că probabil încercasem să regăsesc o versiune mai tânără a mea, să o liniștesc, să-i spun că totul o să fie bine. Dar așa era? M-am întrebat în timp ce priveam deșertul. O să fie bine? Habar nu aveam.

Ani de zile am crezut această interpretare: că aceste viziuni nocturne erau o întâlnire în subconștient între eul meu adult și cel de copil. Acum totuși mă întreb dacă acolo, înaintea mea pe cărare, nu era cumva fiica mea.

Ea și eu avem în comun anumite caracteristici; asemănarea dintre noi este remarcată adesea atât de prieteni, cât și de necunoscuți. Fotografiile cu noi la aceeași vârstă pot fi ușor confundate, dacă ignori hainele de nailon din anii ’70 cu care eram îmbrăcată. O filmare tremurată, decolorată, cu mine la vârsta de cinci ani la o petrecere de stradă a făcut-o odată să exclame cu convingere absolută: „Acolo-s eu“.

Nu am mai avut visul acela de atunci. A dispărut, s-a evaporat, odată cu celelalte lucruri efemere de la douăzeci și ceva de ani: apartamentele sumbre închiriate, joburile nesigure, care-mi atrofiau creierul, rătăcirile prin oraș noaptea târziu, ultimele autobuze, abonamentele lunare de transport, mesele sărite, iubiții aleși greșit, apelurile presante făcute din cabine telefonice, hainele (rochiile minuscule, tricourile atât de scurte, încât îmi dezgoleau toată talia, pantalonii căzuți pe șolduri), eforturile sincere și consistente de a-i convinge pe adulții mai în vârstă decât mine că aș putea, într-adevăr, să fac ce au nevoie, cu siguranță aș putea, sunt sigură de asta, dacă doar mi-ar da o șansă.

Mi-a apărut oare fiica mea în vis cu un deceniu și jumătate înainte să se nască? Așa îmi place să cred. Iat-o, călătorind înapoi în timp pentru a trece rapid pe lângă o femeie care încă nu era pregătită să-i fie mamă — nici pe departe pregătită, ca să fiu sinceră — dându-mi de înțeles că într-o zi va sosi în viața mea. Pregătindu-mă poate pentru drumul care mi se așternea în față, sădind semințele pentru puterea, compasiunea și reziliența necesare pentru existența ei.

***

E greu să spun de câtă grijă și răbdare este nevoie pentru a crește un copil cu eczemă cronică. Acești copii simt suferință și disconfort în fiecare minut al zilei. Nu dorm, nu pot să mănânce, nu pot să se joace. Hainele li se par de nesuportat. Orice le provoacă mâncărimi — căldura, frigul, lâna, canapelele, animalele, vântul, iarba, frunzele, mâncarea, jucăriile, parfumul, săpunul, fumul, nisipul, betonul, noroiul, apa, sucul, sforile, elasticul, hainele, praful, mucegaiul. Nu se pot concentra la nimic mai mult de o secundă sau două pentru că durerea de la nivelul pielii lor este atât de intensă, de tulburătoare.

Eu nu am trăit niciodată așa ceva. Nu mă gândisem că e posibilă o asemenea suferință, o asemenea tortură. Mă plimbam dintr-o cameră în alta a casei cu copila nefericită, înlăcrimată, în brațe și habar nu aveam ce să fac. Am dat-o cu unguentele recomandate de doctoriță, dar nu au funcționat — nici vorbă. Nu-mi venea să cred că poate exista o asemenea afecțiune, că e permis așa ceva. Îmi venea să urlu la pereți, la covoare, la scaune, ce naiba să fac? Voiam să fac o reclamație, să atrag atenția cuiva, undeva. Mă apuca adesea să fug cu ea în stradă, să opresc trecătorii, să le-o arăt pe fiica mea și să le zic: „Uite, vedeți asta? Ați mai întâlnit vreodată așa ceva? Știți ce e de făcut? Puteți s-o ajutați? Puteți să mă ajutați?"

Habar nu aveam cum să trăiesc, cum să fiu martoră la nivelul ăsta de agonie la un copil atât de mic, cum să-i ușurez cât mai mult durerea.

O lăsam în pătuț o clipă, ca să fac ceva de băut sau de mâncat sau chiar să mă duc la toaletă. Nici nu ajungeam bine la jumătate, că eram chemată înapoi de țipete, ca să descopăr că, în scurta mea absență, așternutul, pătuțul, pereții, copilul erau acoperiți cu sânge, pentru că se scărpinase, își rupsese hainele, ca să-și jupoaie pielea. O ridicam, o alinam, o acopeream cu unguent, o schimbam în haine curate, schimbam și cearșafurile, puneam hainele și așternuturile murdare în mașina de spălat. Încercam să rămân calmă, să gândesc pozitiv. Uite, îi ziceam așezând-o pe salteaua de joacă, o minge! O morișcă! O carte minunată, o rață care scârțâie! Pe urmă mă uitam la ea cum le întorcea spatele, lăsându-le să-i alunece printre degete, se ghemuia și începea să-și frece brațele de suprafața saltelei, căutând o alinare, o eliberare, o altă senzație decât suferința bolii ei.

A doua zi după întâlnirea cumplită cu dermatologa, încerc pentru a douăzecea sau treizecea oară în dimineața aceea să-mi ung fiica cu cremă ca să reușesc s-o alăptez, când mă sună Constance.

— Am aflat la cine trebuie să mergi, zice ea. Se numește dr. Fox și va trebui să plătești, dar e cel mai bun. Toată lumea zice asta.

— Nu știu, mormăi eu aruncând sticluțe și castronașe cu loțiune la loc în coșul de sub canapea. Sistemul privat de sănătate, nu sunt sigură dacă...

Constance mă întrerupe:

— Nu poți să continui așa. Și nici ea.

Mă uit la chipul fiicei mele, la privirea ei albastră vie, la obrajii și fruntea cu

erupții și inflamații, la pielea infectată și purulentă de pe gât, la salopeta pătată de sânge.

Notez numărul de telefon. Fac programarea. Plătesc cele două sute de lire sterline. Peste câteva zile, stăm în fața doctorului Fox (fără listă de așteptare, fără întârziere nejustificată). Mă întreabă despre nașterea fiicei mele, despre alimentația ei, istoricul meu medical și cel al soțului. Îi zâmbește fiului meu, care stă în cabinet cu noi, și zice: „Nicio eczemă la dumnealui, văd". Mă roagă s-o dezbrac pe fiica mea și, când fac asta, își șterge cu grijă orice expresie de pe chip, o contemplă profesional. Îi ridică brațele, îi examinează încheieturile, picioarele, trunchiul, cu cele mai ușoare atingeri.

Scrie o listă cu ce ar trebui să folosim: uleiuri de baie, înlocuitori de săpun, steroizi, loțiuni, unguente antibacteriene, șampon fără agenți degresanți. Ne dă trimitere la clinica de stat unde profesează, ca să nu trebuiască să plătim data următoare. Îmi înmânează un teanc de pliante despre pielea sensibilă, creme de protecție solară, spălatul rufelor, haine speciale pentru persoanele cu eczemă, mănuși de mătase, pijamale închise.

Îi mulțumesc și mă ridic să plec, când zice:

— Aș vrea să-i fac niște teste de alergie. Ca măsură preventivă.

Sunt surprinsă. Aproape că-i zic să nu se deranjeze. Alergiile nu au mai fost menționate până acum de niciunul dintre ceilalți medici din sistemul de stat care au consultat-o. Până acum, a consumat doar lapte și puțin piure de legume. Alergiile nu se află pe radarul meu. Eu nu am niciuna și nici soțul sau fiul meu. Dar fiindcă doctorul a fost atât de bun, de atent, de grijuliu cu fiica mea, spun da. Sigur că asta spun. Am de ales?

Nu mai e nevoie să zic, nu-i așa, că rezultatul analizelor a fost pozitiv, imediat și irevocabil? Că era alergică la o listă lungă de lucruri, dintre care câteva îi puteau provoca șoc anafilactic periculos, mortal. Că, în grafice, nivelurile ei de imunoglobulina E erau undeva sus, în zonele gri, care depășeau limitele superioare, care erau mai rele decât formele grave. Că în momentul acela viețile noastre au luat-o într-o altă direcție. Că, uitându-mă la rezultate, nu-mi venea să cred că umblasem prin lume cu ea într-o stare de ignoranță cruntă. (Dar am dus-o în Africa, și pe o insulă suedeză îndepărtată, îmi venea să strig, de parcă numai volumul vocii putea să anuleze retroactiv aceste lucruri.) Că, peste doar câteva minute, eram într-un salon cu o asistentă care ne arăta mie și soțului meu cum să injectăm adrenalină în coapsa unei păpuși de cauciuc.

***

Cum e să ai un copil care suferă de o afecțiune fatală, să iubești pe cineva care în orice moment ar putea fi luat de lângă tine? Mă gândesc adeseori la asta.

Îți duci viața cu pericole potențiale bâzâindu-ți constant în fundal. Începi să simți lumea diferit. Este posibil să nu mai mergi niciodată într-o plimbare, într-o

grădină, într-un loc de joacă, la o fermă cu iezi. Trebuie să cataloghezi și să evaluezi în permanență riscul: mesteacănul acela în curs de polenizare, ambalajele acelea de mâncare din coșul de gunoi, nucii aceia înfloriți, câinii aceia zburdalnici, care își lasă iritarea și părul în aer. Te educi singură, repede, să-ți temperezi anxietatea, să-ți ascunzi vigilența, să rămâi calmă, să vorbești pe un ton armonios, chiar și când ești atât de cuprinsă de panică, încât nu mai auzi nimic în afară de bubuiturile inimii tale. Dacă vezi pe cineva apropiindu-se cu o ciocolată cu alune, îi zici — nonșalantă, calmă — hai să mergem mai departe, când, de fapt, o parte din tine ar vrea să țipe fugi, fugi cât te țin picioarele.

Devii înspăimântător, atipic de organizată: sunt rețete de actualizat, date de expirare de notat, scrisori de trimis, departamente guvernamentale de contactat, căutări pe internet de făcut, medicamente de sortat și ambalat, simptome și factori declanșatori de înregistrat, formulare de completat, recepționiste de sunat, lucrări și rapoarte medicale și studii clinice de urmărit, programări de făcut, kituri medicale de scos dintr-o geantă și de băgat în alta pentru că absolut niciodată nu trebuie să pleci de acasă fără ele.

Îți compui o față de poker excelentă pentru momentele în care doctorii îți dau vești cumplite în prezența copilului. Înveți repede să iei cu tine căști și cărți audio la toate programările de la spital ca să i le poți așeza pe urechi și să-i dai să asculte *Marele uriaș prietenos* în loc de orice urmează să spună doctorul. Înveți să mulțumești iar și iar: recepționistelor, asistentelor, doctorilor, infirmierilor, oamenilor care aduc căruciorul cu ceai, oamenilor care golesc coșurile cu ace și alte obiecte ascuțite.

Te asiguri că-ți iei la revedere cum se cuvine, uitându-te în ochii lui, de fiecare dată când copilul tău iese din casă. Uneori o să-ți fie greu să-i dai drumul la mână când ajungeți la poarta școlii, dar îți spui că trebuie să fii puternică, să ascunzi asta cu orice preț. O să-ți fie greu să arunci orice obiect pe care copilul tău l-a desenat sau confecționat sau iubit; o să zăbovești deasupra coșurilor de gunoi și în fața magazinelor caritabile înainte de a hotărî că nu, nu poți să te desparți de bufnița aceea lipită strâmb ori de vulpea aceea veche și roasă, chiar dacă dulapurile dau pe dinafară.

Îți faci griji — multe — pentru efectul pe care îl au toate astea asupra ei, asupra psihicului ei, asupra nivelurilor ei de stres. Știi pe pielea ta că o experiență vecină cu moartea te schimbă pentru totdeauna: te întorci din ghearele morții schimbat, mai înțelept, mai trist. Te întrebi ce gândește, unde se duce când își simte căile respiratorii închizându-i-se, când aude vaietul distant al ambulanței, când își vede mama aplecându-se deasupra ei cu o seringă, când simte puterea adrenalinei în sânge. Știi că orice astfel de călătorie către marginea abisului marchează un copil, îl diferențiază. Nu ai cum să schimbi asta, bineînțeles, dar tot îți faci griji. Îți faci griji pentru efectul pe care acest lucru l-ar putea avea asupra dinamicii dintre frați. Nu vrei ca fratele sau sora ei să se simtă vreodată neglijați, eclipsați sau — Doamne ferește — ranchiunoși din cauza ei. Îți faci griji.

Ești disperat ca lumea să vadă omul din spatele afecțiunii, ca el să nu fie redusă la o colecție de simptome. De prea multe ori, eczema, alergiile, manifestările bruște ale bolii ei sunt văzute ca o sinecdocă a ei, a copilului care este ea. Auzi pe cineva la poarta școlii numind-o „fata cu mănușile" și îți vine să te duci la el și să-i spui „zi-mi ce altceva mai vezi la ea".

Vrei să fie recunoscută ca individ, nu doar ca un fenomen medical. Începi să urăști cuvântul „problemă": ce are ea nu sunt „probleme"; ea în sine nu este o „problemă" și nici prezența ei într-o cameră. Îți petreci mult timp alcătuind liste cu cuvinte acceptabile, până când alegi „provocare". Încerci cuvântul să vezi cum sună: copilul meu are provocări imunitare; are provocări dermatologice.

Te prefaci că nu observi, că nu-ți pasă, când graficele de înălțime și greutate îți arată că nu a crescut deloc în ultimul an. Înșiri sinonime pozitive pentru cuvântul „mică", atunci când se întreabă de ce toți colegii ei de clasă sunt mai înalți decât ea: mignonă, îi zici, delicată, drăguță, miniaturală, perfectă.

O vreme, îți vei consuma timp și energie cercetând de ce s-a întâmplat așa ceva. De ce ea? Unele teorii expuse de diverși specialiști includ: plombele de amalgam din molarii tăi, conceperea ei prin fertilizare in vitro, pierderea celuilalt embrion și resimțirea acestui lucru ca pe pierderea unei piei, traumă dintr-o viață anterioară (pentru ea sau pentru tine, asta nu a fost clar niciodată), o injecție cu tetanos care ți s-a făcut când nu știai că ești însărcinată cu ea, o casă nefiresc de curată (asta te face să râzi), combinația dintre astmul tău ușor și eczema ocazională a soțului și așa mai departe. Hotărăști să renunți la motiv și, în schimb, să te concentrezi pe moduri de a-i face față.

Sunt momente în care totul capătă nuanțe mitologice: ridici injectorul cu adrenalină în lumină, privind lichidul acela galben pal, și îți dai seama că ți s-a dat un elixir cu care îți poți aduce copilul înapoi din moarte. Trebuie să-l înfigi în ea ca s-o salvezi. Poți s-o tragi înapoi din întuneric, dar numai dacă ai setul potrivit de instrumente, numai dacă apelezi la cine trebuie. Sunt momente în care te cerți că ești prea fantezistă. Dar pe urmă, când îi citești fiicei tale povestea Persefonei, nu-ți vine să crezi ce pertinentă e și te întrebi ce știau oamenii despre asta pe vremea aceea. Tu și fiica ta vă întoarceți capetele una spre cealaltă și vă priviți fără cuvinte, absorbind legenda fetei care a mâncat șase semințe fatale, condamnându-se la lumea de dincolo, și a mamei care a luptat ca s-o aducă înapoi.

Îți vei duce copiii la un muzeu de antropologie și vei privi amulete din Papua Noua Guinee, datând din secolul al optsprezecelea, care erau purtate pentru a alunga spiritele rele, moartea, bolile. Câteva au circumferința încheieturii unei mâini de copil. Mărgelele, împletiturile și penele emană o amestecătură familiară de speranță, disperare și dorință de a proteja. Te gândești: și voi? Te gândești: a funcționat? Îți vine să-ți strecori mâna pe sub geam, să iei una, să o legi de mâna copilului, a tuturor copiilor tăi, și să pleci repede de acolo.

Vei deveni un om care poate să-i spună unei copile iubite că totul o să fie

bine, chiar dacă știi că, dincolo de perdeaua aceea, cineva pregătește un bisturiu care, peste puțin timp, va fi folosit pentru a drena un abces de pe piciorul ei. Tu vei fi cea care o va ține nemișcată. Mâinile tale se vor afla pe genunchii ei, pe brațele ei; trunchiul tău va apăsa pe al ei. Vocea ta se va auzi peste țipetele ei, încercând s-o liniștească, încercând să-i spună că se va termina în curând.

Înveți să zâmbești distant când oamenii zic oh, nu știu cum reușești. Înveți că sunt zile în care responsabilitatea, limitările, amenințarea par copleșitoare, devastatoare. În astfel de momente, trebuie să pleci undeva, departe de toți ceilalți, undeva unde poți să plângi și să mormăi de una singură. Vei participa la un curs ca să înveți să faci resuscitare cardio-pulmonară și, în timp ce lovești inima mecanică a manechinului fără chip, numărând invers de la cincisprezece, te gândești că, într-o zi, acolo ar putea fi copilul tău.

Îți vei găsi surse de putere pe care nici nu știai că le ai. Vei găsi prieteni care îți vor spune sigur că poate să vină la noi, o să dau cu aspiratorul, o să fac curat și o să șterg praful ca să pregătesc casa pentru ea, o să frec mesele și o să coc prăjituri fără ouă, o să fac orice, spune-mi ce să fac. Vei fi înduioșată de bunătate de mai multe ori decât vei fi îndurerată de cruzime. Uneori vei crede că nu mai poți suporta, dar vei mai putea.

Înveți să faci obrazul gros pentru mamele din părculețe care se uită la eczema cronică a fiicei tale și întreabă tare, cât să le audă și ea: „Dar ce are? Se ia?“ Întorci privirea când cineva îți spune că nu o invită la o petrecere de ziua de naștere a copilului său fiindcă „e prea mare bătaie de cap“.

Vei deveni atât de recunoscătoare oamenilor care îi arată bunătate și compasiune, încât îți va fi greu să te controlezi. Trebuie să-ți spui să fii rațională, să nu-ți dai frâu liber emoțiilor, când întâlnești astfel de îngeri tereștri, să nu-i îmbrățișezi cu o intensitate alarmantă, să nu le mulțumești iar și iar. Nu te ambala, te avertizezi singură, când îl vezi pe profesorul care a insistat să-ți fie primit copilul, în ciuda muncii suplimentare pe care o implică acest lucru; când o vezi pe farmacista care s-a uitat o dată la ea și a autorizat o comandă de salopete de protecție a pielii, chiar dacă doctorul de medicină generală le-a considerat prea scumpe. O femeie din cabina de probă dintr-un magazin care nu a spus nimic atunci când sângele care pătrunsese prin hainele copilei lăsa pete pe scaun. O asistentă de la alergologie care este dispusă să scrie scrisori pentru tine, să facă lobby la școli și la autoritățile din sistemul de învățământ pentru tine, să vină cu brațele deschise la ușile ambulanței când copilul tău sosește în chinurile șocului anafilactic.

Nu vei dori nimic mai mult pentru copilul tău, pentru toți copiii tăi, decât să trăiască fără griji, fără disconfort, fără povara judecății celorlalți. Te vei duce la culcare seara și vei respira în întuneric și te vei gândi: încă o zi. Am ținut-o în viață încă o zi.

Nu te vei speria de amigdalită, de apendicită, de un copil ud până la piele la începutul unei plimbări lungi, de genunchi zgâriați, de așchii, de salopete pe care

s-a întărit rahat de câine, de păr uns în secret cu iaurt, chiar când vrei să te îmbarci într-un zbor internațional, de un lac de șampon vărsat pe podeaua din baie, de vizite la urgențe pentru copci, membre luxate și contuzii, de mâzgălituri cu creioanele colorate pe pereții proaspăt văruiți, de ploaia care pătrunde prin acoperișul casei, de un elev al școlii de șoferi care îți lovește mașina. Chestiile astea sunt nesemnificative; viața e importantă.

***

În Italia, am mers pe un drum asfaltat care se continuă cu unul pietruit, accidentat. Will a dat în marșarier în tăcere, cu îndârjire, și a accelerat în direcția opusă. Și al doilea drum pare să se îngusteze, suprafața sa, cu mai multe hopuri, copacii, aplecați mai mult. Nu îi mai surprind privirea lui Will în oglinda retrovizoare. Mă uit numai la fiica mea, o țin strâns, de parcă asta ar putea să schimbe ceva. Este evident mai slăbită, mai palidă, încă gâfâie și își încleștează mâna pe gât; ceilalți copii sunt abătuți, tăcuți.

Deodată, de pe bordul mașinii, sistemul de navigație scoate un sunet puternic. Ecranul se aprinde, apoi se stinge, și se afișează o hartă, cu drumurile marcate în alb, iar câmpurile în verde. Avem semnal. Iată, ne arată el, urmează o intersecție în față și, după câteva cotituri, un drum principal: minunat de drept, milostiv de lat.

Sistemul ne informează cu calmul său electronic inimitabil că suntem la două minute de *autostrada* și la opt minute de un spital. În timp ce înaintăm, în colțul ecranului apare și dispare un H roșu, ademenindu-ne, ghidându-ne: opt minute distanță, șapte, șase. Will accelerează pe *autostrada,* ducă-se naibii limitele de viteză, iar când ajungem la Spitalul Orvieto, oprim cu scrâșnet de roți la intrarea pentru ambulanțe și eu sar afară, deja alerg, cu fiica mea întinsă în față, ca pe o ofrandă. Mă voi gândi: o, nu, cu niciun chip. Nu acum, nu aici. Nu o iei acum, nu azi, nu prea curând.

Ea există, există, există.

---

11. „Este un fenomen nou. Trebuie să-l botezăm!“ (fr.)

12. Termenul generic de nuci include în acest caz nuci, migdale, alune de pădure, nuci de macadamia sau de Brazilia, fistic, nuci pecan, caju etc. (n.t.)

Mulțumiri

Mulțumesc, Will Sutcliffe.

Mulțumesc, Mary-Anne Harrington și Victoria Hobbs.

Mulțumesc, Cathie Arrington, Sarah Badhan, Yeti Lambregts, Georgina Moore, Hazel Orme, Vicky Palmer, Amy Perkins, Barbara Ronan și toți cei de la Tinder Press. Mulțumesc, Jennifer Custer, Vickie Dillon, Hélène Ferey și toți cei de la A.M. Heath.

Mulțumesc părinților mei pentru că mi-au răspuns la întrebări și mi-au oferit documente; surorii mele pentru că a depănat cu mine amintiri din copilărie; lui Sarah Urwin Jones, pentru conversațiile liniștitoare despre natura memoriei; lui Ruth Metzstein, pentru încă o neprețuită îndrumare a ultimei ciorne; domnului profesor Rustam Al-Shahi Salman, pentru informațiile și sfaturile neurologice.

Le sunt recunoscătoare pe veci următorilor pentru cunoștințele lor, precum și pentru compasiunea și sprijinul pe care le-au arătat fiicei mele: Dr. Adam Fox (care în casa noastră va fi mereu cunoscut drept „Fantasticul Dr. Fox"), Profesor Jürgen Schwarze, Susan Brown, asistenta Lowe și echipa de la secția de dermatologie din Lauriston Place, Daisy Donovan, Francisca Morton, Susana Montoya-Peláez, Charlotte Willson, Lorna Wills, Vivienne Mackay și Karen Ford. Absolut fiecare dintre voi i-a schimbat enorm viața fiicei mele.

O parte din încasările obținute de această carte vor fi donate către următoarele organizații caritabile: Anaphylaxis Campaign, campania de conștientizare cu privire la șocul anafilactic, care sprijină și face lobby pentru persoanele cu alergii grave; Medical Alert Dogs, care dresează câini pentru a oferi sprijin și protecție oamenilor cu afecțiuni medicale ce le pot pune viața în pericol.

Cuprins

1. GÂT (1990)
2. PLĂMÂNI (1988)
3. COLOANĂ, PICIOARE, PELVIS, ABDOMEN, CAP (1977)
4. ÎNTREGUL CORP (1993)
5. GÂT (2002)
6. ABDOMEN (2003)
7. BEBELUȘ ȘI FLUX SANGUIN (2005)
8. PLĂMÂNI (2000)
9. SISTEMUL CIRCULATOR (1991)
10. CAP (1975)
11. CRANIU (1998)
12. INTESTINE (1994)
13. FLUX SANGUIN (1997)
14. CAUZĂ NECUNOSCUTĂ (2003)
15. PLĂMÂNI (2010)
16. CEREBEL (1980)
17. FIICĂ (În prezent)
18. Mulțumiri